

การวิเคราะห์ลักษณะความฟ่ายแพ้ของตัวละคร

การศึกษานวนิยายแห่งความฟ่ายแพ้ นั้นนอกจากผู้วิจัยจะศึกษาทฤษฎีสุนทรียศาสตร์แห่งความฟ่ายแพ้แล้วยังศึกษาลักษณะความฟ่ายแพ้ของตัวละคร เนื่องจากตัวละครนั้นว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการดำเนินเรื่องราวต่างๆ เพื่อแสดงแนวคิดและลักษณะความฟ่ายแพ้ตามความต้องการของผู้แต่ง ผู้วิจัยพบว่าตัวละครส่วนใหญ่มักจะมีลักษณะเหมือนคนธรรมดาที่เราสามารถพบได้โดยทั่วไปในสังคม ดังนั้นจึงทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจชีวิต ชะตากรรม ปัญหาและจุดจบต่าง ๆ ของตัวละครได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะสิ่งเหล่านี้คือความต้องการของกราสส์และชาติ ซึ่งเป็นนักเขียนแนวสังคมนิยมที่พยายามนำเสนอลักษณะและเรื่องราวของบุคคลทั่วไปที่เกิดขึ้นจริงในสังคมปัจจุบันเพื่อช่วยเปิดโลกทัศน์และสร้างมุมมองใหม่ให้ผู้อ่านในการมองชีวิตของเพื่อนมนุษย์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกับผู้อ่านให้กว้างและลุ่มลึกมากขึ้นเพราะปัจจุบันคนส่วนใหญ่จะสนใจเฉพาะเพียงเรื่องของตนโดยละเลยและเพิกเฉยต่อชีวิตและเรื่องราวของคนอื่น

ลักษณะความฟ่ายแพ้ของตัวละครนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ ความฟ่ายแพ้ของสภาพร่างกายอันอาจเป็นได้ทั้งความพิการหรือความผิดปกติบางประการของร่างกาย นอกจากนี้ยังมีความฟ่ายแพ้ทางจิตใจซึ่งเป็นไปได้ทั้งความเสียใจ ความสูญเสียหรือแม้แต่ความรู้สึกผิด ลักษณะของความฟ่ายแพ้ต่างๆ นี้จะมีผลต่อตัวละครมากน้อยต่างกันขึ้นอยู่กับความรุนแรงของปัญหาที่ตัวละครได้รับ ดังนั้นตัวละครตัวหนึ่งอาจแสดงความฟ่ายแพ้ลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรืออาจแสดงออกมาทั้งสองลักษณะพร้อมกัน นอกจากนี้ภาพของผู้ฟ่ายแพ้นั้นมักถูกนำเสนอในรูปของเหยื่อ ซึ่งส่วนใหญ่กำลังหลบหนีหรือบอบช้ำจากการไล่ล่าของผู้ล่าซึ่งมักเป็นผู้แข็งแรงกว่า มีกำลังมากกว่าหรือมีอำนาจสูงกว่าเหยื่อ.ส.อ. เรื่องราวของเหยื่อและผู้ล่าที่ปรากฏในนวนิยายนั้นจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับลักษณะความความฟ่ายแพ้ของตัวละครอย่างมาก เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วผู้วิจัยจึงศึกษาลักษณะความฟ่ายแพ้ของตัวละครโดยแบ่งเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

คือ

3.1 ปัญหาที่ตัวละครประสบ

ในชีวิตของคนทุกคนในสังคมย่อมประสบกับปัญหาด้วยกันทั้งสิ้น ปัญหาของแต่ละคนนั้น อาจแตกต่างกันไป บางคนปัญหาที่พบเป็นปัญหาเพียงเล็กน้อย แต่ปัญหาของบางคนถือได้ว่าเป็นเรื่องใหญ่ตัวละครในนวนิยายที่ศึกษาก็เช่นกัน ตัวละครในนวนิยายเป็นเช่นเดียวกับมนุษย์ คือ ถ้าไปพบปัญหา ปัญหา นั้นอาจเป็นมูลเหตุสำคัญของความพ่ายแพ้และปัญหาที่ผู้วิจัยพบในการศึกษานวนิยายทั้ง 7 เรื่อง คือ

3.1.1 ตัวละครถูกเอารัดเอาเปรียบ กดขี่และทรยศ

ดังที่กล่าวได้แล้วว่าตัวละครที่ปรากฏในนวนิยายแห่งความพ่ายแพ้ส่วนใหญ่จะเป็นคนที่อยู่ในชนชั้นกลางหรือไม่ก็เป็นชนชั้นล่างของสังคมซึ่งคนกลุ่มดังกล่าวนี้มักจะพบปัญหาตกเป็นเหยื่อเช่นนี้เสมอมาโดยมากพวกเขาจะถูกเอารัดเอาเปรียบซึ่งพบได้ในนวนิยายหลายเรื่อง เช่น จนตรอก โดยเฉพาะในเรื่องงานของบุญมาที่ต้องออกไปกับเรือหาปลาที่มหาชัย เนื่องจากเขาติดสัญญาเงินกู้ที่เขากู้เงิน 3,000 บาทเพื่อปลูกบ้านหลังใหม่และต่อมาสัญญาเงินกู้นั้นถูกเปลี่ยนมือไปยังเจ้าแก้อีกคนหนึ่งซึ่งเจ้าแก่อันนี้เป็นเจ้าของเรือประมงเช่นกัน แต่สิ่งที่เขาและเพื่อนของเขาที่ทำงานด้วยกันถูกเอารัดเอาเปรียบคือ การริบเงินเปอร์เซ็นต์ในการหาปลาได้โดยที่เจ้าแก่อของเขาจะไม่ให้ขณะที่อยู่บนฝั่งแต่ให้ขณะที่เรือออกเดินทางจากฝั่งแล้ว

“...เป็นเรื่องแปลกเหมือนกันสำหรับเงินเปอร์เซ็นต์ บุญมาไม่เข้าใจเลยว่าทำไมทำไมเจ้าแก่อจึงไม่ยอมจ่ายให้ในตอนเรือจอดอยู่กับฝั่ง หลังจากขึ้นปลาเสร็จ ทั้งที่เงินส่วนนั้นเป็นเงินส่วนได้ของลูกเรือ ทำไมต้องจ่ายผ่านไ้ต่อมาให้ขณะเรือเดินทางออกจากฝั่งเพื่อเริ่มเที่ยวใหม่ และถ้าใครไม่ออกเรือในเที่ยวนี้จะไม่ได้รับเงินส่วนแบ่งนั้นเลย เมื่อทุกคนกำลังมีเงิน เรือกำลังเดินทางจะมีอะไรดีที่สนุกเท่ากับ

ตั้งวงพนัน บุญมาสังเกตดูว่าเงินสด ส่วนใหญ่จะไหลย้อนกลับมายังได้อีกอย่าง
เดิม...³²

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นไปได้ว่าการเอาธิดาเปรียบในครั้งนี้ได้กลายมาเป็นสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม
และเปรียบเสมือนกฎกติกาของการทำงานข้อหนึ่ง นอกจากนี้เรือประมงที่บุญมาไปทำมุ้งแต่
ประโยชน์ของตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลที่ตามมาว่าพวกลูกเรือจะได้รับผลอย่างไรบ้างต่อการกระทำ
ของพวกเขาในการเข้าไปหาปลาในเขตประเทศพม่าเพียงเพื่อเขาจะได้ปลาร้านจำนวนมากในการออก
ทะเลครั้งหนึ่งๆ และจะได้รายได้ดีจากการขายปลาร้านจำนวนมากซึ่งการไปจับปลานอกเขตน่านน้ำ
ของประเทศนั้น พวกของบุญมาไม่มีใครรู้เรื่องนี้จนกระทั่งพวกเขาถูกตำรวจพม่าจับโดยทาง
เจ้าของเรือไม่สนใจว่าพวกเขาจะทุกข์ทรมานแค่ไหนในการติดคุกอยู่ในประเทศพม่า เราจะเห็น
ภาพความทุกข์ทรมานที่บุญมาได้รับจากการติดคุกในประเทศพม่าดังนี้คือ

“วีรร้อยของคุกกี้ไก่หกเดือนในพม่า ปรากฏชัดกับร่างกายแห่งบาทวิทของบุญมา
ขณะก้าวขึ้นเหยียบบนสะพานไม้เป็นครั้งแรกไม่มีเสียงลั่นขึ้นรองรับเลย

...การกลับมาคราวนี้ไม่มีขนมหวาน ไม่มีของกินเหมือนครั้งอื่น ๆ ไม่มีแม่เงินติด
กระเป๋า บุญมามีแต่ความหิวที่อยู่ในท้อง บุญมามีแต่ตัวเปล่ากับโรคเหน็บชา บุญมามีแต่
โรคกระเพาะ มีแต่ความทุกข์ทรมานในคุกต่างแดน ซึ่งตามหลอกหลอนติดเดือนตัวตลอด
เวลายากนักจะลบเลือน ระบบไปหมดทั้งกายใจ³³

³² ชาตี กอบจิตติ, จนตรอก, พิมพ์ครั้งที่ 14, กรุงเทพฯพหุวัฒนธรรม : สำนักพิมพ์พอน,
2539), หน้า 65.

³³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 109.

ส่วนชะตากรรมของปูแตกต่างจากชะตากรรมของบุญมา เนื่องจากบุญมาถูกเอารัดเอาเปรียบในการจ่ายค่าแรง แต่ปูนั้นทำงานอย่างขยันขันแข็งแม้จะแก่แล้วก็ยังคงเดินไปตามซอยต่าง ๆ เพื่อรับจ้างลับมีดแต่คนที่ปูไปลับมีดให้บางคนยังคงเอารัดเอาเปรียบโดยพยายามให้ปูลับมีดหลายๆเล่มแต่จ่ายเงินค่าจ้างให้น้อยมาก

“ลุง ลุง แวะมาทางนี้หน่อยจ๊ะ” ชายชราหยุดก็หันมามองทางต้นเสียงหญิงมีอายุคนหนึ่งกำลังจ้องมองมา นางยืนอยู่ตรงประตูรั้วไม้ระแนงหน้าบ้าน ชายชราเดินไปที่หญิงคนนั้น

“ค่าลับอันเท่าไรจะลุง?”

“เล่มละสามครับ” ชายชราว่าขณะหยิบหินออกจากกระป๋องวางบนพื้น

“แพงไปมั้ง ลุงไม่ต้องลงทุนอะไรนี่ หินก็ไม่สึกกร่อนอะไรมาก เสียแต่แรงนิดหน่อยเท่านั้นเอง” (...)

“สองเล่มทำแล้วกันครับ” ชายชรานั่งยอง ๆ ลงกับพื้นแล้วเอื้อมออกมาจับมีด แต่ต้องค้างไว้เมื่ออีกฝ่ายไม่ยอมส่งให้

“อันละสองเท่านั้นแหละดีแล้ว นะลุงนะ สองอันสี่เย็นแล้วจะได้กลับบ้าน”

ชายชราพยักหน้ารับเพื่อตัดรำคาญ แล้วส่งกระป๋องเอ่ยปากของน้ำ

“แถมมีดเล็กอีกอันนะ อันนิดเดียวเท่านั้น มีดปกผลไม้นะ” ชายชรา นั่งเงยบคร้านที่จะต่อว่าอะไรกับคนประเภทนี้ ซึ่งเคยพบเห็นเป็นประจำ หญิงคนนั้นรับกระป๋องมาตักน้ำให้³⁴

นั่นนับว่าเป็นการเอาเปรียบอย่างหนึ่งแต่การกระทำยังไม่น่าประณามเท่าการกระทำของกลุ่มเด็กจิกโกปากซอยที่ไม่ทำงานอะไรคอยแต่จะดักทำร้ายและปล้นเงินของคนอื่นเพียงเพื่อให้พวกตนเองมีเงินซื้อเหล้าโดยไม่คำนึงว่าการกระทำนั้นนับว่าเป็นการเอารัดเอาเปรียบอย่าง

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 41-42.

นำละอายที่สุดและปู่ผู้ตกเป็นเหยื่อได้ถูกเด็กกลุ่มนี้ดักทำร้ายเพื่อขโมยเงินที่ปู่หามาด้วยความยากลำบาก

“ชายชราหยุดเดิน แกรู้เองโดยสัญชาตญาณของคนลับมีดว่า มีมีดแหลม ๆ กดเข้าที่บริเวณซี่ข้างของแก ถ้าแกเดินอีกนิดเดียวมีดเล่มนั้นมันอาจจะสวมเข้ามาในตัวแกก็ได้ ชายชรารู้สึกว่ามีมือล้วงเข้ามาตามกระเปาะเสื้อและกางเกงอย่างรวดเร็ว เมื่อเงินที่เคยลูบอยู่จนเย็นหลุดจากกระเปาะกางเกงไป ก็มีเสียงหนัก ๆ ของไม้หรืออะไรสักอย่างฟาดเข้าที่กระดูกสันหลัง แกล้มลงบนดินและเหม็นนั่นเสียงคนสองคนวิ่งทางออกไป ชายชรา ร้อยตะโกน “ช...ว...ย...ด...ว...ย! แต่ที่บริเวณนั้นห่างจากบ้านคนเกินกว่าใครจะมาใส่ใจ”³⁵

นอกจากนี้ในนวนิยายเรื่อง หมาเนาหลอยน้ำ “คุณ” ตัวละครเอกในนวนิยายเรื่องนี้ถูกเอารถเอาเปรียบจากตัวละครที่เขาประสพเช่นกันเนื่องจากคุณขับรถกลับในทำให้รถของเขาชนกับรถคันอื่นอีก 2 คัน จะพบว่าในรถคันหนึ่งซึ่งมีหมอเป็นคนขับถึงจะเรียกเงินเป็นค่าซ่อมรถ 4,000 บาทก็นับว่ายังไม่เอาเปรียบเขามากมายนักเพราะรถของเขาเป็นรถยุโรปทำให้ค่าอะไหล่แพง ซึ่งแตกต่างจากครอบครัวที่นั่งรถแท็กซี่เพื่อไปฉลองงานรับปริญญาซึ่งคิดทั้งค่าทำขวัญค่าเสียหายและค่ารักษาพยาบาลจนคุณมีความรู้สึกว่าเขาถูกเอารถเอาเปรียบมากจากครอบครัวนี้

“...คืออย่างนั้นะ ผมกับลูกชายนี้...” แกชี้ไปที่ชายหนุ่มสองคน “...มาจากต่างจังหวัดตั้งใจว่าจะกลับวันนี้ แต่ก็กลับไม่ได้ เพราะว่าคุณนี่แกขับรถมาชนทำให้ผมบาดเจ็บ ทีนี้ผมเองก็มีกิจการค้าอยู่ที่บ้านถ้าผมไม่กับไปทำมันก็จะขาดรายได้ ไอ้ที่จริงกิจการของผมรายได้มันก็ไม่ค่อยน้อย ถ้าผมคิดตามรายได้เป็นวัน กว่าผมจะหายมันก็โง่อยู่ แต่ที่นี้ก็เห็นใจกัน ถือว่าเป็นเคราะห์ร่วมกัน ทางคุณก็ต้องเห็นใจผมด้วย เรียกว่าเป็นค่า

³⁵ ขาติ กอบจิตติ, หมาเนาหลอยน้ำ. หน้า 46.

ทำขวัญก็แล้วกัน อย่าเรียกว่าเป็นค่าเสียหายเลย เพราะว่าถ้าเป็นค่าเสียหายแล้วมันต้องคิดกันอีกอย่างหนึ่ง

...ของอย่างนี้มันต้องมีค่าทำขวัญกันบ้าง ไม่ใช่ว่าจะออกค่ารักษาพยาบาลให้อย่างเดียว ถ้าฉันผมเกิดเอาไม้ตีหัวคุณโป้งหัวแตก แล้วพาคุณไปรักษาอย่างนี้เอาไหม? แกหันมาถามคุณ” ...ขอผมสองพันแล้วกัน เพราะต้องไปตัดแว่นด้วย ส่วนลูกผมสองคนกับหลานสาวเนี่ยขอคนละพันค่าทำขวัญ เนี่ยไม่เกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาลนะ” แกบอกจำนวนเงินมาอย่างคล่องแคล่ว รวากันพ่อค้ารู้ต้นทุนการผลิตที่แน่นอน³⁶

แต่คนที่เขาทำใจให้ยอมรับถึงการเอาไรต์เอาเปรียบอย่างมากไม่ได้คือคนขับแท็กซี่ที่เรียกร้องทั้งอาการบาดเจ็บและค่าเสียหายรวมทั้งค่าซ่อมรถซึ่งค่าซ่อมรถทำให้คุณหงุดหงิดมากเนื่องจากคนขับแท็กซี่เรียกร้องและโทรมาหาคุณตลอดเวลา จนในที่สุดคุณตัดรำคาญด้วยการนิ่งเฉยและปฏิเสธ “หลังจากตัดไหมแล้วคนขับแท็กซี่โทรมาถามคุณอีกสี่ห้าครั้ง แต่ทุกครั้งโทรมามีข้อเรียกร้องเพิ่มเติมให้คุณต้องชั่งชั่งมองใจอยู่เสมอ แต่คุณทำที่เป็นไม้ใส่กับเขาคงปล่อยให้ทางอู่เขาจัดการมันเอง โทรศัพท์จึงค่อยห่างหายไป”³⁷

ดังนั้นจากการศึกษาตัวละครในนวนิยายเหล่านี้ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่ากลุ่มของตัวละครผู้ที่ถูกเอาไรต์เอาเปรียบหรือเหยื่อนั้นส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนที่อยู่ในสถานะที่ต่ำกว่าหรืออยู่ตำแหน่งที่เป็นรองกว่าจึงจำเป็นต้องยอมทนต่อการเอาไรต์เอาเปรียบของผู้ล่าอยู่เสมอและตลอดเวลาที่ถูกเอาไรต์เอาเปรียบคนเหล่านั้นก็ตระหนักรู้ แต่พวกเขาไม่รู้อะไรจะหลุดพ้นจากการถูกเอาไรต์เอาเปรียบเช่นนี้ได้อย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าสังคมปัจจุบันยังคงมีความแตกต่างหรือช่องว่างระหว่างกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในสังคมจึงมักจะเกิดปัญหาว่า คนที่อยู่ในฐานะสูงกว่าเอาเปรียบคนที่อยู่ในฐานะต่ำกว่าอยู่เรื่อยไปจึงเป็นสภาพที่สามารถเปรียบได้กับปลาใหญ่กินปลาเล็กที่ถือได้ว่าเป็นวิถี

³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 60-62.

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 126.

การดำรงชีวิตที่คนในสังคมปัจจุบันต้องพบและต้องต่อสู้เพื่อให้ชีวิตพวกเขาอยู่รอดในสังคมอย่างแท้จริง

นอกจากปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบแล้วตัวละครยังพบปัญหาอื่น ๆ อีก เช่น การถูกกดขี่ข่มเหงซึ่งมักจะพบในตัวละครหลายตัว เช่น ในนวนิยายเรื่อง *Hundejahre* ผู้วิจัยพบว่าตัวละครที่ถูกกดขี่ข่มเหงจากตัวละครอื่นนั้นมักจะเป็นตัวละครที่มีปมด้อยทางด้านร่างกายซึ่งตัวละครในเรื่องนี้ คือ Jenny เป็นเด็กผู้หญิงที่อ้วนมากมีน้ำหนักประมาณ 200 ปอนด์จะพบว่าเธอจะถูก Tulla รังแกและแกล้งอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นการบังคับให้ Jenny ทำสิ่งที่เธอไม่ยอมจะทำ

“...” Du! Dessen Lippen wurden unsicher. “Nein Du! “ Tullas Finger meinte mich. Bestimmt hatte ich geweint, hätte Tulla nicht gleich darauf den kleinen Esch angetippt und danach in Jennys flauschigen Teddymantel gefaßt: Du Du Du Du! Da schtat jeschrieben: Du! Du solls hinjähn, sons kämmtä runter un hold Diä rauf.”³⁸ ***

Amsel ในตอนเด็กเขาอ้วนมากดังนั้นเขาจึงประสบปัญหาเช่นเดียวกับ Jenny ซึ่งเมื่อเขาไปโรงเรียนเขาจะถูกเพื่อนๆ แกล้งเสมอ ยิ่งไปกว่านั้นเขายังเป็นลูกครึ่งยิวด้วย ด้วยเหตุนี้เขาจึงถูกล้อเรื่องนี้อยู่เสมอ ๆ

³⁸ Günter Grass, *Hundejahre*, p.176

*** [...] You! His lips became uncertain? “No, you!” Tulla’s finger meant me. I’m surely have burst into tears if a moment later Tulla hadn’t tapped little Esch and then reached into Jenny’s fluffy duffel coat: you you you! It says You! You gotta go up or he’s coming down, and getcha! Günter Grass, *Dog years*, p. 176

“...Zwar weinte Klein-Amsel, wenn ihn die Horde in die Brennesseln hinter Folcherts Schuppen zerrte, mit mürbem, nach Teer stinkendem Tauwerk an einen Pfahl fesselte und-wenn schon nicht phantasievoll – so doch schmerzhaft marterte; ... Zwei drei Tage nach einer solchen Prügelei – es mochte vorkommen. daß zwischen zehn Schlägen, neben anderen Schimpfworten und Übernamen, absichtslos absichtsvoll das wörtchen “Itzig! ausgestoßen wurde.”³⁹ ***

หรือการถูกกดขี่ที่ตัวละครได้รับเนื่องมาจากการที่ตัวละครคิดเอาเองว่าตัวเขาเป็นเสมือน ลูกไก่ในกำมือหรือลูกน้องของตัวละครอื่นตลอดเวลาเหมือนดังเช่น Walter Matern รู้สึกเมื่อ เขายังเป็นเด็ก ขณะที่เขายังติดตาม Eduard Amsel และทำตามตลอดเวลา ขณะที่เป็เด็กนั้น Amsel ทำหน้าที่ไล่กาขายเขาทำหน้าที่เป็นผู้เก็บเงินจนบางครั้งเขาเกิดความรู้สึกน้อยใจว่าเขา กลายเป็นลูกน้องของ Amsel ทำให้เขาคิดจะประกาศตัวเป็นอิสระจาก Amsel

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าตัวละครที่มีความผิดปกติของสภาพจิตใจนั้นสามารถตกเป็นเหยื่อของการกดขี่ข่มเหงได้เช่นเดียวกัน เช่นในเรื่อง คำพิพากษา ที่สมทรงถูกคนในหมู่บ้านทำร้ายหลายครั้งหลายคราโดยที่พวกเขาไม่พยายามเข้าใจและเห็นใจเธอเลยว่าการที่เธอกระทำเช่นนั้น เพราะเธอเป็นบ้าไม่ใช่เกิดจากความตั้งใจที่จะกระทำการลบหลู่ เช่น การทำตัวไม่เหมาะสมในงาน

³⁹ Günter Grass, Hundejahre, p.176.

*** [“... Of course young Amsel cried when the gang dragged him into the nettles behind Folchert’s barn and tied him to a post with rotten ropes that stank of tar and painfully if not unimaginatively tortured him; ... Two or three days after one of these beatings – and it was quite possible that in between blows, along with other insults and nicknames the word “Sheeny” would be uttered accidentally on purpose.”] Günter Grass . Dog Years . p. 227.

เก็บกระดูกของคนในหมู่บ้านหรือการที่มายสมทรงแต่งชุดสีแดงไปงานทำบุญบังสกุลซึ่งคนทั่วไปจะแต่งชุดสีขาวหรือสีดำเพื่อแสดงการคารวะหรือให้เกียรติแก่ผู้ตาย

“...นางเดินออกจากศาลาโรงทึมได้สักกระยะหนึ่ง พลันสายตาไหลไปมองที่เจดีย์ซึ่งตั้งอยู่ด้านข้างวิหาร มีคนกลุ่มหนึ่งกำลังนั่งพนมมือจับสายสิญจน์อยู่รอบเจดีย์ พระสีองค์ยืนถือตาลปัตรจับสายสิญจน์สวดอยู่ ม่ายสมทรงหันเข้าทางเดินเข้าไปดู นางหยุดยืนค้ำหัวคนหนึ่งยืนดูอยู่สักครู่ก็ส่งเสียงหัวเราะออกมาโดยไม่มีใครรู้ว่านางขบขันอะไร

พระทั้งสี่ได้ยินเสียงหัวเราะตกใจหยุดสะดุดนิตหนึ่งแล้วจึงสวดต่อ ทิดส่งซึ่งเป็นคนหนุ่มที่สุดในกลุ่มรอบเจดีย์องค์นี้ลุกขึ้นออกปากไล่ม่ายสมทรงด้วยเสียงเบาๆ แต่นางไม่ยอมขยับกลับหัวเราะดังขึ้นอีก จนทุกคนที่นั่งหมดสมาธิหันบอกทิดส่งให้ไล่มันออกไปเสียให้พ้น ๆ แต่นางก็ไม่ยอมไปทิดส่งออกแรงผลักไสม่ายสมทรง นายยังถือตั้งทิดส่งจึงต้องจับแขนลากออกไปเป็นที่วุ่นวาย พระยังคงสวดต่อเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ทิดส่งเหลียวหากังไม่ได้จึงจับฟาด ม่ายสมทรงเจ็บเนื้อสะบัดหลุดวิงหนีกระเจิงออกมาได้สักกระยะหนึ่งนางหยุดยืนดูทิดส่งซึ่งไม่ได้วิ่งตามมา ทันใดม่ายสมทรงแกลังกลกผ้าถุงจับขึ้นจนถึงเอว แอ่นเนินเนื้อไปทางคนกลุ่มนั้น...”⁴⁰

นอกจากนี้ชีวิตของม่ายสมทรงยังถูกคนในหมู่บ้านนี้กดขี่ข่มเหงอย่างไม่จบสิ้นซึ่งพวกเขาไม่ได้ทำเพียงแค่ตักเตือนเธอ แต่พวกเขากลับลงมือทำร้ายเธอด้วย เช่น การที่เธอถูกทุบตีจากลูกชายที่มาทำบุญบังสกุลกระดูกให้บรรพบุรุษของเธอ

“...ทิดส่งสุดระบโทสะเอาไว้ได้ เขาและพี่น้องเหมือนโดนลบหลู่กันถ้วนหน้า ไม่เพียงเท่านั้น แต่เป็นการลบหลู่ต้นตระกูล ลบหลู่สิ่งเคารพบูชาอีกด้วย ทิดส่งวิ่งไล่กวาดจน

⁴⁰ ชาตี กอบจิตติ, คำพิพากษา, หน้า 69-70.

ทันนาง ลงมิดพาดไม้ยังไม้ยับ ตีจนไม้หักกระเด็นคามือ ม่ายสมทรงวิ่งพลางล้มลุก
คลุกคลานหนีเอาตัวรอดตกใจแล้ว มีรอยแดงเป็นแนวติดไปทั้งตัว" (...)

"ม่ายสมทรงกลับมากะต๊อบด้วยรั้วรอยบอบช้ำ เหงื่อไหลบ้อยหน้าตาเนื้อตัวเป็น
มันผมเผ้ายุ่งกระเซิงผ้าถุงขาด หัวเข่าถลอกปอกเป็ดเลือดไหลย้อย..."⁴¹

ยิ่งไปกว่านั้นสิ่งสุดท้ายที่เธอได้รับจากคนในหมู่บ้านหลังจากที่พิกตายแล้วแทนที่จะเป็น
ความเมตตากล้ากลายเป็นความรังเกียจที่จะให้เธออยู่ในหมู่บ้านนี้อีกต่อไปทั้ง ๆ ที่เธอไม่มีที่พึ่งที่
ไหนอีกประกอบกับเธอไม่สามารถทำงานหาเลี้ยงตนได้ แต่พวกเขาไม่สนใจกลับเห็นว่าการจับเธอ
ไปส่งที่โรงพยาบาลว่าเป็นเรื่องสนุกเพราะพวกเขาจะได้ไปเที่ยวกรุงเทพฯ มิใช่ทำไปเพื่อช่วยเหลือ
ให้เธอมีที่อยู่ที่เหมาะสมจริง ๆ

"... นางที่กำลังดิ้นอยู่เร็ว ๆ ในขณะที่ถูกมัดจับมัดใส่รถหนุ่มเกลียว เป็นที่
สนุกสนานของคนที่ยืนมองดูอยู่ที่ท่ารถ ม่ายสมทรงถูกมัดมือ มัดตีน มัดปาก เหมือนหมู
นอนอยู่กับพื้นรถ มีหนุ่ม ๆ ที่รักสนุก อยากเที่ยวกรุงเทพฯ ได้ติดตามไปด้วย และหัวหน้า
ที่พานางสมทรงไปครั้งนี้คือจำหอม ซึ่งแต่งตำรวจเต็มยศดูท่าทางภูมิจานั่งคู่ไปกับหนุ่ม
เกลียวคนขับ..."⁴²

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ทำให้เห็นได้ว่าบุคคลที่กลายเป็นเหยื่อของการกดขี่ข่มเหงนั้น
ส่วนใหญ่มักเป็นบุคคลที่มีความอ่อนแอหรือความพิการไม่ทางร่างกายก็จิตใจเพราะพวกเขาเป็น
เหมือนบุคคลที่ไม่สามารถต่อสู้หรือต่อต้านบุคคลที่แข็งแรงกว่าที่มุ่งต้องการประโยชน์จากพวกเขา
ไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง แต่ที่สำคัญเราจะพบว่าคนที่แข็งแรงชอบกดขี่ข่มเหงคนที่อ่อนแอ ส่วนหนึ่ง

⁴¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 70.

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 310-311.

เพื่อแสดงความยิ่งใหญ่ของตนหรือทำเพื่อความสนุกเท่านั้นซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วพวกเขาเหล่านี้มักจะไม่มีความเมตตาใด ๆ ในจิตใจซึ่งถ้าพวกเขามีแล้วไซ้ร้พวกเขาจะไม่กระทำเช่นนี้

ปัญหาที่ตัวละครได้รับประการต่อไป คือ การถูกทรยศหักหลังปัญหานี้เป็นปัญหาใหญ่ซึ่งตัวละครส่วนใหญ่มักไม่คาดคิดว่าตัวจะถูกทรยศหักหลัง เนื่องจากบุคคลที่เป็นผู้ทรยศนั้นมักเป็นบุคคลที่ตัวละครไว้ใจ เชื่อใจและให้ความสนิทสนมด้วยเป็นพิเศษในนวนิยายที่ศึกษานี้มีหลายเรื่องที่ตัวละครประสบปัญหาเช่นนี้ด้วย เช่น เรื่อง คำพิพากษา พบว่า “ฟัก” ถูกบุคคลที่เขาไว้ใจและเชื่อใจที่สุดรองจากพ่อเขาหักหลัง คือ ครูใหญ่เนื่องจากเขาเป็นบุคคลที่น่านับถือและมีหน้ามีตาในสังคมของหมู่บ้าน นอกจากนี้เขายังเป็นเสมือนผู้บังคับบัญชาโดยตรงของฟักด้วย เพราะฟักเป็นภารโรงในโรงเรียนนั้น เขาจึงฝากเงินของเขาทั้งหมดไว้กับครูใหญ่ ต่อมาเมื่อฟักไปขอเบิกเงินเพื่อนำไปใช้ทำบุญกระดูกพ่อนั้นไม่ว่าฟักจะพูดว่าอย่างไรเขาก็ยังยืนยันว่าเขาไม่ได้รับฝากเงินจากฟัก

“อ้าว ... พูดให้สวายนะฟัก ทำไมปากพล่อยอย่างนี้ละ ฉันบอกแล้วว่าฉันไม่เคยรับฝากเงินแก่ไว้ นั่นเห็นว่แกเกาะถึงใจเย็นกับแกอยู่ เอาละถ้าไม่มีธุระอื่นก็ไปได้แล้วที่หลังอย่างเอาเรื่องบ้า ๆ อย่างนี้มาล้อเล่นอีก ฉันไม่ชอบจำเอาไว้!” ครูใหญ่ตอบเสียงเครียดหนักแน่น แววตาวาวขึ้นด้วยความโกรธ รวกับว่าแกไม่พอใจที่ฟักเอาเรื่องเสื่อมเสียมาป้ายร้ายประวัติอันดีงามของแกให้มัวหมองลง”⁴³

ในเรื่อง พันธุหมาบ้า หัยถูกเพื่อนโกงเช่นเดียวกัน หัยและยังร่วมหุ้นกันทำธุรกิจเสื้อผ้าที่ทำสินค้าเลียนแบบโดยเฉพาะเสื้อผ้าที่มียี่ห้อดังๆ และนำออกไปขายตามตลาดนัดหรือโรงงานต่างจังหวัดซึ่งธุรกิจของทั้งสองคนนั้นไปได้ดี จนกระทั่งหัยถูกเกณฑ์ทหารจึงจำเป็นต้องให้ยังดำเนินกิจการแทน ตลอดเวลาที่หัยเป็นทหารอยู่เขาเขียนจดหมายติดต่อกับยังตลอดเวลาซึ่งตอน

⁴³ เรื่องเดียวกัน. หน้า 241.

หลัง ๆ ยิงเขียนมาบอกทั่วยว่าธุรกิจเริ่มย่าแย่ลงและในที่สุดเขาเขียน จดหมายบอกทั่วยว่าธุรกิจขาดทุน ถ้าเขามีเงินเขาจะเอาเงินมาใช้ให้

“ ทั่วยไม่อยากเชื่อว่าเรื่องเช่นนี้จะเกิดกับเขา และคิดไม่ถึงว่ายิ่งว่าบับันถึงขนาดทุ่มเงินทั้งหมดลงไป เพราะถ้าพลาดก็หมายถึงจบสิ้นทุกสิ่งทุกอย่างที่ก่อร่างด้วยกันมา แต่เขาทำอะไรได้ เพราะทุกอย่างในขณะนี้อยู่ในมือของยัง ทั่วยทำได้อยู่อย่างเดียวคือภาวนาให้โชคเข้าข้างยังเท่านั้นเอง

แต่ก็ไม่ได้เป็นไปตามที่เขาภาวนา (...)

... มึงกับกูต้องแยกกันแค่นี้ ส่วนของมึงถ้ากูมีเงินกูจะชดใช้ให้ แต่ตอนนี้กูก็แะยังต้องหาเงินใช้หนี้พี่น้องอีก

ยัง

ทั่วยจดหมายฉบับสุดท้ายเขียนไว้แค่นี้ ทั่วยอ่านทวนจดหมายครั้งแล้วครั้งเล่า เขามียังไม่อยากเชื่อว่าเป็นความจริง แต่ทุกครั้งที่อ่านเนื้อความในจดหมายก็มิได้เปลี่ยนแปลง⁴⁴

ทั่วยรู้สึกเสียใจต่อเหตุการณ์ครั้งนี้แต่เขาสามารถทำได้ จนเมื่อเขามาพบเตี้ยเขาและเล่าเรื่องนี้ให้เตี้ยฟัง เตี้ยเตือนสติเขาและบอกให้เขาได้ดูว่าตอนนี้ยังทำอะไร และเมื่อไปถึงบ้านยังทั่วยจึงรู้ว่าความจริงยังโงงเขาจริง ๆ อย่างที่เตี้ยบอกเขา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ทั่วยมาถึงตึกแถวของยัง ไฟนีออนหน้าห้องแถวยังสว่างอยู่ได้แสงไฟนั้น คนงานสองคนกำลังเล่นหมากรุกฮอสบนม้าหินอ่อน ทั้งสอง่วนกับเกมอย่างไม่สนใจใคร จนทั่วยเดินเข้าไปใกล้นั่นเอง ทั้งคู่จึงรู้สึกตัว (...)

⁴⁴ ซาติ กอบจิตติ, พันธุ์หมาบ้า, พิมพ์ครั้งที่ 13 , (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ทอง), หน้า 193-196.

หนึ่งในนั้นลุกขึ้นอย่างเสียไม่ได้ เขาแถมประทุพุดตัวเข้าไป ท้ายกวาด
สายตาตามสำรวจ อารมณ์ร้อนวูบขึ้น เมื่อเป็นกล่องเสื้อมากมายวางรายซ้อนกันอยู่บนชั้น
(...)

... ท้ายเดินกลับบ้านด้วยความรู้สึกสับสน แม้ว่าเส้นแห่งความสับสนนั้นได้
หลุดออกจากจิตใจแล้วก็ตาม แต่มันไม่ได้ช่วยให้เขากลับสบายขึ้นมาเลย กลับมีเรื่องใหม่ขึ้นมาให้
ต้องคิดหนัก จะแก้แค้นยังดีหรือไม่ จะแก้แค้นยังด้วยวิธีใด หรือจะปล่อยเลยตามเลย เพราะเขาก็
ไม่สูญเสียอะไรเพิ่มจากที่เคยปลงมาแล้ว เขาตัดสินใจไม่ได้”⁴⁵

หรืออีกครั้งหนึ่งเมื่อท้ายตัดสินใจไปทำร้านอาหารที่ภูเก็ต เขาถูกพวกที่ภูเก็ตร่วมกันเพื่อที่
จะยึดร้านของเขาโดยพวกนี้ทำทุกวิถีทางไม่ว่าปล่อยข่าวลือเรื่องท้ายมีผู้หญิงใหม่และพบปะกัน
เสมอเพื่อให้ตามรรยาเขาเข้าใจผิดและอยากจะซักถามว่าเขาไปไหนหรือไปทำอะไรอยู่เสมอ

“มีข่าวว่าท้ายยังติดต่อกับเด็กสาวคนนั้นอยู่ หล่อนเป็นผู้ช่วยแม่ครัวที่ร้านอาหาร
อีกหาดหนึ่ง ตาจึงไม่เป็นอันทำอะไร มีแต่เรื่องนี้อัดแน่นอยู่ในอก

อยากจะถามเขาให้แน่ว่าจะเอาอย่างไรกับเรื่องนี้ แต่ก็ไม่กล้า ด้วยว่าไม่เคยเห็น
กับตาตัวเอง และเขาเองก็เคยบอกเธอตั้งแต่ครั้งที่ไปรับกลับว่า “ไม่มีอะไรกันแล้ว” เธอจะ
กล้าถามเขาได้อย่างไร (...)

เธอเฝ้าแต่รอว่า ความจริงจะต้องถูกเผยออกมา และเมื่อถึงวันนั้นเธอจะไม่ยอม
ให้อภัยเขาอีกเป็นครั้งที่สอง”⁴⁶

นอกจากนี้คนพวกนั้นพยายามให้ท้ายลองกัญชาและชักชวนให้เขาติดกัญชา ท้ายติดเพราะ
เขาต้องการลืมการที่ภรรยาและลูกทิ้งเขาที่กรุงเทพฯ เขาจึงใช้เวลาเกือบทั้งวันไปสูบกัญชาที่บ่อน

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 463-464.

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 217-219.

ฮิลล์ของพีปิตและพวกนั้นยังพยายามโน้มน้าวใจให้หัยเซ้งร้านให้พวกเขาและให้หัยกลับไปอยู่กับลูกและเมียที่กรุงเทพฯเสีย

“...เอาอีกสิ พีปิตยีนบ้องกัญชาเข้ามาตรงหน้า
 พอแล้วพี เดี่ยวต้องกลับไปดูร้าน หัยบ้ายเบียง
 เฮย เมียคูอยู่จะกลัวอะไร พีปิตแหงแล่น แต่หัยรู้สึกวูบขึ้นมา เขาไม่อยากจะคิด
 เรื่องนี้ แต่คำเข้าแหงนั้นเหมือนจะย่ำ
 หัยรับบ้องมาแต่โดยดี อยากให้มันเมา จะได้ไม่ต้องคิดเรื่องทุกซักร้อนที่ยังลุกโชน
 อยู่อย่างไม่มีทีท่าจะดับลงได้ เขาปรนความเมาให้ตัวเองอีกครั้ง ก่อนที่จะเดินเรื่อยเฉื่อย
 ลงจากบ้องฮิลล์”⁴⁷

ในเรื่อง หมาเฝ้าลอน้ำ หลังจากประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์แล้วคุณเชื่อว่าในสังคมนี้
 อย่างน้อยยังมีคนดีที่ช่วยเหลือคนอื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนอยู่อย่างน้อย 3 คนนั่นคือ คนขับ
 แท็กซี่ที่ช่วยพาคุณมาส่งบ้าน ตำรวจและคนที่อยู่ซ่อมรถ แต่บัดนี้ศรัทธาที่คุณมีอยู่ได้พังทลาย
 ลงแล้ว เพราะคุณรู้สึกว่าคุณถูกตำรวจและคนที่อยู่ซ่อมรถทรยศต่อศรัทธาของคุณ และคุณได้ตก
 เป็นเหยื่อของคนพวกนี้ คุณเพิ่งรู้สึกว่าหลังจากที่ขับรถชนซึ่งแตกต่างจากหัยหรือฟัก เนื่องจาก
 บุคคลเหล่านั้นพวกเขารู้สึกกันมานานแล้วหรือไม่ก็ทรยศเป็นหุ้นส่วนร่วมธุรกิจของเขาแต่คุณคิด
 อยู่เสมอว่าตำรวจและคนที่อยู่ซ่อมรถเป็นคนดีจริงๆที่ช่วยเหลือเขาอย่างจริงใจโดยไม่มุ่ง
 หาประโยชน์จากเขาเหมือนคนอื่นๆ ดังนั้นคุณจึงให้ความไว้วางใจและเชื่อใจโดยตลอดเนื่องจาก
 การกระทำและคำพูดของตำรวจในการแสดงความเห็นใจและถามเขาเรื่องรู้จักอยู่ซ่อมรถที่ไหนไหม
 เพื่อที่จะช่วยในการตีราคาค่าซ่อมรถจะได้ไม่ถูกคนขับแท็กซี่เอาเปรียบมากนัก

“เออ แล้วคุณมีอยู่มาด้วยหรือเปล่าเนี่ย?”

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 344-345.

“ไม่มีทรอกสะ”

“ถ้างั้นท่าทางจะลำบาก ... “ท่าทางเขาวัดกแทนคุณ” ... เกิดทางโน้นเขาเอาอุ้งของ
เขามาเอง ก็มาตีโก่งราคาเรา เราก็มารู้เรื่องว่าแพงหรือถูก...”

“ทรอกสะ ฉันทเองไม่ค่อยรู้เรื่องพวกนี้ทรอกสะ”

“ไม่มีจริง ๆ หรือครับอยู่ประจำนะ พวกเพื่อนอะไรที่ไม่มีเรอะ?” สีหน้าแสดงความ
ท่วยโย

“มี แต่ไม่ประจำอะไรทรอกสะ ใกล้ที่ไหนดกที่นั่น” คุณตอบตามความจริง

“ถ้างั้นเอ็งี้แล้วกัน ผมมีอยู่อยู่หนึ่งไว้ใจได้ ผมเรียกใช้เป็นประจำ รับรองเขา
ไม่กล้าซี้ซั่วทำอะไรทรอก เพราะเขาก็กินอยู่ที่นี่ ผมจะแนะนำมาให้แล้วกัน เพื่ออย่างไรจะให้
เอาไว้ต่อรองราคากับทางโน้นเขา เอาไหม?”⁴⁸

การกระทำของคนที่อยู่ซ่อมรถที่เสนอและแนะนำเขาในเรื่องการไม่ให้ยอมในทุกสิ่งที่แท็กซี่
ขอคนที่อยู่นั้นได้ช่วยดูและต่อราคากับคนที่คนขับแท็กซี่พามาดูค่าซ่อมรถ

“เฮียสองคนช่วยดูด้วยก็แล้วกัน ฉันทไม่ค่อยรู้เรื่องทรอก มีหน้าที่ขับอย่างเดียว”
คุณยิ้มให้ทั้งสอง

“เอาน้ำไว้ใจเถอะ” เขารับปากให้คุณคลายใจ

“มันขออะไรคุณอย่าเพิ่งไปรับปากก็แล้วกัน ...” คนตัวเตี้ยว่า “... ผมจะดูเอง
อะไรควรเปลี่ยนก็จะเปลี่ยน อะไรพอซ่อมได้ก็ให้มันซ่อมเอาเรื่องรถนี้คุณไม่ต้องห่วง ...”⁴⁹

แต่ท้ายที่สุดแล้วคุณรู้ความจริงว่าสิ่งที่เขาคิดและเชื่อใจเรื่องความดีและความจริงใจของ
ตำรวจและคนที่อยู่ซ่อมรถต่อเขานั้นเป็นความเข้าใจผิด เมื่อเขามาจ่ายเงินค่าซ่อมรถของเขาเอง

⁴⁸ ชาติ กอบจิตติ. หมาเนาลอยน้ำ. หน้า 43-44

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน. หน้า 49.

เพราะราคาแพงกว่าที่เขาตกลงกันได้ ยิ่งไปกว่านั้นคนที่อยู่ซ่อมรถได้บอกความจริงเรื่องที่เขาและตำรวจตกลงกันได้ในเรื่องการแบ่งเงินรายได้จากการซ่อมรถของคุณสิ่งเหล่านี้ทำให้คุณเสียใจมาก

“ไม่ได้จริง ๆ ครับนี่ผมพูดอย่างลูกผู้ชายเลยนะ งานนี้ผมแทบจะไม่ได้อะไรเลย เพราะมันเสร็จช้าไหนจะต้องแบ่งให้หมวดเขาอีก ...”

อ้าว ... หมวดเขามาเกี่ยวอะไรด้วยล่ะ? คุณไม่เข้าใจ

ก็เขาหาลูกค้มาให้ ก็ต้องแบ่งให้เขาห้าเปอร์เซ็นต์ เขาถึงส่งลูกค้มาให้เรื่อย ๆ ไม่งั้นเขาก็เรียกผู้อื่น ...” เสียงพูดของเขาเหมือนเป็นเรื่องปกติ

แต่คุณกลับไม่เห็นเป็นเรื่องปกติ นี่ไม่ถึงว่าผู้หมวดแสนดีของคุณจะร่วมรุมห้ำคุณด้วยอีกคน เหมือนมีอะไรมาจากที่อก คุณพูดไม่ออก”⁵⁰

จากการศึกษานวนิยายต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยเห็นข้อน่าสังเกตุสำคัญประการหนึ่ง คือ ผู้ใกล้ชิดและผู้ที่เกี่ยวข้องไว้ใจนั้นมักจะเป็นบุคคลที่ทรยศต่อศรัทธาและความเชื่อใจที่ตัวละครมอบให้ซึ่งบางครั้งสาเหตุของการทรยศหักหลังนั้นจะมีเรื่องของธุรกิจและเงินทองเข้ามาเกี่ยวข้อง

3.1.2 การเข้ากันไม่ได้กับคนในครอบครัวและความแปลกแยกกับคนในสังคม

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าสถาบันครอบครัวเป็นหน่วยของสังคมที่เล็กที่สุดและมีความใกล้ชิดกับตัวเรามากที่สุดเป็นเสมือนสถานที่แรกที่บ่มเพาะให้การศึกษาและสร้างความคิดและจิตใจของเราให้พร้อมที่จะไปเผชิญกับโลกภายนอก ดังนั้นคนในครอบครัวจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลที่เราต้องพบบ่อยและใกล้ชิดมากที่สุด ฉะนั้นถ้าเรามีปัญหากับใครคนใดคนหนึ่งในครอบครัวของเราแล้วจะทำให้ชีวิตของเราขาดความสุข พบว่ามีตัวละครหลายตัวที่ประสบปัญหาการเข้ากันไม่ได้กับคนในครอบครัวหรือการไม่เข้าใจกันโดยมากแล้วจะ

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 136-138.

เป็นการไม่เข้าใจกันระหว่างพ่อแม่และลูกซึ่งตัวละครในกลุ่มนี้จะเป็นเด็กวัยรุ่น เนื่องจากคนกลุ่มนี้ จะมีความคิดรุนแรงและมีความเป็นตัวของตัวเองสูงมาก ในเรื่อง พันธุ์หมาบ้า ตัวละครหลายตัว เข้ากับครอบครัวไม่ได้หรือบางครั้งไม่เข้าใจกับคนในครอบครัว เช่น “หัย” เขาไม่เข้าใจว่าทำไมเตี้ย เขาจึงบังคับให้ลูกทุกคนทำการค้าทั้ง ๆ ที่เขาไม่ชอบและไม่ต้องการ

“แต่สำหรับหัย สิ่งที่เขาเพียรสอนดูเหมือนไม่เคยเข้าใจการรับรู้ของเขาเลย มีหน้า ข้ำภายในยังมีแรงกระตุ้นต่อต้านออกมาอีก เขากลับรู้สึกเกลียดชังตัวเลข เบื่อหน่ายที่จะ เข้าคลุกกับมัน สิ่งที่เขาเกลียดมีผลส่งไปถึงวิชาคำนวณในโรงเรียนด้วย...

ในวัยเด็ก วันใดที่เขาเป็นนักเรียนในวิชาของเตี้ย วันนั้นเป็นวันที่เขาไม่มีความสุข เลย เขามักจะถูกคั่นตัวอยู่เสมอ ถูกดุด่า เขียนตี เพราะเตี้ยคิดว่าเขายักยอกเงินที่หายไป จากยอดเงินที่ครบจะได้ตามที่เตี้ยกำหนด

หัยไม่รู้จะทำอะไร เขาจึงคิดไม่เหมือนกับพี่น้อง แต่พี่น้องทุกคนรวมทั้งเขา คิด เหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งคือ กลัวเตี้ย”⁵¹

ต่อมาเขาถูกจับได้ว่ามีกัญชาทำให้เขาต้องออกจากโรงเรียนมาอยู่บ้าน ขณะนั้นเองเขาถูก เตี้ยบังคับให้ขายของ แต่ที่เขาไปขายของนั้นเป็นการตัดสินใจของเขาเองโดยไม่ฟังเตี้ยเพราะเขา อยากได้เงินเพื่อที่จะไปซื้อกีตาร์มาเล่นเนื่องจากเขาชอบดนตรี เมื่อเขามีเงินพอเขาจึงเลิกขายของ และเอาเงินไปซื้อกีตาร์ แต่เตี้ยมาเห็นเข้าและคิดว่าเขาเอาเงินเตี้ยไปซื้อกีตาร์แต่เงินนั้นเป็นเงินของ เขาไม่ใช่เงินที่เตี้ยให้จึงทำให้เตี้ยทำลายกีตาร์ของเขาพัง หัยรู้สึกเสียใจมากจึงเป็นเหตุให้เขาและ เตี้ยทะเลาะกันอย่างรุนแรง

“อ้าวให้เงินลื้อไว้ทำทุน ลื้อซื้ออะเข้ามาเล่น” เตี้ยพูดเหมือนพึมพำคนเดียว

“เงินของผม เตี้ย” หัยหันหน้าพูด แต่ดูเหมือนเตี้ยเขาไม่ได้สนใจฟัง

⁵¹ ชาติ กอบจิตติ. พันธุ์หมาบ้า. หน้า 169

“... สี่พันสาม ซื่อเอามาเล่น!” ท้ายเสียงของแกแพดขึ้น พร้อมกับฟาดกีตาร์ตัวนั้น
ไปที่ผนังห้อง

เสียงกีตาร์ร้องครวญครางกระทิ่มก้องห้อง

แกฟาดมันซ้ำอีก ซ้ำอีก เหมือนจะระบายความชิงชังลงบนนั้น (...)

เตี้ยออกแรงบิดข้อมือเตี้ยข้างที่ทากีตาร์ไว้ กีตาร์ร่วงลงพื้น แต่สายเกินไปเสียแล้ว
กีตาร์ตัวนั้นมีสภาพไม่ผิดกับนกต้องบินที่แหลกและไปทิ้งตัวก่อนร่วงลงดิน

“พอกันทีเตี้ย ต่อไปนี้ผมจะไม่ยอมเตี้ยอีกแล้ว อย่าบังคับผมเลย ชีวิตผมผมขอ
เถอะเตี้ย” เขาละล่ำละลักขึ้นมาจากก้นเบาะโดยไม่ได้ตรอง”⁵²

แต่ขณะเดียวกันชาติได้แสดงความรู้สึกและเหตุผลของเตี้ยในการที่เขาบังคับหัยเช่นนี้ไว้
ด้วยว่าเขาทำเพราะรักและกลัวว่าถ้าเตี้ยตายหัยจะเลี้ยงตัวเองไม่ได้ ดังนั้นลูกที่เขาเป็นห่วงที่สุด
คือ หัย

“...นางเข้าใจดีว่า ทำไมผิวของนางจึงเป็นคนเข้มงวดดุดันกับลูก แม้ว่าบางครั้งจะ
รุนแรงเกินกว่าเหตุ แต่นั่นก็เป็นผลที่เกิดมาจากความรัก มิใช่มาจากความเกลียดชังอย่าง
ที่ลูกคิด นางจึงต้องทำหน้าที่ชี้แจงให้ลูก ๆ ฟังอยู่เสมอ

คืนนี้เป็นครั้งแรกที่นางได้เห็นถึงความอ่อนแอในตัวเขาเห็นน้ำตาของเขา (...)

“ลือว่าอ๊อจะกลับมาไหม?” ... “อ๊อไม่น่าทำมันเลย” ผิวนางบ่นขึ้นลอย ๆ ขณะขยับ
ตัว ...

“ถ้ามันไม่กลับละ?” ... “อ๊ออยากให้มันได้ดี” “ลือว่าอ๊อหัยมันจะกลับมาไหม?”

นางรู้ว่าเขารักลูกคนนี้เพียงใด ยิ่งรักมากก็ยิ่งถูกเคียวเข็ญมาก ในภายหลังนี้เขา
พูดกับนางเสมอว่า “เหลือแต่อ๊อหัยคนเดียว เหลือแต่อ๊อหัยคนเดียว” คนอื่นอ๊อหมดห่วง
หมดแล้ว”

⁵² เรื่องเดียวกัน, หน้า 178-181.

เมื่อทัยวิ่งออกไป นางจึงเข้าใจดีว่าผิวของนางเสียใจเพียงใด มันเหมือนกับวิมาน
ของเขาที่เพียรสร้างไว้พังทลายลงมาคาตา”⁵³

นอกจากทัยแล้วยังมีออดโตที่ไม่เข้าใจกับพ่อแต่ปัญหาที่เขาเผชิญดูเหมือนว่าจะมีมากกว่า
ทัย เพราะทัยถึงไม่เข้าใจกับพ่อแต่เขายังมีแม่ที่เข้าใจเขาอยู่ แต่สำหรับออดโตนั้นแม่ได้ตายไปแล้ว
และในขณะนี้เขาคิดว่าพ่อไม่รักเขาเช่นเดิมแล้ว นอกจากนี้เขายังรู้สึกว่าเขาดูเป็นส่วนเกินของ
ครอบครัว แม้ว่าเขาจะไม่กลับบ้านหรือไปอยู่กับเพื่อนที่ต่างจังหวัดนานๆพ่อก็ปล่อยเขาไปเพราะ
พ่อไม่สนใจเขาอีกแล้ว

“วันที่พ่อพาผู้หญิงเข้ามาในบ้าน ทันทึที่เห็นหน้า ออดโตก็เกลียดขึ้นมาอย่างไม่มี
สาเหตุเขายังจำได้ว่า คืนนั้นพ่อเข้านอนกับนางสาวเลวนั้นแต่หัวค่ำ ปล่อยให้เขานั่งดูทีวีอยู่
คนเดียว ระลึกถึงความรักของพ่อที่มีต่อเขาได้โยกย้ายไปเป็นสมบัติของนางสาวเลวนั้น
ตั้งแต่นั้น รู้ว่านางผู้หญิงสาวคนนี้จะใจมาแย่งความรักของพ่อไปจากเขา นานวันเข้า
สิ่งที่เขาคิดก็ยิ่งแจ่มกระจ่างขึ้น เมื่อพ่อมีลูกใหม่กับนางนั้น เขายังรู้สึกถึงความรักที่พ่อ
เคยมีต่อเขานั้นจะน้อยลงจนแทบไม่หลงเหลือ ช่องว่างระหว่างเขากับพ่อเหมือนมีลิ้มยักษ์
คอยตอกย้ำขยายอยู่ทุกวัน จนบางครั้งเขอดคิดไม่ได้ว่า เขาเป็นเพียงผู้อื่นที่มาอยู่ใน
ครอบครัวนั้น...”⁵⁴

กรณีของออดโตชาติมิได้เสนอมุมมองของออดโตที่มีต่อพ่อเพียงคนเดียวเท่านั้นแต่เขาได้
เสนอความคิดและความรู้สึกของพ่อที่มีต่อออดโตเช่นกัน โดยเขาแสดงผลให้ผู้อ่านเห็นว่า
การที่พ่อทำเหมือนไม่สนใจออดโตเมื่อไปบ้านเพื่อนเพราะเขาอยากให้ลูกชายรู้จักโลกและชีวิต

⁵³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 187-188

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 62.

เนื่องจากลูกเขาเป็นผู้ชายสักวันถ้าไม่มีเขา ลูกต้องยืนหยัดอยู่ด้วยตัวเองได้และการที่เขาไม่ได้แสดงความรักแก่อดีตมาก เพราะเขาไม่ต้องการให้ออดีตและภรรยาใหม่ของเขามีปัญหากันเนื่องจากเขารู้ว่าทั้งสองฝ่ายต่างไม่ชอบซึ่งกันและกัน

“...แกรู้โดยสายตาของคนที่ผ่านมาโลกมากกว่าลูกชาย รู้ว่าลูกชายไม่พอใจแม่ เลี้ยงคนนี้และเช่นเดียวกัน เมียใหม่ของแกก็ไม่พอใจลูกติดเมียเก่าที่แกมี แกจึงอยู่ในฐานะที่กลืนไม่เข้าคายไม่ออก (...)

บางครั้งแกรู้สึกเหมือนคนผิดที่ตัดสินใจมีเมียหลังจากที่แม่อดีตตายจากไป ครั้งแรกแกไม่เคยคิดว่าเรื่องราวทำนองนี้จะเกิดขึ้น เพราะช่วงที่ยังไม่มีลูกด้วยกันเมียก็เอาใจใส่ดูแลอดีตราวกับลูกของตัวเอง จนแกหมดหวังปัญหา แต่เมื่อลูกคนใหม่เกิดขึ้นปัญหาที่แกกลัวก็เกิดตามมา เมื่อลูกคนที่สองเกิด ปัญหานั้นก็โตตามขึ้นจนสามารถมองเห็นได้ชัดเจน ถึงวันนี้แกไม่รู้จะแก้ปัญหานี้ได้อย่างไร⁵⁵

ตัวละครอีกตัวหนึ่งคือ ล้าน เขาไม่เข้าใจแม่และความรู้สึกนี้ทำให้เขากลับแม่มากขึ้นเพราะในบ้านเขาแม่เปรียบเสมือนผู้เป็นใหญ่ในบ้าน เนื่องจากพ่อยอมแม่และพ่อเป็นคนที่เข้าใจเขามากที่สุดจึงทำให้เขาสงสารพ่อที่สุด นอกจากนี้ทุกครั้งที่แม่พบหน้าเขาแม่จะดูว่าเขาเรื่องเดิมๆหรือไม่ว่าแม่จะพบเพื่อนคนไหนของเขาแม่จะบ่นเรื่องความไม่เอาไหนของเขาให้ฟังตลอดเวลา นั่นคือ เรื่องที่เขากินเหล้าและเรื่องที่เขาเรียนไม่จบมหาวิทยาลัยโดยแม่ไม่เคยฟังเหตุผลหรือคำแก้ตัวใดๆของเขาเลย

“อย่าไปกินเลย ไม่ดีหรอก คุณายล้านเป็นตัวอย่าง กินเหล้าจนเอาดีไม่ได้ เรียนก็ไม่จบ งานการก็ไม่ทำเป็นหลักแหล่ง โตปานนี้ยังตั้งตัวไม่ได้ ...”⁵⁶

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 50-52.

แต่สำหรับเรื่องของล้านนั้นชาติไม่ได้แสดงให้เห็นว่ารู้ถึงความคิดของแม่เขาเลยว่าจะทำไมถึงทำเช่นนั้น

นอกจากเรื่องนี้แล้วในนวนิยายเรื่อง จนตรอก มีตัวละครที่ประสบปัญหาเช่นนี้ด้วยเช่นกันคือ สีดาและบุญมาเนื่องจากบุญมาไปเห็นสีดาลูกสาวมีความสัมพันธ์กับชายหนุ่มที่เขาไม่รู้จัก จึงทำให้เขาโกรธและอายมากเขาจึงตบตีและไล่เธอออกจากบ้าน โดยที่เขาไม่ฟังคำแก้ตัวหรือคำอธิบายของเหตุการณ์ในครั้งนั้นจากเธอเลย ชาติมิได้แสดงแนวคิดที่ชัดเจนในเรื่องนี้ทั้งของบุญมาและสีดาให้เราเห็น แต่เสนอเพียงภาพเหตุการณ์ที่บุญมากำลังตบตีสีดาเท่านั้น นอกจากนี้แล้ว ออด เด็กชายอายุ 8ขวบ ยังเป็นตัวละครอีกตัวที่ไม่เข้าใจความคิดและการกระทำของคนหลายคนในครอบครัวเขาเพราะพวกเขาต่างทิ้งให้เขาต้องดูแลปู่ที่เดินไม่ได้และดูแลน้องชายอายุเพียง 2 ขวบตามลำพังโดยไม่มีใครกลับมาเหลียวแล

“ นานมาแล้วเขาเคยถามพ่อว่า “ พ่อคิดถึงบ้านใหม่เวลาออกเรือนานๆ ? “ แต่พ่อไม่เคยตอบ ครั้งเมื่อพี่สาวถูกพ่อไล่ออกจากบ้าน เขายังนึกสงสัยขึ้นไปอีกว่า “ พี่สีดาไม่คิดถึงบ้านบ้างหรือไงหนอ? ทั้งที่เวลาผ่านมาสามเดือนกว่าแล้วไม่กลับบ้านสักที พ่อก็พลอยหายหน้าไปตั้งแต่คราวมีเรื่องกับพี่สีดา แล้วแม่จะคิดถึงบ้านบ้างไหม เขาเองก็ตอบตัวเองไม่ได้ ทำไม ทำไม ทุกคนที่ออกจากบ้านจึงไม่คิดกลับมาบ้านกันบ้างเลย ทำไมต้องทิ้งตัวเขาอยู่กับน้องและปู่เพียงลำพัง - ⁵⁷

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน . หน้า 321.

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน . หน้า 12.

แต่ในที่นี้ชาติได้แสดงให้เห็นเหตุผลของคนเหล่านั้นไว้อย่างชัดเจนแล้ว คือ บุญมาต้องไปทำงานต่างจังหวัดและต่อมาถูกจับเข้าคุกในประเทศพม่านาน 6 เดือนจึงทำให้ไม่สามารถกลับบ้านและติดต่อหรือส่งข่าวมาที่บ้านได้ซึ่งเรื่องของการติดคุคนี่เขาได้กล่าวถึงไว้ดังนี้

“ แล้วแกหลบหนีไปไหนเสียหนาน? ไม่มาดูบ้านดูช่อง ปล่อยให้ลูกเต๋ามันอดอยาก “

“ ฉันติดคุกอยู่พม่า “ เสียงเขาแหบเบา

“ อ้าว ทำไมไม่เลือกไปติดอยู่ในไหนได้ล่ะ แกทำอะไรผิด ? “

“ เปล่า ฉันไม่ได้ทำผิดหรอก เรื่องที่ฉันอยู่นะ เขาวิ่งไปลากปลาในเขตไหนเลยโดนจับ “ บุญมาก้มมองลูกชายที่นั่งบนตัก “⁵⁸

ส่วนแม่ของออดหนีไปอยู่กับสามีใหม่เพราะบุญมาจับได้ว่าเธอมีชู้และกำลังท้อง สำหรับสีดานั้นเพราะเธอถูกพ่อไล่ออกจากบ้านและมีทิวี่ว่าเธอจะไม่กลับมาอยู่บ้านตามเดิม ยิ่งไปกว่านั้นยังแสดงให้เห็นถึงความไม่เข้าใจกันระหว่างสีดาและออดเนื่องจากสีดาโกรธที่ออดพาพ่อไปพบเธอขณะที่กำลังมีความสัมพันธ์กับชายหนุ่มซึ่งเป็นเหตุให้พ่อตบตีและไล่เธอออกจากบ้าน ดังนั้นเธอจึงโกรธไม่ยอมพบหน้าและให้อภัยออด แต่สำหรับออดนั้นเขาอยากจะขอโทษและปรับความเข้าใจกับเธอเนื่องจากสิ่งที่เขาทำไปเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์และไม่คิดว่ามันจะกลายเป็นเรื่องใหญ่เช่นนี้ซึ่งเราจะทราบความรู้สึกของออดเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ก่อนหลับไหลไปในคืนนั้น ออดนึกวนเวียนถึงพี่สาวของเขา พี่สีดาจะโกรธเขาไหมหนอ ... เพราะเขาคนเดียวแท้ๆทำให้พี่ต้องถูกพ่อไล่ออกจากบ้านในวันนั้น เมื่อนึกถึงเรื่องนี้ขึ้นมาครั้งใด ออดเฝ้าแต่โทษตัวเองว่า กูไม่น่าทำ... ไม่น่าทำเลย ... “⁵⁹

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน , หน้า 13

ในนวนิยายเรื่อง เวลา เราจะพบความสะเทือนใจค่อนข้างมากโดยเฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับยายทับทิมเนื่องจากลูกชายและลูกสาวของยายรู้สึกอับอายเป็นอย่างมากที่ยายให้สัมภาษณ์ในโทรทัศน์โดยบอกชื่อจริง นามสกุลจริงไปซึ่งทำให้ชื่อเสียงของพวกเขาเสียหาย เพราะพวกเขาถูกเพื่อนร่วมงานมองว่าเป็นลูกอกตัญญูที่นำแม่มาทิ้งไว้ที่สถานสงเคราะห์คนชรา ดังนั้นพวกเขาจึงโกรธไม่มาเยี่ยมและไม่ติดต่อมาหาทางอีกเลย เหตุการณ์ในครั้งนี้ทำให้ยายทับทิมเสียใจมากเนื่องจากนางไม่คิดเลยว่าการกระทำของนางจะส่งผลต่อลูกๆของนางมากขนาดนี้ซึ่งเราสามารถรับรู้ถึงความรู้สึกเศร้าเสียใจของยายทับทิมได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“ ... นางไม่นึกโกรธลูก เพราะไม่เคยโกรธมัน แม้มันจะโกรธนางไม่รู้จักก็หนักที่หนักจนทำให้นางมาอยู่ที่นี้ นางก็ไม่เคยโกรธมัน แม่ไม่เคยตัดลูกออกจากหัวอกแม่ ไม่เคยแม่แต่จะคิด

นางเฝ้าโกรธตัวเองที่เป็นคนทำให้ลูกต้องขายหน้า ทำให้ลูกตัวเองต้องเสียใจ นางเสียใจอยู่เท่านี้

คิดมาถึงตรงนี้ น้ำตาที่ไหลเอื่อยรินอยู่ในร่องอกก็ท่วมท้นออกมาอีก ไม่มีเสียงสะอื้นออกจากนางมีแต่น้ำตาที่ร่วงลง ไหลลงมาเจียบเจียบ พรางตาให้พรมัวนางปวดมันออก ในขณะที่สายตายังจับอยู่ที่ประตู ... ”⁵⁹

ปัญหาประการต่อไปที่ตัวละครได้รับ คือ ตัวละครมีความแปลกแยกกับคนในสังคม คนส่วนใหญ่จะเข้ากันได้กับสังคมนรอบๆตัวของตนได้ดี เพราะถ้าไม่สามารถเข้ากันได้กับคนในสังคมนรอบตัวของเขาแล้วจะทำให้พวกเขาไม่มีความสุขหรือมีปัญหาต่อการดำรงชีวิตของพวกเขา มาก ในนวนิยายที่ศึกษาตัวละครมีปัญหานี้ในเรื่องความแปลกแยกกับคนในสังคม ผู้วิจัยพบว่า

⁵⁹ เรื่องเดียวกัน , หน้า 29.

⁶⁰ ชชาติ กอบจิตติ , เวลา , หน้า 85.

ความแปลกแยกของตัวละครต่อสังคมมีหลายลักษณะด้วยกัน เช่น เนื่องจากการที่ตัวละครมีสภาพร่างกายบางอย่างผิดปกติหรือแตกต่างจากคนในสังคม ในนวนิยายเรื่อง *Hundejahre* ตัวละครชื่อ Miller Matern มีความผิดปกติทางร่างกายซึ่งขาของเธอ เนื่องจากเขาแบกกระสอบแห้งและกระสอบเมล็ดพันธุ์หนัก 100 ปอนด์บ่อย ๆ จึงทำให้ร่างกายเขาผิดปกติไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไปในสังคม เพราะหน้าของเขาแบน ปากเบี้ยว จมูกบี้ หูแบน ไหล่ผิดปกติ

*“Das ergab eine schiefe Scheuche, denn der Müller war ein ganz und gar schiefer Mann. Weil er rechtsschultrig die Korn - und Mehlsäcke trug, war diese Schulter um eine Handfläche breiter... Standig kniff er dar rechte Auge. Auf gleicher Gesichtschäfte zog es ihm, auch wenn kein Zentnersack auf rechter Schulter knickte, den Mundwinkel hoch. Die Nase gehorchte Obendrein - und deswege wird diese Portrait gezeichnet - klebte sein rechtes Ohr zerdrückt zerknüllt, seit Jahrzehnten von tausend und mehr Zentern seitlich belastet, dicht am Kopf.”⁶¹ ****

นอกจากนี้ในเรื่อง *Katz und Maus* ตัวละครชื่อ Joachim Mahlke มีความผิดปกติด้วยเช่นกันแต่เขาจะตกเป็นเป้าสายตาและจุดสนใจของคนทั่วไปมากกว่า Walter Matern

⁶¹ Günter Grass, *Hundejahre*, p. 46-47.

*** [The result was a lopsided scarecrow, because the miller was an extremely lopsided man. Because he carried his sack of grain and flour over his right shoulder, this shoulder was a hand's breadth broader... He was always screwing up his right eye. On the same side of his face, even when there was no hundredweight sack bent over his right shoulder, something tugged the corner of his mouth upward. His nose went along with the movement. Finally - and this is why the present portrait is being drawn - his right ear, for many years subjected to the lateral pressure of thousands of hundred weight, lay creased and flattened against his head.]
Günter Grass, *Doc Years*, p 59..

เนื่องจากคนที่รู้จัก Miller Matern จะยอมรับความผิดปรกติของเขาได้ แต่สำหรับความผิดปรกติของ Mahlke นั้นถือว่าเป็นสิ่งแปลกและไม่เคยเห็นมาก่อนเลยสำหรับคนในสังคมของ Mahlke เนื่องจากเขามีลูกกระตือกรที่ใหญ่น่าเกลียดมากมันมีลักษณะคล้ายหนูตั้งนั้นมันจึงดูแปลกและเด่นมาก โดยเฉพาะจะเห็นได้ชัดมากขณะเขากินน้ำลายหรือขณะที่เขากินอาหารลูกกระตือกรเขาจะวิ่งและดูน่าเกลียดมากซึ่งผู้อ่านจะสามารถรับรู้ถึงปฏิกิริยาของคนทั่วไปที่มีต่อลูกกระตือกรของเขาได้อย่างชัดเจน

*“Aber vielleicht merkte Joachim Mahlke, daß seim blickfang frei lag und ruckte. Womöglich half er durch übertriebenes Schlucken nack, um die Glasaugender seitlich stehenden Jungfrau zu ködern, denn ich kann und will nicht glauben, daß Du jemals auch nur das Geringste ohne Publikum getan hättest.”⁶² ****

*“doch schluckte er beim Beten in Zeitlupe und vermochte, durch ubetrieben stilisierte Hard - haltung von einem Fahrstuhl abzulenken, der, oberhalb seines Hemdkragens, seiner Anhangsel an Bindfaden, Schnursenkeln und Kettchen, immer in Betrieb war.”⁶³ ****

⁶² Günter Grass, Katz und Maus, p. 38.

*** [But perhaps Joachim Mahlke realized that his cynosure was convulsed and exposed. Perhaps he intentionally accentuated his frenzy with exaggerated swallowing in order to attract the glass eye of the Virgin standing to one side of him ; for I cannot and will not believe that you ever did anything whatsoever without an audience.] Günter Grass, Cat and Mouse, p. 45-46

⁶³ Günter Grass, Katz und Maus, p.25.

*** [...it is true that he took enormous bundles of margarine sandwiches to school and to the beach with him and would devour quantities of them just before going into the water. But this can only be taken its one more reminder of his mouse, for the mouse chewed insatiably.] Günter Grass, Cat and Mouse, p. 29

ความแปลกแยกจากคนในสังคมนอกจากเกิดมาจากความผิดปกติทางร่างกายของตัวละครแล้วยังสามารถเกิดจากความผิดปกติทางจิตใจของตัวละครด้วย จากเรื่อง คำพิพากษา สมทรงเป็นตัวละครที่มีความผิดปกติของสภาพจิตใจเพราะเธอเป็นบ้า ดังนั้นเธอจึงเปรียบเสมือนเป็นตัวละครที่เป็นบ้าคนเดียวในสังคมของหมู่บ้านนี้ยิ่งไปกว่านั้นเธอ มิใช่เป็นคนของหมู่บ้านนี้ โดยกำเนิดแต่เธอเป็นคนของท้องถิ่นที่เพิ่งเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านนี้หลังจากที่เธอเป็นภรรยาของพ่อของ พักแล้ว ดังนั้นผู้วิจัยคิดว่าความพยายามที่จะขับไล่นางสมทรงหรือปฏิกิริยาที่ไม่ยอมรับนางสมทรงของคนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านนี้เนื่องจากความอับอายที่มีคนบ้าอยู่ในสังคมที่พวกเขามากกว่า เนื่องจากพวกเขาคิดว่าสังคมที่พวกเขาอยู่เป็นสังคมสำหรับคนสติดีเท่านั้นไม่เหมาะสมสำหรับคนบ้าเช่นเธอเลย เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วการกระทำของคนในสังคมที่มีต่อเธอจึงเป็นไปได้ในลักษณะที่ โหดร้าย ทารุณ เช่นการที่นางสมทรงถูกทุบตีและในที่สุดพวกเขาขับไล่และผลักไสเธอออกจากสังคมและหมู่บ้านของพวกเขาโดยจับส่งโรงพยาบาลบ้าที่กรุงเทพฯ

สาเหตุอีกประการหนึ่ง คือ การเป็นบุคคลหรือกลุ่มสังคมกลุ่มเล็กในสังคมส่วนใหญ่เป็นเหมือนสังคมของคนกลุ่มน้อยที่บางครั้งไม่เป็นที่ยอมรับของคนในสังคมกลุ่มใหญ่ พวกเขาจึงเสมือนแปลกแยกจากคนอื่น ลักษณะเช่นนี้เราจะพบจากเรื่อง *Hundejahre* คือ ครอบครัวของ Amsel ซึ่งเป็นยิวและครอบครัว Dr. Brunies ที่เป็นยิปซี เราต้องยอมรับว่าพวกเขาอยู่ในเยอรมันซึ่งขณะนั้นอยู่ภายใต้การปกครองของ Hitler ที่กล่าวว่าพวกยิวเป็นกลุ่มชนที่ต้องถูกทำลายและชาวยิปซีนั้นเป็นเพียงชนกลุ่มน้อยซึ่งไม่ถือว่าเป็นชาวเยอรมันบริสุทธิ์ตามที่ฮิตเลอร์ต้องการ ดังนั้นครอบครัวทั้งสองต้องประสบเคราะห์กรรมตกเป็นเหยื่อเนื่องจากความคิดในครั้งนี้ของ Hitler ซึ่ง Eddi Amsel มักจะถูกล้อที่เขาเป็นยิวเสมอ ๆ เช่น Tulla เรียกเขาว่า Itzich ซึ่งถือเป็นคำแสดงที่ใช้เรียกชาวยิว

" Ein Itzich sind Sie. Ein Itzich. Jawohl Itaich! Oder sind Sie etwa kein Itzich und zeichnen hier unsern Hund, wenn Sie kein Itzich sind.<<

*Amsel Pinsel hält still. Tulla in Abstand aber immerzu:>> Itzich << Eddi
Amsel starrem Pinsel. Tulla<< Itzich!<< " 64 ****

หรือการที่ Dr. Brunies ถูกบังคับให้ออกจากการสอนที่โรงเรียนและถูกจับส่งไปอยู่ที่ค่าย
กักกันที่ Stutthof เพราะเขาแอบกินลูกอมที่พรรคนาซีให้แจกเด็กนักเรียนและการที่เขา
ไม่ติดธงสวัสดิกะซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพวกนาซีที่บ้านของเขา

*"... Studienrat Brunies griff zu, hastig und mit ganzer Hand. Als die
drei Finger aus dem Glas zuruckkamen, hoben sie sechs oder sieben
Cebiontabletten (...)*

*Auch war der Beamte in Zivil schon unterrichtet und nickte
ungeduldig, als ich sagte:>> also zum Beispiel an Fuhrers Geburtstag,
wenn alle flaggen, dann hangt Studienrat Brunies nie eine Fahne heraus.
Obgleich er eine besitzt.<<" 65 ****

นอกจากนี้เราสามารถพบความแปลกแยกเช่นนี้อีกในเรื่อง คำพิพากษา พบว่าฟักและ
ลูงไชนั้นเป็นเหมือนคนกลุ่มน้อยที่แปลกแยกจากสังคมส่วนใหญ่แต่สิ่งที่แตกต่างกันคือ Amsel
และ Brunies จากเรื่อง *Hundejahre* นั้นเป็นคนกลุ่มน้อยที่มีปัญหาเนื่องมาจากเชื้อชาติแต่ฟัก
และลูงไชไม่ใช่เช่นนั้นเพราะคนทั้งคู่แปลกแยกจากสังคมเนื่องจากอาชีพที่ต่ำต้อยของพวกเขาและ

⁶⁴ ["Günter Grass, *Hundejahre*, p.142

*** You're a sheeny. A sheeny. That's right, a sheeny. Or if you're not a sheeny?" Amsel's brush stops. Tulla at a distance but inexorably: "Sheeny." Eddi: Amsel with rigid brush. Tulla: "Sheeny."] Günter Grass, *Dog Years*, p. 183.

⁶⁵ Günter Grass, *Hundejahre*, p.236-237

การดูถูกที่คนในสังคมจะเหยียดหยามพวกเขาทั้งสอง ดังเช่นการที่ลุงไข่เป็นสัปเหร่อทำให้คนส่วนใหญ่ในสังคมมองอย่างดูถูกเพราะแกทำงานกับศพและคนตายต้องสัมผัสกับน้ำเหลืองและสิ่งสกปรกตลอดเวลาพวกเขาจึงไม่ค่อยกับแก ซึ่งลุงไข่เข้าใจความคิดของคนในสังคมเช่นกันดังที่ชาติเขียนถึงความคิดในเรื่องนี้ของลุงไข่ไว้

“เอ็งนึกว่าข้ามีความสุขนักรีในอาชีพสัปเหร่อ” แกรินเหล่าขึ้นดีมัยยกน้ำชาในถ้วยขึ้นดีมัยตาม ดูดยาใบจากระบายหายใจ

“เอ็งลองคิดเอา เอ็งก็เห็นใช่มี๊ย เวลาที่วัดมีงานตอนเลี้ยงคน มีใครบ้างที่นั่งกินข้าวสำหรับเดียวกับข้า ข้ากินคนเดียว ไม่มีใครกินร่วมวงกับข้าหรอก เขากลับความสกปรกของศพ กลัวน้ำเหลืองน้ำหนองจะไปติดเขา เอ็งลองนึกถึงใจข้าบ้างสิ คนอื่นเขานั่งกินคุยกันอย่างสนุกสนาน แต่ข้าต้องนั่งกินคนเดียวเงียบ ๆ เด็กเล็ก ๆ เห็นข้าก็วิ่งหนีเพราะข้าเป็นสัปเหร่อ มันกลัว พ่อแม่มันสอนว่าสัปเหร่ออยู่กับผี พอข้าจะอุ้มมันก็ร้องให้จ้า...”⁶⁶

ส่วนฟักเป็นคนที่สังคมรังเกียจเนื่องจากข่าวลือต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่องระหว่างเขากับนางสมทรงว่าเขามีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับนาง

“สาวละมัยเลือดขึ้นหน้า ตอกกลับไปหลายคำ สงครามร่ำ ๆ จะประกาศขึ้นที่หน้าตะเกียงแก๊สอยู่แล้ว ถ้าฟักไม่ลากม่ายสมทรงออกมา แม่ค้าสาวตะโกนไล่หลังเสียงดังลั่นไปว่า

*** [Dr Brunies grabbed he hastily put his whole hand in. When his three fingers emerged from the jar, they raised sic or seven Cebion tablets (...) ... The man in civilian clothes knew all about it and nodded impatiently when I said: Well, for instance on the Fuhrer's birthhday, when they all put out flags, Dr Brunies never hangs our a flag, though he owns ons.] Gunter Grass, *Dog Years*, p. 305-306.

⁶⁶ ชาติ กอบจิตติ, *คำพิพากษา*, หน้า 146.

“เออ...ถ้าต้มไอ้ฟักมันไม่ชอบกินหรอก ลำพังถ้าปากอ้าของมันมันก็ยัดเข้าไปไม่หมดอยู่แล้ว.

...คืนนี้เองจึงเป็นคืนประกาศว่า ลูกเลี้ยงกับแม่เลี้ยงได้กลายเป็นผัวเมียกันแล้ว จากปากของฝ่ายสมทรงเอง โดยประกาศผ่านสาวละครมัยซึ่งมีอารมณ์โกรธรวมเข้าไปด้วย มันประจักษ์เหลือเกินว่าเดือนนี้เป็นเดือนสิบสองซึ่งคนเขาไม่นิยมแต่งงานกัน มีแต่หมาเท่านั้นที่หั้นกระหายอยู่ในเดือนนี้ ส่วนละครมัยจึงเปรียบเทียบข้อสังเกตนี้แถมให้อีก.⁶⁷

นอกจากนี้ยังมีเรื่องที่พักกล่าวหาว่าครูใหญ่โกงเงินซึ่งทำให้คนในสังคมส่วนใหญ่มองพิกด้วยสายตาแปลกๆ เหมือนกับเป็นคนโกหกและใส่ร้ายป้ายสีแม่แต่ครูใหญ่ซึ่งมีชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือและยังเป็นบุคคลที่มีบุญคุณกับเขา

“ไอ้มันจะบ้าหรือเปล่านั้นไม่รู้” เสียงตาแม่นั่งตั้งข้อสังเกต

“มันประสาทกลับมั้ง...” ผัวป่าเชื้อพูดแล้วหัวเราะ “มีอย่างที่ไหน ทหาว่าครูใหญ่โกงเงิน ...” ยังหัวเราะชอบใจอยู่

“ฉันว่าไอ้ฟักนี่มันคงแค้นที่โดนไล่ออก เลยหาเรื่องป้ายสีครูใหญ่ เสียงป่าเชื่อว่ากับผัว

“นั่นนะสิ ... คนอย่างครูใหญ่จะโกงใครเป็น แก่ดียงกะพระ” เสียงป่าลำไยออกความเห็นขึ้นบ้าง”⁶⁸

ยิ่งไปกว่านั้นความรู้สึกของคนในสังคมยิ่งทวีความรุนแรงต่อพิกมากขึ้นโดยเฉพาะหลังจากที่พิกผิดคำสั่งญากับหลวงพ่อกับเขาหันกลับมากินเหล้าอีก

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน. หน้า 10-11.

⁶⁸ เรื่องเดียวกัน. หน้า 262.

“ชาวบ้านแยกย้ายกันกลับ แยกย้ายไปพร้อมกับเรื่องที่ได้ฟัง ...

สิ้นความเคารพบูชาหลวงพ่อเสียแล้ว (...)

“มันจงใจจะลบหลู่หลวงพ่อ พุดจาส์ปรับหลอดลวงท่าน ให้มันรอดตัวไปเท่านั้นเอง (...)

“ดูเอาเถอะ หลวงพ่อท่านเป็นพระมันยังโกหกเอาได้ นับประสาอะไรกับพวกเรามันจะไม่มาปลิ้นปล้อนหลอกลวง เคารวะดีแล้วที่ไม่มีใครคบกับมัน...”⁶⁹

ด้วยเหตุนี้ทัศนคติของคนในตำบลที่มีต่อฟักจึงเปลี่ยนไปจากเดิม

“ครั้งกระโน้น ฟักเคยได้รับยกย่องให้เป็นคนหนุ่มตัวอย่างของตำบล ดังที่เคยกล่าวไว้ว่ามีคำพูดของพ่อแม่ตักเตือนลูก ๆ ให้ประพฤติตนเอาเยี่ยงอย่างฟัก

แต่ครั้งนี้ฟักก็ได้รับยกย่องให้เป็นตัวอย่างอีกเช่นกันว่าผลแห่งการก่อกระทำ ความชั่วนั้นไม่ต้องรอให้ตายตกนรกหรือ มั่นได้รับทุกข์ทรมานกันในชาตินี้เนื่อง

“ดูไอ้ฟักนี่เป็นตัวอย่าง”⁷⁰

เหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้คงทำให้โลกของฟักและโลกของคนทั่วไปของสังคมที่แวดล้อมเขาอยู่ห่างออกจากกันมากขึ้นทุกทีๆ และดูเหมือนว่าโลกทั้งสองนี้ไม่มีทางที่จะมาบรรจบกันได้อีกแล้ว ในเรื่อง พันธุ์หมาบ้า จะพบความแปลกแยกของคนกลุ่มหนึ่งที่มีต่อสังคมกลุ่มใหญ่ พวกเขาแปลกและแตกต่างจากสังคมโดยสิ้นเชิงทั้งการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ การแต่งตัวและแนวคิด คนกลุ่มนี้คือกลุ่มของพวกพ้องของชนชั้นเอง เราจะพบว่าคนกลุ่มนี้มีวิถีทางการดำรงชีวิต เช่น กินเหล้า สูบบุหรี่ สูบกัญชา สนุกกับการเที่ยวเตร่ นอกจากนี้ยังมีเอกลักษณ์ในการแต่งตัว เช่น ไว้ผมยาว ใส่เสื้อหนังและใส่เครื่องประดับต่าง ๆ

⁶⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 195-196.

⁷⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 235.

บางครั้งพวกเขาถูกคนในสังคมเรียกว่า “พวกฮิปปี” แต่เราจะพบว่าความแปลกของเขาต่อสังคมนั้นเป็นสิ่งที่เกิดเนื่องจากความพึงพอใจของเขาเองด้วยเหตุที่พวกเขาสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข เขาไม่สนใจว่าคนส่วนใหญ่ของสังคมจะมองหรือจะคิดกับพวกเขาอย่างไร เพราะพวกเขาพอใจกับการดำรงชีวิตเช่นนี้อยู่ในตัวเอง ซึ่งแตกต่างจากตัวละครในเรื่องอื่นๆ เนื่องจากคนพวกนั้นเขายังสนใจต่อความคิดและความรู้สึกของคนในสังคมที่มีต่อพวกเขา ดังนั้นพวกเขาจึงไม่มีความสุข เพราะพวกเขากลายเป็นคนแปลกและแตกต่างหรือบางครั้งเป็นกลุ่มคนที่สังคมส่วนใหญ่ไม่ยอมรับและปฏิเสธ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงพอสรุปได้ว่าความแปลกแยกของตัวละครกับสังคมของพวกเขามีสาเหตุหลากหลาย แต่ผลกระทบที่เกิดกับตัวละครส่วนใหญ่มักจะเหมือนกันคือ ความรู้สึกของตัวละครที่ตนแปลกแยกและไม่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้นทั้งๆที่พวกเขาอยากจะเป็น แต่ถึงอย่างไรพวกเขาก็ถูกปฏิเสธอยู่คนเดียวด้วยเหตุนี้จึงทำให้ตัวละครหมดความสุขได้รับแต่ความทุกข์ทรมานแต่เราจะพบว่าไม่ใช่ตัวละครทุกตัวที่ทุกข์เนื่องจากความแปลกแยกในครั้งนี้เพราะอย่างน้อยมีคนกลุ่มหนึ่งที่ยังมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขทั้งๆที่พวกเขาแปลกแยกจากสังคมเช่นกัน พวกเขา คือ พวกฮิปปี จากเรื่อง พันธุ์หมาบ้า ทั้งนี้ผู้วิจัยคิดว่ามนุษย์จะสุขหรือทุกข์เนื่องมาจากจิตใจของพวกเขาถ้าพวกเขาทำใจได้ถึงแม้ว่าเขาจะแปลกแยกจากสังคมมากเพียงใด พวกเขาก็จะไม่ทุกข์ร้อนไปตามความคิดหรือความรู้สึกของคนในสังคมเลยไม่ว่าคนในสังคมจะคิดกับพวกเขาเช่นไร

3.1.3 การสูญเสียสิ่งสำคัญในชีวิต

ลักษณะของการสูญเสียของตัวละครที่พบนั้นมีใน 2 ลักษณะคือ สูญเสียบุคคลผู้นั้นโดยการตายจากกัน ดังเช่นเรื่อง Hundejahre พบว่า Tulla ขณะที่ยังเพียง 6 ขวบ เธอสูญเสียน้องชายของเธอ Konrad เนื่องจากเขาดำน้ำเล่นกับพี่ชาย 2 คนของเขา และร่างเขาลงไปติดอยู่ระหว่างเสา 2 ต้น ทำให้เธอขึ้นมาหายใจไม่ได้ถึงแม้ว่าการตายของ Konrad จะทำให้ Tulla เสียใจมากแต่เธอยังเหลือ Harras สุนัขของลุงเธอมาอยู่เป็นเพื่อนเนื่องจากพวกเขาทั้งสามคือ Tulla, Konrad และ Harras มักจะไปไหนมาไหนด้วยกันเสมอ ผู้วิจัยคิดว่าการที่ Tulla ทำเช่นนี้เนื่องจาก Tulla ไม่อยากเสีย Harras ไปอีก

เหมือนกับที่เธอสูญเสีย Konrad ไป หรือไม่เป็นเพราะเธอเหงาและยังทำใจไม่ได้เธอยังยึด Harras ไว้เป็นเพื่อนของเธอ เพื่อให้อุ่นใจหรือเพื่อให้รู้สึกว่ามี Konrad ยังไม่จากเธอไปไหน ในขณะที่ Pilez จากเรื่อง *Katz und Maus* เขาได้สูญเสียพี่ชายไปในสงครามเนื่องจากพี่ชายชื่อ Klaus เขาเป็นทหารและเขาถูกส่งไปสู้รบซึ่งในขณะนั้นเราทราบดีอยู่แล้วว่าเป็นช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเยอรมันเป็นสนามรบในสงครามที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่ง แต่ความรู้สึกในการสูญเสียพี่ชายของเขาแตกต่างจากของ Tulla ที่เธอสูญเสียน้องชายอย่างสิ้นเชิงเพราะเขาไม่เสียใจในการสูญเสียครั้งนี้เลย แต่เขากลับรู้สึกอิจฉาพี่ชายมากกว่า เนื่องจากความโศกเศร้าเสียใจของแม่เขาและการกระทำของแม่เขาที่อาลัยเสียตายพี่เขาอย่างมากไม่ว่าจะเป็นการจัดบ้านเพื่อไว้รูปพี่และสิ่งของเครื่องใช้ของเขาเพื่อเป็นการระลึกถึง

*“...mit selbständig werdender Faust das Foto, die Todesanzeigen, womöglich die Geige zusammen geschlagen – doch da kam der Tag der Einberufung zum Arbeits dienst und stahl mir einen Auftritt, der sich bis heute und noch auf Jahre hinaus würde aufführen lassen: so gut hatten der Tod am Kuban, meine Mutter am Buffet und, ich, der grobe Zögerer, ihn inszeniert...”*⁷¹ ***

⁷¹ Günter Grass, *Katz und Maus*, p. 85.

*** [...] I would certainly have smashed that altar – photo, death notices, and perhaps the fiddle as well: my fist would have lost its temper with our consulting me. But before that could happen, my departure date came, depriving me of a scene which would still be stageworthy: so well had death in the Kuban, my mother by the sideboard, and I, the great procrastinator prepared the script...” Günter Grass, *Cat and Mouse*, p. 104-105.

ดังนั้นเขาจึงไม่มีความเสียใจให้กับการตายของพี่เขาเลยแม้แต่น้อยนอกจาก Pilenz แล้ว Mahlke เป็นตัวละครอีกตัวหนึ่งที่สูญเสียพ่อ แต่ความรู้สึกของเขาต่างจาก Pilenz และ Tulla เนื่องจากพ่อของเขาตายก่อนหน้าเขาจะเกิดดังนั้นระหว่างเขาและพ่อจึงไม่มีความผูกพันทางใจหรือความใกล้ชิดใดๆ เกิดขึ้น เนื่องจากพวกเขาทั้งสองมิได้ทำกิจกรรมใดๆร่วมกัน และไม่มีแม่แต่ประสบการณ์ร่วมกันเลย แต่ความรู้สึกที่ Mahlke มีต่อพ่อ นั่นคือเขาไม่มีทั้งความโศกเศร้าหรือแม้แต่ความอิจฉาริษยาเพราะเขาให้ความเคารพพ่อเขาในฐานะที่เป็นผู้กล้าหาญเนื่องจากพ่อเขายอมตายอย่างกล้าหาญพร้อมกับพนักงานดับเพลิงคนหนึ่งชื่อ Labuda ในการช่วยกันดับไฟที่กำลังไหม้หั่วรถจักรรถไฟ และความรู้สึกที่เขามีต่อพ่อที่ถูกบรรยายไว้ในนวนิยาย คือ

*Wollte über meinen Vater und Labuda. Hatte ganz kurz das Eisenbahnglück vor Dirschau. Und wie mein Vater durch persönlichen Einsatz. Und daß ich am Richtigraufsatz immer an meinen Vater..."*⁷² ***

ดังนั้นความรู้สึกของเขาที่มีต่อพ่อจึงเป็นความรู้สึกภาคภูมิใจในความกล้าหาญของพ่อและเหตุการณ์ที่เขาพ่อเราจะพบว่า Mahlke มักนำเอาเสื้อผ้าและเครื่องใช้ของพ่อมาใส่ติดตัวเขาอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นถุงเท้า รองเท้าบู๊ตหรือแม้แต่เชือกผูกรองเท้าของพ่อเขาก็นำมาทำเป็นสร้อยคอ เช่นตัวอย่างที่เขาเอาเชือกรองเท้าพ่อมาผูกคอ คือ

*Mahlke trug im Winter wie im Sommer altmodische hohe Schuhe, die er von seinem Vater geerbt haben mochte."*⁷³ ***

⁷² Günter Grass, *Katz und Maus*, p. 106.

*** [My father and Labuda, the fireman. A few words about the accident by Dirschau. How my father by his courage and self-sacrifice. The way I always thoughts of my mather as I sat there at the sights ...] Günter Grass, *Cat and Mouse*, p. 130.

⁷³ Günter Grass, *Katz und Maus*, p.9.

ยิ่งไปกว่านั้นในนวนิยายเรื่อง เวลา “ผม” ก็สูญเสียลูกเช่นกันซึ่งเขาไม่ได้เพิ่งจะเสียลูกเขาไปในขณะนั้นเพราะลูกเขาตายมาหลายปีแล้ว แต่ในขณะที่เขาดูละครเวทีอยู่นั้นเขาเพิ่งจะรู้สึกผิดและสำนึกในความผิดของเขาที่เขาทอดทิ้งลูกคนเดียวของเขาโดยที่เขาสนใจแต่งานโดยที่ไม่มีเวลาให้ลูกของเขาแม้แต่งานศพของเธอ เขายังไม่ยอมไปเนื่องจากเขายังต้องถ่ายทำภาพยนตร์ของเขาให้เสร็จ ดังนั้นความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับเขาในขณะที่ดูละคร คือการที่เขาเพิ่งจะรู้สึกว่าตลอดเวลาที่ผ่านมาที่เขาดำเนินชีวิตอย่างผิดพลาด เขาให้เวลากับลูกซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุดและสิ่งสำคัญกว่างานน้อยเกินไปด้วยเหตุนี้ขณะนี้เขาจึงเสียใจมากที่เขาปล่อยให้ช่วงเวลาที่สำคัญในชีวิตเขาให้ผ่านไปจนทำให้เขาอยากจะสารภาพผิด

ผมอยากจะลุกขึ้นตะโกนสารภาพกับคุณยายบนเวทีนั้นเหลือเกินว่า
 “ผมนี่แหละ คือ พ่อที่ใจดำกับลูก!”
 แต่ก็ทำไม่ได้ ... ได้แต่สารภาพอยู่ในใจ
 นึกถึงลูก นึกถึงภรรยา ปานนี้เขาคงได้อยู่ที่เดียวกันแล้ว
 แต่ไม่รู้ว่าจะตรงนั้นจะมีที่สำหรับผมหรือไม่?” ⁷⁴

เขามิได้สูญเสียเฉพาะลูกสาวของเขาเท่านั้น แต่เขาได้สูญเสียภรรยาของเขาไปในเวลาเดียวกันด้วยเนื่องจากเธอโกรธที่เขาใจดำไม่เหลียวแลลูกเลยทั้งในขณะที่เธอมีชีวิตอยู่หรือแม้แต่ในขณะที่เธอตายไปแล้วเพราะเขาไม่ไปงานศพเธอโดยอ้างสาเหตุว่าต้องถ่ายภาพยนตร์ของเขา

“วันที่ภรรยาผมโทรศัพท์มาบอกข่าวร้าย
 ภรรยาผมขอร้องให้ผมกลับในวันนั้น เพื่อจัดการศพลูก
 แต่ก็เหมือนผมได้ก่อกรรมกับลูกเป็นครั้งที่สอง แม้ยามเมื่อเธอสิ้นชีวิต

*** ["Winter and summer Nahke wore old-fashioned boots which he must have inherited from his fater."]

Günter Grass, Cat and Mouse, p. 10.

⁷⁴ ซาติ กอบจิตติ, เวลา หน้า 168.

ผมกลับไปจัดการงานศพลูกไม่ได้ (...)

ผมบอกภรรยาว่าให้จัดงานศพลูกไปก่อน เมื่อผมเสร็จงานแล้วผมจะรีบกลับ”⁷⁵

เดิมผมไม่เคยคิดถึงเรื่องเหล่านี้มาก่อนแต่ขณะที่ดูละครเวทีผมกลับคิดถึงทบทวนเหตุการณ์ต่างๆที่ผ่านมาทำให้เสียใจในสิ่งที่เขาทำและเขารู้สึกเสียใจและเสียดายความรู้สึกดี ๆ ที่ภรรยาของเขาเคยมีให้เขามาโดยตลอดนับตั้งแต่แต่งงานกันมาซึ่งนับจากการตายของลูกและภรรยาเขาทำให้เขาเสียใจมาก

“เมื่อสูญเสียเธอไปแล้ว ผมไม่มีกะจิตกะใจจะทำอะไรอีกต่อไป ผมเมาเกือบทุกวันเมาเพื่อจะได้ไม่ต้องคิดเมาให้จะได้ไม่ต้องนึก ... ผมไม่อยากทำอะไรเลยมีชีวิตจมปักอยู่กับเหล้า ... และผมคิดว่าผมคงทำอะไรไม่ได้แล้ว นอกจากรอความตายหมดแม้แต่แรงจะช่วยตัวเองให้ลุกขึ้นจากปลักนี้ได้ ผมจมอยู่เป็นปี ผมเบื่อหน่ายกับชีวิต

จนกระทั่งวันหนึ่ง ผมถามตัวเองว่า

ผมจะอยู่ไปทำไม ถ้าใช้ชีวิตเช่นนี้

ผมน่าจะฆ่าตัวตายเสีย

แต่ท้ายที่สุด... ผมเลือกที่จะอยู่”⁷⁶

นอกจากนี้ลักษณะการสูญเสียประการที่สองของตัวละคร คือการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักของเขาโดยที่ยังมีชีวิตอยู่ในนวนิยายที่ศึกษามีนวนิยายที่ตัวละครประสบปัญหาเช่นนี้หลายเรื่องด้วยกัน คือ ในนวนิยายเรื่อง *Hundejahre* ตัวละครชื่อ Walter Matern สูญเสียเพื่อนที่สนิทของเขาไปเช่นกันซึ่งเพื่อนสนิทของเขาชื่อ Eduard Amsel เขาทั้งคู่เป็นเพื่อนกันมาตั้งแต่เด็กและ

⁷⁵ เรื่องเดียวกัน. หน้า 167-168.

⁷⁶ เรื่องเดียวกัน. หน้า 55-56.

รักกันประดุจพี่น้องตั้งแต่อายุ 8 ขวบ โดยพวกเขาใช้มีดพกเป็นสัญลักษณ์ของการสัญญากันในครั้งนี้

*“Weiterhin zeigt die Innenfäche der Hand Druckstellen deselben Messers, mit dem sich Walter Matern und Eduard Amsel, als sie acht Jahre alt und auf Blutsbruderschaft aus waren, den Oberarm ritzten, weil ihnen Komelius Kabrun, der in Deutsch, Südwest gewesen war und uber Hottentotten Bescheid wußte, davon erzahlt hatte.”⁷⁷ ****

ตลอดเวลาพวกเขามักจะไปไหนมาไหนด้วยกันและเรียนที่โรงเรียนเดียวกัน แต่ Waltern คิดอยู่ตลอดมาว่าเขาเป็นเสมือนลูกน้องของ Amsel จนบางครั้งเขาคิดจะปลดแอกตัวเองจากการเป็นลูกน้องของ Amsel ซึ่งเหตุการณ์ครั้งแรกที่เขากระทำคือโยนมีดพกที่เป็นเหมือนสัญลักษณ์ที่เขาทั้งคู่สัญญากันไว้ทิ้งลงในแม่น้ำ Virtula ตั้งแต่อายุ 9 ขวบ

>>Häst mid main Knief jeschmissen.<<

>>Wa main Knief. Und jeschenkt is jeschenkt. Und wennech ein Zellad jehabt hädd, den häddech nech middem Knief, denn häddech midden Zellack jeschmissen.<< (...)

⁷⁷ Günter Grass, *Hundejahre*, p. 15.

*** [...The inner surface of the hand still shows pressure marks made by the selfsame knife, with which Walter Matern and Eduard Amsel, when they were eight years old and intent on blood brotherhood, had scored their arms, because Kornelius Kabrun, who had been in German Southwest Africa and knew about Hottentots, had told them how it was done.] Günter Grass, *Dog Years*, p. 17.

*Dann wetten sie mit Handschlag: Husaren gegen Brennglas, indem Amsel seine Hand mit den vielen sommersprossen den Deich hinaufreicht, Walter Matern seine Hand mit den Druckstellen des Taschenmessers hinunter reicht und mit dem Handschlag Amsel auf die Deichkrone zieht.”⁷⁸ ****

เมื่อเขาโตขึ้น Matern ได้เข้าร่วมหน่วย SA (Sturm Abteilung หรือ Storm Troopers) เป็นกองทัพเสื้อสีน้ำตาลซึ่งหน่วยนี้ทำหน้าที่ต่อสู้ให้กับพรรคนาซี นอกจากนี้ในการประชุมพรรค ทุกครั้งมีการจัดให้หน่วย SA กระจายอยู่ทั่วที่ประชุมเพื่อคอยปรบมือและตะโกนคำว่า “ไฮ ฮิตเลอร์” และพวกเขายังทำหน้าที่นำในการร้องเพลงที่แสดงให้เห็นว่าเข้าถึงจิตใจพวกชาวนา และชนผู้ใช้แรงงาน ในช่วงวันคริสต์มาสเขาและเพื่อนอีก 8 คนบุกไปที่บ้านของ Amsel และ ทำลายหุ่นทหารหน่วย SA ที่ Amsel สร้างไว้ทั้งหมด 9 ตัวเพราะถือว่าเป็นการล้อเลียนและไม่ให้เกียรติพวกเขา ยิ่งไปกว่านั้นพวกเขาได้รุมทำร้าย Amsel ซึ่ง Matern ได้ชัก Amsel ไปหนึ่งหมัด ผลของการถูกทำร้ายในครั้งนี้ทำให้ฟันของ Amsel หัก 32 ซี่ และเขาหนีไปอยู่ที่เมืองอื่นโดย เปลี่ยนชื่อเป็น Haseloff

“...Was er hinter sich warf, schimmerte vielleicht zwanzig – oder zweiunddreißigmal im Mondlicht, ehe es in dis Haselbüsche, in meinen Ginster prasselte, Ein Lichtschein in diesem, dann in nächsten Fenster,

⁷⁸ Günter Grass. *Hundejahre*, p.16-17.

*** “You threw my knife”

“It was my knife. Don't be an Indian giver. If I'd had a zellack, I wouldn't of thrown the knife. It's thrown: the zellack.” (...)

*They shake hands on it: an soldiers against magnifying glass. Amsel reaches his hand with its many freckles up the dike. Walter Matern Reaches his hand with the pressure marks left by the pocketknife down the dike and with the handshake pulls Amsel up on the dike top.” Günter Grass. *Dog Years*, p. 18-19.*

*Rasches Hin und Her. Etwas wurde getragen, noch etwas der junge Mann packte Amsels Koffer und hatte es eilig.*⁷⁹ ***

หลังจากเกิดเหตุการณ์ในครั้งนั้น Matern ไม่ทราบข่าวของ Amsel อีกและเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงเมื่อ Matern พบกับใครซึ่งคนเหล่านั้นจะพยายามที่จะถามถึงเรื่องราวของ Amsel และเหตุการณ์ที่ Amsel ถูกทำร้าย แต่ Matern พยายามที่จะบ่ายเบี่ยงไม่ตอบคำถามตลอดเวลา แต่ในที่สุดเขาต้องยอมจำนนว่าเขาเป็นหนึ่งในผู้ร่วมทำร้าย Amsel ในรายการวิทยุรายการหนึ่ง

- Diskutant : *Was war also der Zweck Ihres Besuches?*
- Matern : *Einen Kleinen Denkartel wollten wir ihm verabreichen.*
- Diskutant : *Warum hatten Sie Ihre Gesichter verummt?*
- Matern : *Weil das der Still ist: Verummtte Verabreichen Denkartel!*
- Diskutant : *In welcher Forn, Verabreichten Sie?*
- Matern : *Wurde das nicht schon festgestellt? – Prügel bekam er, dr Itzich! Ei wai, schalle machai! Immer in die Fresse.*
- Diskutant : *Hat Ihr Freund debei Zähne verloren?*

⁷⁹ Günter Grass, *Hundejahre*, p. 186.

*** [“...What he threw behind him glistened perhaps twenty or thirty-two times in the moonlight before raining down in the haze in the bushes, in my gorse. ... A glimmer of light in one window, then in the next. Swift comings and goings. Something being carried, something else: the young man was packing Amsel’s suitcase and was in a hurry.”] Günter Grass, *Dog Years*, p. 240.

Matern : "Alle zweiunddreißig!"⁸⁰ ***

ผู้วิจัยคิดว่าสำหรับการกระทำครั้งนี้ Matern ไม่รู้สึกเสียใจที่เขาทำเนื่องจากเขาทำตามหน้าที่เพราะเป็นทหารให้รัฐบาลนาซี และ Amsel เป็นนียิว ดังนั้นเขาจึงมีสิทธิและความถูกต้องในการทำร้าย Amsel และเหตุผลอีกประการหนึ่งคือ Matern อยากกำจัดและเป็นอิสระจาก Amsel อยู่แล้วเพราะตลอดเวลาที่คบกันมา Amsel เหนือกว่าเขาโดยเฉพาะในเรื่องความฉลาดในการสร้างหุ่นไล่กาขายและได้กำไรตั้งแต่เด็ก

"...aber Amsel schlug vorerst nicht die Preise auf und nahm, nachdem Malter Matern ihm Vorhaltungen gemacht hatte, nur jeden zweiten, dann jeder dritten Auftrag an. Sich und allen Kunden sagte er, er wolle keinen Pfuscher machen und nur eine, höchstens zwei Scheuchen pro Tag in die Welter setzen. Hilfe lehnte er ab. Nur Walter Matern durfte helfen, indem er Rohmaterialien von beiden Ufern des Flusses

⁸⁰ Günter Grass, *Hundejahre*, p. 424.

*** A BOY What then was the purpose of your visit?
 MATERN We wanted to teach him a little lesson.
 A BOY Why had you hidden your face?
 MATERN Because it's the style: when you want to teach a lesson you hide your face.
 A BOY What form did this lesson take?
 MATERN Hasn't that been made clear enough? - The sheen got beaten up. Sholem bol'hem! He got it square in the puss.
 A BOY Did your mand lose any teeth?
 MATERN All thirty-two of them!"; Günter Grass, *Dog Years*, p. 548.

*herbeischaffte und mit zwei Faustern und einem schwarzen Hund weiterhin den Künstler und seine Werk schutzte.”⁸¹ ****

ในเรื่อง *Katz und Maus* Pilenz ได้สูญเสียเพื่อนของเขาชื่อ Mahlke ด้วยเช่นกัน พวกเขาทั้งสองเป็นเพื่อนกันไม่นานเท่าคู่ของ Matern และ Amsel นอกจากนี้ Pilenz ยังผู้ชื่นชม Mahlke อย่างมาก ยิ่งไปกว่านั้นในตอนจบของเรื่องเรายังไม่สามารถบอกได้ว่า Mahlke ตายไปแล้วหรือยังมีชีวิตอยู่เนื่องจากในตอนจบคลุมเครือมากจนสามารถคิดได้ทั้ง 2 ทางซึ่งไม่เพียงแต่เราเท่านั้นที่รู้สึกเช่นนี้แต่สำหรับ Pilenz แล้วเขารู้เช่นกัน ดังนั้นถึงเวลาผ่านไปนานเท่าไรเขายังคงติดตามข่าวของ Mahlke เสมอไม่ว่าจะเป็นข่าวของผู้เสียชีวิตจากสงครามหรือแม้แต่ข่าวของผู้รอดชีวิตไม่ว่าจะเป็นข่าวของทหารเนื่องจากก่อนตาย Mahlke เป็นทหารหรือเมื่อมีคณะละครสัตว์เข้ามาเปิดการแสดงในเมือง Pilenz จะไปตามหา Mahlke ในคณะละครเหล่านั้นเนื่องจากอาชีพตัวตลกในคณะละครสัตว์เป็นอาชีพที่ Mahlke ใฝ่ฝันอยากเป็นมาตั้งแต่เด็ก เราจะเห็นความพยายามของ pilenz ในการตามหา Mahlke ดังตัวอย่าง 2 ตอน

“... Oder die Wochenschau hat Hebungversuche gesunkener Frachtkähne im Rhein, Unterwasserarbeiten im Hamburger Hafen als Aktualitat eingefangen: Bunker neben der Howaldt-Werft sollen gesprengt Lugtminen geborgen werden. Männer steigen mit blinkenden, leicht

⁸¹ Günter Grass, *Hundejahre*, p. 38.

*** [*...but for the present Ansei did not raise his prices and, after remonstrances on the part of Waiter Matern, took to accepting only every second and later every third offer. To himself and all his customers he said that he didn't want to botch his work and could turn out only one scarecrow a day, or two at the very most. He declined assistance. Only Waiter Matern was permitted to help. To bring raw materials from both banks of the river and to continue guarding the artist and his work with two fists and a black dog.*] Günter Grass, *Dog Years* p. 48.

*verbeulten Helmen hinab, kommen wieder hoch, Arme strecken sich ihnen entgegen, am Helm wird geschraubt, sie neben den Taucherhelm ab : aber nie zündet sich der Große Mahlke eine Zigarette auf flimmernder Filmleinwand an; immer rauchen andere.”⁸² ****

*Kommt ein Zirkus in die Stadt, verdient er an mir. Ich kenne so ziemlich alle, sprach mit diesem und jenem Clown privat und hinterm Wohnwagen; aber die Herren sind oft humorlos und wollen von einem Kollegen Mahlke nicht gehört haben ”⁸³ ****

Pilenz สำนึกอยู่เสมอว่าเขาเป็นต้นเหตุที่มีส่วนทำให้ Mahlke หายไปตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา เขาไม่ได้พบ Mahlke อีกตั้งนั้นเมื่อเปรียบเทียบความรู้สึกของการสูญเสียเพื่อนของ Pilenz และ Mahlke นั้นต่างกัน เนื่องจากสำหรับ Matern แล้วเขาไม่รู้สึกเสียใจในการที่เขาทำร้าย Amsel ยิ่งไปกว่านั้นเขาพยายามที่จะหลีกเลี่ยงและปฏิเสธที่จะพูดถึง เหตุการณ์ในวันที่ Amsel ถูกทำร้ายซึ่งต่างจาก Pilenz เพราะเขาเสียใจและยังโทษตัวเองอยู่เสมอว่าส่วนหนึ่งของ

⁸² Günter Grass, *Katz und Maus*, p. 111-112.

*** [... Or the newsreels make me watch attempts to raise sunken freight barges in the Rhine or underwater operations in Hamburg harbour: it seems they are beating the fortifications near the Howald Shipyard and salvaging aerial mines. Men go down with flashing, slight: battered helmets, men rise to the surface. Arms are held out toward them, the helmet is unscrewed removed: but never does the Great Mahlke light a cigarette on the flickering screen; it's always somebody else who lights up"] Günter Grass, *Cat and Mouse*, p.137.

⁸³ Günter Grass, *Katz und Maus*, p. 112

*** [When a circus comes to town, it can count on me as a customer. I know them all, or just about; I've spoke with any number of clowns in private, out behind the trailers, but usually they have no sense of humour, and if they've ever heard of a colleague named Mahlke, they won't admit it:] Günter Grass, *Cat and Mouse*, p. 137.

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับ Mahlke นั้นเกิดมาจากการที่เขาไม่ไปหา Matern ตามสัญญา ดังนั้น ตลอดเวลาที่ผ่านมานับตั้งแต่วันที่ Mahlke หายลงไปในเรื่อนั้นเขาจึงพยายามตามหา Mahlke เสมอ

ผู้วิจัยคิดว่าความรู้สึกของคนที่สูญเสียบุคคลที่สำคัญของชีวิตเราไปนั้นจะมีความรู้สึกต่างกันขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ของการสูญเสียนั้นๆ ถ้าบุคคลผู้นั้นมีส่วนเกี่ยวข้องในการสูญเสียครั้งนี้ ความรู้สึกส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นคือเสียใจ ละอายใจหรือบางครั้งเป็นความรู้สึกสำนึกผิดหรือแม่แต่โทษตัวเอง เช่น Pilenz จาก *Katz und Maus* หรือผมจากรื่อง *เวลา* จะมีน้อยคนนักที่ไม่เสียใจต่อเหตุการณ์ในครั้งนี้ถ้าจะเป็นเพราะเขามีความตั้งใจที่จะกระทำเช่นนั้นจริง ๆ เช่น Matern ในเรื่อง *Hundejahre* แต่ถ้าบุคคลผู้นั้นไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักไปพวกเขาอาจรู้สึก เสียใจยิ่งถ้าพวกเขามีความสนิทสนม ใกล้ชิดและผูกพันกันมาก ๆ เช่น Tulla ในการสูญเสีย Konrad หรือบุคคลผู้นั้นอาจไม่เสียใจต่อการจากไปของผู้ใกล้ชิดเลยถ้าเขาไม่สนใจหรือไม่มีความรักหรือความสนิทให้แก่กัน เช่น ความรู้สึกของ Pilenz ที่สูญเสียพี่ชาย ดังนั้น การสูญเสียบุคคลหรือสิ่งสำคัญในชีวิตของใครคนใดคนหนึ่งส่วนใหญ่มักจะนำมาซึ่งปัญหาต่าง ๆ และปัญหานี้อาจจะแตกต่างกันตามระดับของความผูกพันของคนผู้นั้นต่อสิ่งที่สูญเสียหรือต่อบุคคลที่หายไปหรือตายจากกันไป

3.1.4. การขาดการยอมรับในสังคม

คนเราทุกคนที่มีชีวิตอยู่ในสังคมต่างต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ของสังคมด้วยกันทั้งนั้นซึ่งไม่จำเป็นว่าทุกคนที่อยู่ในสังคมจะเป็นที่ยอมรับของคนอื่นทุกคน เนื่องจากมีคนบางกลุ่มเป็นที่รังเกียจหรือไม่เป็นที่ยอมรับนับถือของคนอื่นๆ สาเหตุของการขาดการยอมรับจากคนในสังคมของแต่ละบุคคลนั้นต่างกันออกไป

ในนวนิยายที่ผู้วิจัยนำมาศึกษานี้มีตัวละครจากนวนิยาย 3 เรื่องที่ขาดการยอมรับจากคนในสังคมซึ่งเมื่อผู้วิจัยศึกษาอย่างละเอียดแล้วพบว่า สาเหตุที่ทำให้ตัวละครทั้งสามขาดการยอมรับ

จากคนในสังคมนั้นต่างกัน เช่น Tulla จากนวนิยายเรื่อง *Hundejahre* เนื่องจาก Tulla ต้องการที่จะให้คนทั่ว ๆ ไปชื่นชมในความสวยและความน่ารักของเธอเหมือนที่ทุก ๆ คนชม Jenny เพราะเธอพอมลงและสวยขึ้นจนกลายเป็นนักบัลเล่ย์และได้แสดงในงานสำคัญด้วย แต่ไม่มีใครชมเธอเลยที่เป็นเช่นนี้เพราะเธอมีไซ้คนสวยเธอมีฟันหน้า 2 ซี่ที่มีขนาดใหญ่ผิดปกติ มีดวงตาสีเล็ก รูปร่างพอมมาก นิ้วมือมีเยื่อบาง ๆ ยึดให้ติดกันและเธอยังมีกลิ่นกาวติดตัวอยู่ตลอด

*“...einen Lemgott nannte ich Deinen Vater; ..., der Knochenleimgott verwandelte Tulla in ein Tischlerleim-madchen; denn wo Tulla ging stand und lief, wo Tulla gestanden hatte wo sie gegangen war, welche Strecke sie laufend durchheilt hatte, was Tulla anfaßte, wegwarf, kurz lange berührte, worin sie sich wickelte kleidete versteckte, womit sie spielte: Hobelspäne Nägel Scharniere, jeden Ort und Gegenstand, dem Tulla begegnet war, blieb ein fächtiger bis infernaler und durch nichts zu übertönender Knochenleimgeruch. Auch Dein Cousin Harry klebte an Dir: etliche Jahre hingen wir zusammen und rochen übereinstimmend.”⁸⁴ ****

⁸⁴ Günter Grass, *Hundejahre*, p. 104

*** [... I called your father a glue god; ... In short: the glue god metamorphosed Tulla into a glue maiden; for wherever Tulla went stood ran: wherever she had stood: wherever she had gone: whatever space she had traversed at a run, whatever Tulla took hold of, threw away, touched briefly or at length, whatever she wrapped clothed hid herself in, whatever she played with: shavings nails hinges: every place and object that Tulla had encountered retained a faint to infernal and in no wise to be quenched smell of bone glue...] Günter Grass, *Dog Years*, p. 134-135.

ส่วนยายบุญเรือนจากนวนิยายเรื่อง เวลา มีสาเหตุต่างจาก Tulla ปัญหาของนางคือเพื่อน ๆ บางคนของนางที่อยู่ในห้องพักเดียวกันที่สถานสงเคราะห์คนชรา นั้นไม่เชื่อว่าเธอร่ำรวย และเธอเคยมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีมาก่อนเนื่องจากถ้าเธอมีเงินและรวยจริง ๆ บั้นปลายชีวิตของเธอไม่น่าที่จะมาอยู่ในสถานที่แห่งนี้ ดังนั้นทุกครั้งที่เธอเล่าถึงอดีตที่รุ่งเรืองของเธอ เธอจะมีความสุขมากที่ได้พูดถึงความสะดักสะบายนี่ผ่านมาซึ่งถ้ามีใครขัดแย้งหรือไม่เชื่อเธอ เธอจะเสียใจและทูลนทูลร่ายยิ่งกว่าเดิมดังนั้นเธอพยายามชี้แจงให้บุคคลผู้นั้นเชื่อว่าเธอเคยเป็นคนรวยให้ได้

“อ้าว เชื่อว่าดิฉันเป็นลูกของเจ้าพระยาสุนทรราชจริง เมื่อกี้แม่ก็เห็นใช้ไหมที่เขามาเลี้ยงข้าว เป็นข้าฉันมาก่อน. น้ำเสียนี้มีเวทียึดอยู่ในที่

“ฉันเชื่อแม่ค่ะ” ยายสอนพูดตามความเชื่อของแกจริง ๆ “ฉันเชื่อตั้งแต่แรกที่แม่บอกแล้ว ฉันดูแม่ฉันรู้ว่าแม่ไม่ใช่คนธรรมดาอย่างพวกเราหรอก”

ยายบุญเรือนยิ้มมีความสุข ความหลังทั้งหลายเหลืออยู่ผลุดพรายขึ้นมาในความคิดนาง”³⁵

ตัวละครบุญมาจากเรื่อง จนตรอก สาเหตุที่บุญมาไม่ได้รับการยอมรับ ยกย่องและนับถือจากคนทั่วไปเนื่องมาจากความยากจนเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าในสังคมปัจจุบันนั้นส่วนใหญ่จะให้ความนับถือหรือยอมรับคนที่ฐานะเงินทอง เมื่อเป็นเช่นนี้บุญมาจึงคิดที่จะสร้างฐานะด้วยเหตุนี้เขาจึงไปกู้เงินจากเจ้าแม่ของเขามาปลูกบ้านเพื่อที่เขาและครอบครัวจะได้อยู่บ้านที่เป็นของเขาเอง ไม่ใช่เป็นบ้านเช่าเหมือนในปัจจุบัน

“แล้วบ้านในฝันของบุญมาก็เป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาด้วยน้ำมือของเขาและพ่อรวมทั้งเพื่อน ๆ ที่ชักชวนกันให้มาปลูกด้วยกันเป็นเพื่อนร่วมแรงอีกสี่คน บุญมาพยายามใช้เงินก้อนนั้นให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเจียดได้ ... เขาคิดต่อไปเกี่ยวกับตัวเลขว่าการมีบ้านอยู่เอง

³⁵ ชาตี กอบจิตติ, เวลา, หน้า 135-136.

แล้วเสียค่าเช่าเขาเดือนละยี่สิบบาท ยังดีกว่าเสียค่าเช่าห้องเดือนละสามร้อย ซึ่งไม่มีวันเป็นของเขาได้เลย ฉะนั้นการที่ตัดสินใจกู้เงินถ้าแก่มาปลูกบ้านจึงเป็นเรื่องถูกต้องทีเดียว”^{๘๖}

จากการศึกษานวนิยายทั้งสามเรื่องนี้ผู้วิจัยพบว่าปัญหาเรื่องการขาดการยอมรับเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งของมนุษย์โดยเฉพาะมนุษย์ที่ขาดความมั่นใจในตัวเองจนบางครั้งทำให้เขาผู้นั้นดูถูกตัวเองโดยคิดว่าตัวเองด้อยกว่าผู้อื่นเสมอ ดังนั้นเมื่อตัวละครสามารถยอมรับในสิ่งที่ตัวเองมีหรือสิ่งที่ตัวเองเป็นได้แล้วจะไม่บังเกิดความรู้สึกที่ตัวเองด้อยกว่าใครๆ หรืออยู่ในฐานะที่ต่ำกว่าใคร ถ้าทำได้เช่นนี้แล้วปัญหาเรื่องการขาดการยอมรับจากคนในสังคมจะไม่มีผลใด ๆ กับพวกเขา

สำหรับนวนิยายเรื่อง คำพิพากษา ฟักเป็นอีกผู้หนึ่งที่ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม เพราะคนส่วนใหญ่ในสังคมรังเกียจและไม่คบเขาเนื่องจากพวกเขาเชื่อว่าฟักได้แม่เลี้ยงของเขาเป็นภรรยาจริงตามข่าวลือ ความรู้สึกไม่เป็นมิตรและไม่ยอมรับของชาวบ้านนี้ทำให้ฟักทุกข์ทรมาน ดังนั้นเขาจึงพยายามทำทุกอย่างเพื่อให้คนเหล่านั้นยอมรับเขาดังเดิม แต่ความพยายามของเขากลับไม่ได้รับการยอมรับจากชาวบ้านดังที่เขาตั้งใจ

“ฟักยังคงช่วยงานอยู่ที่ศาลา พยายามหักห้ามใจตัวเองไม่ให้โกรธเกลียดสายตาของคนอื่นที่ทำเป็นมองไม่เห็นเขา อดทนมานะทำความดีเพื่อจะขอร่วมสังคมกับชาวบ้านอีกครั้งหนึ่ง ขอเพียงให้มีส่วนร่วมกับการงานนี้ ขอให้ได้พูดจากับใครก็ได้ เขาอยากขอเพียงเท่านั้นเอง แม้จะเหน็ดเหนื่อยจนแทบขาดใจก็ยอม แต่ทุกครั้งเมื่อฟักยื่นมือไปรับโกศกระดูกเพื่อที่จะมาวางบนโต๊ะให้ ไม่มีใครยอมให้ฟักแตะต้องโกศ ราวกับว่ามีมือที่ยื่นออกไปรับนั้นเปราะเปื้อนด้วยคราบดำสกปรกจะทำให้มือฟักของเหลือซึ่งขัดมาแวววาวต้องหม่นหมองลง...”

^{๘๖} ชาติ กอภจิตติ, จนตรอก. หน้า 37.

ชีวิตของคนทุกคนที่เกิดมาบนโลกต้องพบกับปัญหาด้วยกันทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นปัญหาใหญ่หรือปัญหาเล็กแต่จะพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตของมนุษย์แต่ละคนจะแตกต่างกันออกไปเนื่องจากชีวิตของคนเราแต่ละคนต่างกันและคนเราจะให้ความสำคัญของสิ่งต่างๆต่างกันด้วย เช่น การขาดการยอมรับของคนในสังคม สำหรับบางคนถือว่าสำคัญมากแต่บางคนไม่เห็นว่าเป็นปัญหาสำหรับตัวเขาเป็นต้น

3.2 ทางแก้ปัญหาของตัวละคร

คำว่าปัญหาสำหรับความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ นั่นคือ ความทุกข์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่มีใครต้องการ ทุกคนจึงพยายามที่จะหาทางให้ตัวเองหลุดพ้นจากความทุกข์ที่รุมล้อมพวกเขาทั้งสิ้น ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาได้กับมนุษย์ เขาก็จะมีปฏิกิริยาตอบโต้ตามธรรมชาติที่เมื่อเขาประสบกับปัญหาไม่ว่าจะเป็นปัญหาเล็กหรือใหญ่เพียงไหน สิ่งที่จะเป็นและสำคัญที่สุดที่พวกเขาต้องการทำคือ การหาทางแก้ปัญหาหรือพยายามหาทางออกสำหรับปัญหา จนบางครั้งเราจะเห็นได้ว่าการที่คนเหล่านั้นบอกว่าเป็นทางแก้ปัญหาของเขานั้นแท้จริงน่าจะเป็นการหลบหนีปัญหามากกว่า เช่น การฆ่าตัวตาย นอกจากนี้เรายังพบว่าเวลาที่มนุษย์ใช้ในการแก้ปัญหาของแต่ละคนต่างกัน บางคนอาจใช้เวลาเพียงเล็กน้อยในการแก้ปัญหาแต่บางคนอาจต้องใช้เวลานานบางครั้งอาจใช้เวลาทั้งชีวิตของเขาเพื่อแก้ปัญหาหนึ่ง ๆ เลยทีเดียว แต่ไม่ว่าจะเป็นเช่นไรมนุษย์ทุกคนต่างใช้ความพยายามของพวกเขาในขณะนั้นอย่างเต็มที่เพื่อที่เขาจะหลุดรอดจากปัญหาต่างๆได้ซึ่งในนวนิยายที่ผู้วิจัยศึกษาพบว่าตัวละครทุกตัวที่มีปัญหานั้นและพวกเขาต่างพยายามหาทางแก้ปัญหาของพวกเขาเช่นกัน แต่การแก้ปัญหาของพวกเขาที่มีหลากหลายแตกต่างกันไปตามความคิดของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถสรุปทางแก้ปัญหาของตัวละครเหล่านั้นได้เป็นประเด็นใหญ่ ๆ ได้ดังนี้คือ

3.2.1 การพยายามยกระดับชีวิตตัวเองเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ

การที่ตัวละครจะแก้ปัญหาโดยการยกระดับชีวิตของตัวเองเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นในสังคมนั้นเนื่องจากตัวละครเหล่านั้นมีจุดอ่อนหรือความแปลกแยกจากคนในสังคม ด้วยเหตุนี้พวกเขาจึงพยายามแสวงหาหนทางอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้คนสนใจหรือประทับใจเมื่อทำเช่นนี้แล้วพวกเขาอาจจะลืมความผิดปกติหรือลักษณะแปลกที่ตัวละครเหล่านี้มีไปได้ เช่น Mahlke ตัวละครจากนวนิยายเรื่อง *Katz und Maus* พบว่าลักษณะทางร่างกายของเขาทำให้ผิดแปลกจากคนอื่น คือ เขามีลูกกระเดือกที่ใหญ่ผิดปกติจนตกเป็นเป้าสายตาของคนอื่น นอกจากนี้ขณะที่อยู่ในกลุ่มเพื่อนตอนอายุ 14 ปีเขารว่ายน้ำไม่เป็นแต่หลังจากที่เขาหัดว่ายน้ำไม่นานเขาก็กลายเป็นคนที่ว่ายน้ำและดำน้ำเก่งที่สุดในกลุ่มเนื่องจากเขาพยายามฝึกและใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับ การว่ายน้ำดังตัวอย่างต่อไปนี้

*“...und deshalb wird diese Olympiade beschrieben - der große Schwimmer und Taucher Joachim Mahlke...”⁸⁷ ****

[“... And that is why I am narrating these heroic deeds - was the great swimmer and diver Joachim Mahlke...”]

หลังจากนั้นเมื่อเขาทำ Pompom คือ เชือกปลายสองข้างเป็นที่มียูกไหมพรมที่มีขนาดเท่าลูกบิงปองห้อยอยู่ เวลาใช้จะนำเชือกเส้นนี้ใส่ไว้ใต้ปกเสื้อ โดยนำปลายทั้งสองข้างที่มีลูกไหมพรมห้อยอยู่มาผูกกันซึ่งจะมีลักษณะคล้ายหูกกระต่าย ต่อมาคนในโรงเรียนใส่ตามเขาหลังจากนั้นไม่นาน Pompom ได้แพร่หายไปทั่วเยอรมัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“... Vielleicht wäre aus Dir kein Clown aber so etwas wie ein Modeschöpfer geworden; denn es war Mahlke, der im Winter nach dem

⁸⁷ Günther Grass, *Katz und Maus*. p26.

*** [*... And that is why I am narrating these heroic deeds - was the great swimmer and diver Joachim Mahlke...*] Günther Grass, *Cat and Mouse*. p. 31.

zweiten Sommer auf dem Kahn die sogenannten Puscheln in die Welt setzte: ... Ich habe mir bestätigen lassen, man habe vom dritten Kriegswinter an, besonders in Gymnasiastekreisen, diese Ballchen oder Puscheln - so nannten wir sie beinahe überall in Deutschland am häufigsten aber in Nord- und Ostdeutschland getragen, Bei und fuhrte Mahlke sie ein. Er hätte sie erfunden haben können.”⁸⁸

ผู้วิจัยพบว่าเหล่านี้คือความพยายามของ Mahlke ที่จะทำทุกสิ่งเพื่อที่จะลดหรือปกปิดความผิดปกติในร่างกายซึ่งเขาไม่สามารถแก้ไขได้ ดังนั้นเขาจึงพยายามทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้เด่นขึ้นมาจนเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมเพื่อที่เขาจะไม่ดูแปลกเกินไปสำหรับสายตาคคนอื่นซึ่งสิ่งที่เขาได้รับคือถูกมองว่าเป็นคนเก่งและคนมีความสามารถแทน นอกจากนี้ยังมี Tulla จากเรื่อง Hundejahre ที่พยายามทำทุกอย่างตาม Jenny แต่เดิมที่เราทั้งคู่คือ Tulla จะแกล้ง Jenny ตลอดเวลาเพราะ Jenny อ้วนและเซื่องช้า แต่ต่อมาเมื่อ Jenny โตขึ้นและเรียนบัลเล่ย์ประกอบกับหลังจากที่เธอหายป่วยจากการที่เธอถูกกลั่นแกล้งโดยเอาหิมะโปะจนเธอกลายเป็นตุ๊กตาหิมะนั้นเธอกลายเป็นคนที่ผู้คนในหมู่บ้านชื่นชมและต้องมาคอยแอบดูเวลาเธอเดินผ่านบางคนถึงกับกลัวพลาดที่จะได้เห็นเธอจนต้องตั้งนาฬิกาปลุกที่จะให้ทันดูเธอเดินผ่าน

⁸⁸ Günter Grass, *Hundejahre*, p. 111.

⁸⁸ [...] maybe you wouldn't have become a clown but some sort of creator of fashions; or it was Mahlke who during the winter after the second summer the barge created the pompoms: ... I have checked and an able to start authoritatively that beginning in the third winter of the war, the pompoms came to be worn almost all over Germany, but mostly on northern and eastern Germany. Particularly by high school students. It was Mahlke who introduces them to our school. He might have invented them.” Günter Grass, *Dog Years*, p. 137.

"...Viele Nachbarn klebten sich täglich um diese Zeit hinter sie Fensterscheiben zur Straße hin. Über Geranien und Kakteen sagten sie, sobald Jenny in Erscheinung trat: Jätz Jätz Jenny balletten.<<"⁸⁹ ***

ทั้งนี้เนื่องมาจากขณะนั้นบัลเลย์เป็นที่นิยมในเยอรมันดังนั้นเมื่อมี Jenny คนเดียวในระแวกนี้ที่เต้นบัลเลย์ได้ทุกคนจึงมารุมดูเธอจนทำให้ Tulla อิจฉา แต่เธอมีได้ไปเรียนเต้นบัลเลย์เช่นเดียวกับ Jenny แต่สิ่งที่เธอทำคือ การขอ Jenny ถือนกที่ใส่รองเท้าบัลเลย์และเดินตามหลัง Jenny ตลอดเวลา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

"...stand Tulla ihr im Weg und sagte mehr an Jenny vorbei als zu Jenny.>> Darf ich Deinen Beutel tragen mit den Schuhen und Silber drinnen? <<Jenny gab Tulla wortlos den Beutel, guckte aber ähnlich weit an Tulla vorbei, wie Tulla an Jenny vorbeigesprochen hatte. Tulla trug den Beutel. Nicht, daß sie neben Jenny ging untrug; weiterhin hielt sie Abstand und stand,..."⁹⁰ ***

⁸⁹ Günter Grass, Hundejahre. p. 192-193.

*** [...Many neighbours passed themselves to their streetside windowpanes every day at this hour. As soon as Jenny came in sight, they said over geraniums and cactuses: 'Now Jenny's going to ballet.'] Günter Grass, Dog Years. p. 248-249.

⁹⁰ Günter Grass, Hundejahre. p. 196.

*** [...Tulla was standing in her path and said, more past Jenny than to Jenny: 'May I carry your bag with the silver shoes in it?' Without a word Jenny gave Tulla the bag but looked just as far past Tulla as Tulla had spoken past Jenny. Tulla carried the bag. Not that she walked beside Jenny as she carried it; she kept her distance as before....'] Günter Grass, Dog Years. p. 253.

เพียงเพราะเธอต้องการให้คนดูเธอเหมือนที่ดู Jenny เช่นกันด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยพบว่าทางแก้ปัญหาของ Tulla และ Mahlke ถึงจะเหมือนกัน คือพยายามยกฐานะของตนให้ผู้อื่นยอมรับ แต่จะพบว่า Mahlke ต้องใช้ความพยายามเป็นอย่างมากกว่า Tulla เนื่องจาก Tulla ทำเพียงแค่เลียนแบบ Jenny โดยยอมถือถุงกีฬารอง Jenny และเดินตามหลัง Jenny เท่านั้นผู้คนที่ต่าง ๆ ที่ต้องตามมาดู Jenny จะได้เห็น Tulla ด้วยพร้อมกัน นอกจากนี้ในเรื่องนี้ยังมี Jenny อีกคนที่พยายามทำตัวให้คนอื่นยอมรับ สำหรับเธอและ Mahlke เหมือนกันตรงที่เธอใช้ความพยายามและอดทนมากในการเรียนและฝึกเต้นบัลเล่ย์อย่างหนักจนกระทั่งได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจให้เต้นเป็นตัวเอกในการแสดงหลังจากเธอเรียนไม่นานและต่อมาจากความพยายามของเธอนี้ทำให้เธอประสบความสำเร็จเนื่องจากเธอกลายเป็นนักเต้นบัลเล่ย์ที่มีชื่อและออกแสดงทั่วยุโรปเพื่อให้ทหารเยอรมันดูโดยเฉพาะในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ตัวอย่างที่แสดงความพยายามของเธอในการซ้อมเต้นบัลเล่ย์ คือ

*"...Eigentlich wollten wir Jenny mitnehmen, aber Jenny war müde; und wir verstehen sie gut: nach Ballet - Training und Probe am Nachmittag muß sie früh zu Bett, den sogar am Sonntag hat sie Probe: es wird Die verkaufte Braut einstudiert, da gibt's viel Bohmisches zu tanzen."*⁹¹ ***

Amsel ตัวละครจากนวนิยายเรื่อง *Hundejahre* เช่นกันที่แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเขาด้วยวิธีนี้โดยเขาเริ่มทำตัวให้เป็นที่ยอมรับตั้งแต่เด็กและเหตุการณ์ที่เขาต้องใช้ความพยายาม

⁹¹ Günter Glass, *Hundejahre*, p. 208.

*** [i.e. 'Actually we wanted to take Jenny with us, but Jenny was tired; and we understand: after an afternoon of ballet practice and rehearsal, she has to go to bed early, for she has a rehearsal even on Sunday: they are working up *The Bartered Bride*, with all those Bohemian dances.'] Günter Glass, *Dog Years*, p. 268.

มากในการที่เขาจะเป็นที่ยอมรับโดยเฉพาะจากเพื่อนใหม่คันทอนอายุ 10 ขวบ เขาต้องย้ายโรงเรียนจาก Sankt Johann ไปยัง โรงเรียน Das Konradunum และวิธีการที่เขาทำตัวให้เป็นที่ยอมรับคือการกลืนหางตัว Salamander ขณะทุกคนในโรงเรียนโดยเขาสามารถกลืนได้ถึง 7 หาง ซึ่งถือว่ามากที่สุดเท่าที่เคยมีคนทำได้ในโรงเรียน ต่อมาเมื่อเขาโตขึ้นเขาได้รับการยอมรับในฐานะเป็นเจ้าของคณะบัลเล่ย์ใหญ่ทั้งนี้เนื่องจาก ความพยายามของเขาที่ไม่ย่อท้อต่อปัญหาแม้จะเจ็บปวดทั้งกายและใจจากการถูกเพื่อนสนิทที่เขารักมากทรยศจนเขาต้องหนีไปอยู่ต่างเมือง แต่เพราะเขามีพรสวรรค์และมีเงินทุนทำให้เขาฟื้นตัวและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปในที่สุดเขาจึงประสบความสำเร็จทางธุรกิจที่เขาทำ Amsel ได้เปรียบกว่า Jenny และ Mahlke เนื่องจากเขามีเงินทุนในการสนับสนุนเพื่อใช้เป็นรากฐานไปสู่ความสำเร็จจนกลายเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ในสังคม นอกจากนี้เราจะเห็นว่า บุญมาในเรื่อง จนตรอก เช่นกันพยายามยกฐานะของตนโดยการสร้างบ้านของตนเองแต่เขาไม่มีเงินจึงต้องกู้ยืมจากเจ้าแก้ว เพราะเขาคิดว่าถ้าเขามีบ้านเป็นของตัวเองจะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเขาดีขึ้นแต่ชีวิตของบุญมานั้นแตกต่างจาก Amsel โดยสิ้นเชิง เพราะ Amsel มีเงินทุนอยู่แล้วเป็นจำนวนมากที่จะทำให้ฝันของเขาเป็นจริงไม่ว่าจะสร้างหุ่นไล่กาหรือคณะบัลเล่ย์ สำหรับบุญมานั้นทางไปสู่ความสำเร็จแม้แต่การคิดที่จะได้บ้านเป็นของตัวเองเป็นไปอย่างยากลำบากเขาต้องกู้เงินถึงจะมีบ้านแต่มันยังไม่ใช่ของเขา เขาต้องพยายามหาเงินเพื่อมาเป็นดอกเบี้ยของเงินที่เขากู้ไป ดังนั้นเขาจึงต้องทำงานอย่างหนักมากกว่าที่ Amsel หรือตัวละครอื่นต้องกระทำเพราะพวกเขาเหล่านั้น รับผิดชอบเพียงแค่วีชีวิตของพวกเขาเองเท่านั้นผิดกับบุญมาที่ต้องรับผิดชอบต่อชีวิตอีกกว่า 5 ชีวิตในครอบครัวของเขาที่เขาต้องดูแล ดังนั้นชีวิตของบุญมาจึงพบกับความลำบากมากกว่าที่จะสามารถยกระดับชีวิตของเขาขึ้นมาได้

3.2.2 การแยกตัวเป็นอิสระจากครอบครัวหรือสังคม

มนุษย์เราเมื่ออยู่ในที่ใดที่หนึ่งแล้วพวกเขาพบแต่ความทุกข์หรือปัญหาสิ่งแรกที่พวกเขากระทำ คือ แยกตัวออกมาเพื่อที่จะให้ตัวพ้นปัญหาหรือพ้นความทุกข์ทรมานที่พวกเขาได้รับอยู่ในขณะนั้นซึ่งคนจำนวนไม่น้อยที่หลีกเลี่ยงปัญหาและความทุกข์ด้วยวิธีการเช่นนี้ การศึกษานวนิยายแห่งความพ่ายแพ้ที่ผู้วิจัยพบการแก้ปัญหาในลักษณะเช่นนี้ของตัวละครด้วยเช่นกัน คือ

Mahlke จากเรื่อง *Katz und Maus* เห็นได้ว่า Mahlke ไปดำน้ำหรือทำกิจกรรมใด ๆ ร่วมกับเพื่อน เขามักจะแยกตัวออกมาอยู่คนเดียวเสมอ เช่น ขณะเดินทางจากโรงเรียนมาที่ท่าเรือเขาจะเดินนำและมาถึงท่าเรือก่อนเพื่อนหรือขณะที่เพื่อน ๆ นั่งรวมกลุ่มกันอยู่บนหาดฟ้าเรือที่ท่าเรือเขาจะแยกตัวออกมานั่งอยู่คนเดียวที่เงาของบ้านนักบิน

*“Hin brauchten wir, von der Mole aus fünfundzwanzig, von der Badeaustalt aus fünfunddreißig Minuten, Eine gute Dreiviertelstunde verlangte der Rückweg. Er mochte noch so ausgepumpt sein, immer war er eine deutliche Minute vor uns auf dem Molengranit. Den vorsprung des ersten Tages hielt er auch weiterhim. Jedesmal, Bevor wir den Kahn - so hieß bei uns der Minensucher...”⁹² ****

นอกจากเขาจะแยกตัวออกจากกลุ่มเพื่อนของเขาแล้วเขายังแยกตัวออกจากครอบครัวของเขาด้วยเพราะหลังจากที่เขาค้นพบห้องที่อยู่ในเรือกวาดแร่ของโปแลนด์ที่จมอยู่ไม่นาน เขาได้ชวนเพื่อนๆ ให้ช่วยเขาย้ายของจากห้องที่บ้านมาไว้ที่ท่าเรือและเขาจะนำของทั้งหมดลงไปยังเรือที่จมเพียงคนเดียวดังตัวอย่างต่อไปนี้

“..... Als er die fargige Reproduktion nach der Sixtinschen Madonna, die mir aus seiner Bude in der Osterzeile bekannt war, vor nderen Augen eng rollte. in den Abschnitt einer Messinggardenstange schob, die offenen

Günter Grass, *Katz und Maus*, p. 8.

*** [The way we took us twenty-five minutes from the breakwater, thirty-five from the beach. We needed a good three quarters of an hour to get back. No matter how exhausted he was, he was always standing on the breakwater a good minute head of us. He never lost the lead he had taken the first day. Before we reached the berge - as we called the mine sweeper...] Günter Grass, *Cat und Mouse*, p. 10.

*Ended der Röhre mit Plastilin zuschmierte und die Madonna im Rohr zuerst zum Kahn, dann in die Kabine schleuste, ...”⁹³ ****

ผู้เขียนตั้งประโยคคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบแต่เราได้คำตอบว่าเขาใช้ห้องนั้นเป็นที่หลบซ่อนในบางขณะเวลา แม้ว่าเขาจะมีชื่อเสียงและเป็นที่ยกย่องอย่างมากในหมู่มิตรเพื่อนซึ่งได้ตั้งสมญานามให้เขาว่า Mahlke ผู้ยิ่งใหญ่ “The Great Mahlke” หรือทางโรงเรียนเรียกเขาไปเล่าให้รุ่นน้องที่โรงเรียนฟังถึงเรื่องราวในขณะที่เขาไปออกรบเพราะว่าเขาได้รับเหรียญกล้าหาญจากการรบ เขากลับหนีทุกคนในสังคมไปอยู่คนเดียวในห้องเรือลำที่จมอยู่ใต้ท้องทะเล เช่นตัวอย่างต่อไปนี้

*“Mahlke lieb den Artikel von einer Hand in die andere hüpfen. Auch als er sich von der Brücke nahm und Schrittchem für Schrittchen die Luke suchte, tat er mit beiden Händen spielerisch abwägend, obgitch ihm das Netz mit beiden Dosen den rechten Arm schnürte Seine Knie machten Bugwellen. Seine angströhren und die Wirbelsäule warfen, weil die Sonne mal wieder kurz durchbrach Schatten nack links.”⁹⁴ ****

⁹³ Günter Grass, *Katz und Maus*, p 47.

*** [“... However, it was in our presence that he rolled up the colour print of the Sistine Madonna, known to me from his room on Osterzwile, and stuffed it inside a hollow curtain rod, packing the open ends with modelling clay, Madonna and curtain rod were towed to the barge and manoeuvred into the cabin. At last I knew why he was knocking himself out, or whom he was furnishing the former radio shack.”] Günter Grass, *Cat and Mouse*, p. 56

⁹⁴ Günter Grass, *Katz und Maus*, p. 109

*** [Mahlke tossed the object from hand to hand. He slipped on the bridge and started looking step by step for the hatch, holding our his hands like a tightrope walker, though one arm was weighed down by the net with the two cans in it. His knees made bow waves. The sun broke through again for a moment and his backbone and the sinews in his neck cast a shaddow to iertward.] Günter Grass *Cat and Mouse*, p. 133.

ในนวนิยายเรื่อง Hundejahre คือ Tulla เป็นตัวละครตัวหนึ่งที่แก้ปัญหาความเศร้าเสียใจในเรื่องการตายของน้องเธอ โดยการแยกตัวเป็นอิสระจากคนในครอบครัว แต่เธอยังอาศัยอยู่ในบริเวณบ้านของเธอนั่นเอง เพราะเธอหลบไปอยู่ในคอกของ Harras นอกจากนี้เธอยังถือว่า Harras เป็นเสมือนเพื่อนและความอุ่นใจของเธอ เพราะตลอดเวลาที่น้องเธอยังมีชีวิตอยู่พวกเขาทั้ง 3 จะอยู่ด้วยกันเสมอ ซึ่งแตกต่างจาก Mahlke ที่เขาออกมาอยู่คนเดียวไม่มีเพื่อนอยู่ด้วยและเขาแยกออกไปอยู่ไกลจากบ้านของเขาแต่ยังคงอยู่ในเมืองเดียวกัน

นอกจากนี้ในเรื่อง พันธุ์หมาบ้า ผู้วิจัยพบว่ามีตัวละครหลายตัวที่แก้ปัญหาด้วยวิธีนี้ ได้แก่ ล้านไม่มีเหตุผลที่แยกออกมาอยู่ต่างหากเหมือน Mahlke เมื่อสังคมต้องการหลบออกมาหรือ Tulla ที่แยกตัวออกจากครอบครัวเพราะความเสียใจที่สูญเสียน้องไป แต่ล้านแยกออกมาเพราะความไม่เข้าใจระหว่างเขาและแม่เนื่องจากตลอดระยะเวลาที่พยหน้ากันเขามักจะถูกแม่ว่าอยู่ตลอดเวลาในเรื่องที่เขากินแต่เหล้าและเรียนไม่จบ ดังนั้นเขาเมื่อที่จะฟังแม่บ่นเช่นนี้เขาจึงตัดสินใจออกมาอยู่ต่างหากกับเพื่อนนอกบ้าน

“แต่แม่อีกยังไม่วายบ่นซ้ำเรื่องที่เขาเรียนไม่จบ ทุกครั้งที่เจอแม่ แม่อีกจะบ่นแต่เรื่องนี้จนกลายเป็นปมด้อยฝังอยู่ในใจล้าน ไม่สามารถทิ้งมันออกมาได้ บ่อยครั้งที่เขาฝันว่าไปสอนไม่ทัน ในฝันนั้นเขาตกใจไปหมด กลัวแม่จะตี สะดุ้งตื่นทุกครั้งที่ฝัน โลงใจที่รู้ว่าฝันไป แม้ว่าล้านจะลาจากมหาวิทยาลัยมาสิบกว่าปีแล้ว แต่ความฝันนี้ยังวนเวียนมาไม่เคยขาด

ด้วยเหตุที่เรียนไม่จบนี้เอง ล้านจึงไม่อยากอยู่ร่วมในบ้าน

ตั้งใจจะทำงานอยู่นอกบ้าน แล้วกลับมาเงินมาให้แม่เป็นครั้งคราว ยืนยันกับแม่ไว้ว่าถึงจะเรียนไม่จบ ก็หาเงินมาเลี้ยงแม่ได้ก็แล้วกัน”⁹⁵

⁹⁵ ชาติ กอบจิตติ, พันธุ์หมาบ้า, หน้า 496.

หทัยออกจากบ้านมาเพราะความไม่เข้าใจกันระหว่างเขาและพ่อโดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อไม่ยอมให้เขาเล่นดนตรีที่เขาอยากทำและบังคับให้เขาค้าขายซึ่งเป็นสิ่งที่เขาไม่ชอบดังนั้นเมื่อไม่สามารถเข้าใจกันได้เขาจึงหนีออกมาจากบ้าน แต่เขาไม่ได้ออกจากบ้านมาแค่ครั้งเดียว เพราะต่อมาเขาได้กลับเข้าไปในบ้านอีกครั้งและการที่เขาออกมาครั้งนี้เป็นการออกมาเพื่อทำตามฝันที่เขาทำตามตลอดชีวิตให้เป็นจริงซึ่งไม่ใช้การหนีออกจากบ้านเหมือนครั้งก่อนและครั้งนี้เขาได้บอกแม่ก่อนที่จะออกมาจากบ้านเพื่อนทำตามความฝันของเขา คือ การเปิดร้านอาหารและเขาเป็นคนเล่นดนตรี และการออกจากบ้านมาครั้งนี้เขาไม่ได้อยู่ในกรุงเทพฯอีกต่อไปแต่เขามาทำร้านอาหารที่ภูเก็ต เช่น ตัวอย่างที่แสดงการตัดสินใจอย่างเด็ดขาดที่จะทำร้านอาหารของเขา

“หทัยตัดสินใจอย่างเด็ดขาดจะไม่กลับบ้าน และแม้การตัดสินใจครั้งนี้ของเขาจะนำไปสู่หนทางที่ทุกข์ยากเพียงใดก็ตาม เขายินดีที่จะยอมรับในโชคชะตาของตัวเอง ไม่นึกหวาดกลัวต่อมัน แม้ว่าจะต้องผจญกับมันอย่างโดดเดี่ยวอย่างคนไร้ญาติ เขาก็ไม่เกรงเพราะเท่าที่ผ่านมา แม้จะอยู่ในบ้านเขาก็เหมือนอยู่คนเดียวโดดเดี่ยวไร้คนเข้าใจอยู่แล้ว เขาคิดว่ามันไม่แตกต่างกันเลยที่จะอยู่ในบ้านหรือนอกบ้าน”⁹⁶

นอกจากล้านและหทัยแล้วยังมีอดีตอีกคนที่ออกจากบ้านมาอยู่เองต่างหากซึ่งครั้งแรกที่เขาออกจากบ้านเนื่องจากเขาต้องการจะหนีคดีเพราะเขาไปยิงคนเกือบตาย หลังจากนั้นเขาแทบไม่ได้กลับไปอยู่บ้านอีกเลยเขารู้สึกอึดอัดและไม่เป็นสุขเมื่ออยู่บ้านเขาไม่สามารถจะอยู่ร่วมบ้านเดียวกับแม่เลี้ยงของเขาได้อย่างสนิทใจ ยิ่งไปกว่านั้นพบว่าชีวิตที่เขาแยกตัวจากครอบครัวออกมาอยู่ตามลำพังเป็นชีวิตที่เขาว่าชอบและแสวงหาจะเห็นว่าชีวิตที่ดำเนินต่อ ๆ มาของอดีตได้นั้นเขาอยู่ห่างไกลจากครอบครัวเขาทุกทีนับแต่กลับบ้านซึ่งครั้งแรกนั้นเขาไปอยู่ที่สระบุรีหรือสระบุรีหรือสระบุรี ต่อมาเมื่อเพื่อนตายเขากลับมาทำงานอยู่ที่พัฒนาพงศ์ หลังจากนั้นไปอยู่กับหรือหรือหรือ... ต่อมาไม่

⁹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 284.

นานมาเปิดร้านเย็บหนังสือที่ภูเก็ตและในที่สุดเขาไปเปิดร้านขายอาหารไทยที่เยอรมัน แต่อย่างไรก็ดีตัวละครทั้งสามในเรื่องนั้นถึงเขาจะแยกตัวออกมาจากครอบครัวของตัวเองเพื่อมาใช้ชีวิตตามลำพัง แต่พวกเขายังคงมีเพื่อนอยู่ด้วยเสมอ เช่น Tulla มี Haras เป็นเพื่อน และสำหรับอ็อตโต้ หัยและล่านนั้นก็มีเพื่อนที่เข้าใจพวกเขามากที่สุดจนในที่สุดพวกเขามาอยู่ร่วมกันและกลายเป็นกลุ่มสังคมย่อย ๆ ในที่สุดนั่นคือสังคมของพวกเขาฮิปปี ถึงแม้ว่ากลุ่มของพวกเขาจะดูแตกต่างจากคนทั่วไปของสังคมแล้วแต่สำหรับพวกเขาแล้วนั่นนี่คือที่ ๆ จะให้ความสุข ความสงบ และความเข้าใจที่พวกเขาแสวงหามาตลอดชีวิตซึ่งแตกต่างจาก Mahlke โดยสิ้นเชิงเพราะนั้นหลบตัวไปจากสังคมเพื่อใช้ชีวิตอยู่กับตัวเองอย่างแท้จริง

ยิ่งไปกว่านั้นในนวนิยายเรื่อง เวลา ผู้วิจัยพบว่าตัวละครหลายตัวออกมาอยู่ที่สถานสงเคราะห์คนชราตามลำพังโดยแยกออกมาจากชีวิตของครอบครัวพวกเขา แต่เหตุผลของการแยกตัวออกจากรอบรั้วนั้นแต่ละคนต่างก็ออกไปซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ พวกที่สมัครใจมาอยู่เป็นเพราะสงสารลูกและหลาน เช่น ยายนวล เพราะยายนวลรู้ว่าถ้ายังอยู่กับครอบครัวต่อไปนั้นจะทำให้ลูกหลานและคนในครอบครัวต้องลำบากยิ่งขึ้นแต่เมื่อมาอยู่ที่นี้แล้วอย่างน้อยพวกเขาจะได้ไม่ต้องห่วงและอีกอย่างคือยายนวลยังสามารถเก็บเงินหรือขนมที่เวลามีคนเขามาทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ นั้นไว้ให้ลูกหลานเนื่องจากยายไม่จำเป็นต้องใช้อีกต่อไปและอีกพวกหนึ่งคือถูกลูกหลานบังคับให้มาอยู่ที่นี้ เช่น ยายทับทิมเนื่องจากยายทับทิมไม่อยากจะออกจากบ้านของลูกมาอยู่ ณ สถานสงเคราะห์ที่คนชราแห่งนี้แต่ถูกลูกนำมาส่งและบังคับให้อยู่ที่นี้ที่ยายไม่อยากจะอยู่ที่นี้เพราะยายเป็นห่วงลูกชายคนเล็กซึ่งเป็นบ้าจะไม่มีใครดูแลแต่ไม่ว่าจะทำอย่างไรยายถูกแยกออกมาให้มีชีวิตอยู่ห่างจากรอบรั้ว

ดังนั้นจึงเห็นว่าการแยกตัวออกมาจากรอบรั้วในนวนิยายเรื่อง เวลา และ พันธุ์หุ่ย ครั้นนั้นจะมีรายละเอียดคือ ถึงแม้ว่าพวกเขาจะแยกตัวออกมาจากรอบรั้วแล้วแต่ยังคงติดต่อกับครอบครัวอยู่ เช่น ลูกหลานยายนวลยังมาเยี่ยมในบางครั้งหรืออ็อตโต้กลับไปเยี่ยมพ่อในบางโอกาส นอกจากนี้หลังจากที่พวกเขาแยกตัวออกมาจากรอบรั้ว พวกเขามา

รวมกันและสร้างสังคมใหม่ นั่นคือคนแก่อยู่อในสังคมของคนแก่โดยไม่มีใครเหลียวแลและ
ตัวละครในเรื่องพันธุ์หมาบ้า อยู่ในสังคมของชิปปี้ โดยที่คนส่วนใหญ่ในสังคมไม่ยอมรับ

ผู้วิจัยพบว่าการแยกตัวออกจากครอบครัวหรือสังคมเป็นทางแก้ปัญหาทางหนึ่งที่ดี
เนื่องจากช่วยลดระดับความรุนแรงบางประการที่จะเกิดขึ้นลงเพราะถ้าคงฝืนอยู่ด้วยกันต่อไปอาจ
ทำให้ปัญหาหรือสภาพชีวิตเลวร้ายลงกว่าเดิม นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความสบายใจให้แก่เรามาก
ขึ้น เนื่องจากอย่างน้อยเราสามารถเลือกอยู่ในสังคมหรือสถานที่ที่เราพึงใจหรือคิดว่าสามารถทำให้
ชีวิตเรามีความสุขมากกว่าเดิมแต่ทางแก้ปัญหานี้ไม่ได้นำความสุขมาให้คนทุกคนโดยเฉพาะอย่าง
ยิ่งบุคคลที่ถูกบังคับหรือกดดันให้แยกตัวออกอยู่นอกครอบครัวตัวเองหรือออกมาอยู่นอกสังคมที่
คุ้นเคยซึ่งพบว่าชีวิตของพวกเขาจะไม่ได้มีความสุขเหมือนบุคคลที่ตัดสินใจมาอยู่ข้างนอกเอง
ด้วยความสมัครใจแต่ถึงจะสมัครใจหรือไม่ก็ตามแต่การแยกตัวออกจากครอบครัวหรือสังคมเพื่อ
มาใช้ชีวิตเองต่างหากนับได้ว่าเป็นทางแก้ปัญหาที่ดีทางหนึ่ง

3.2.3 การแสวงหาสิ่งอื่นมาทดแทน

โดยทั่วไปของคนแล้วเมื่อเขาขาดสิ่งใดไปส่วนใหญ่มักจะแสวงหาสิ่งอื่นมาทดแทนเสมอ
ไปไม่ว่าสิ่งที่เขาหามาทดแทนนั้นจะเหมือนหรือไม่เหมือนของเดิมก็ตาม แต่นั่นเป็นสิ่งที่พวกเขาเชื่อ
ว่าจะสามารถเติมเต็มในสิ่งที่พวกเขาขาดหายไปได้และนับเป็นทางแก้ปัญหาอีกวิถีทางหนึ่งที่
ตัวละครยี่ดื้อและมีตัวละครหลายตัวเช่นกันที่การแก้ปัญหาด้วยวิธีเช่นนี้ เช่น หัย จากเรื่อง
พันธุ์หมาบ้า เขาหันหน้าไปพึ่งกัญชาในขณะที่เขาและภรรยาไม่เข้าใจกันเพราะเขาไม่มี
ความสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่นขณะที่ภรรยาเขาไปคลอคลุก นั่นคือจุดเริ่มต้นที่ทำให้เขาติดกัญชาและ
เขาติดกัญชามากขึ้นเมื่อภรรยาของเขาพาลูกหนีไปอยู่ที่กรุงเทพฯ เพราะว่าเขาใช้เวลารับรู้ปัญหา
กัญชาเพื่อให้คลายความคิดถึงภรรยาและลูกเขา

“เขานอนไม่เคยหลับ คิดแต่เรื่องทุกซักร้อน ทวาดมวอยู่ตลอดเวลา

คำคืนอันว่าเหวยียดยาวของพวกเขา นั้น มีเพียงกีตาร์และกัญชาเป็นเพื่อนนั่งจมอยู่กับโต๊ะ อาศัยแสงไฟส่องพอให้เห็นที่เชียนบุรี เปิดเพลงบรรเลงฟังและร่วมแจมกีตาร์ไปด้วยปล่อยใจเคลิ้มไปกับเสียงเพลง นึกฝันเอาว่ากำลังเล่นกีตาร์อยู่ในวงกับเพื่อน ๆ ใช้เสียงกีตาร์นั้นแทนเสียงพูดคุย”²⁷

ดังนั้นเขาจึงสูบกัญชาทุกวันโดยเขาทำงานทุกอย่างแม้แต่ร้านอาหารเขายังปิดเพราะเขาใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่บนบ็องฮิลล์เพื่อจะสูบแต่กัญชาเช่นเดียวกับพักจากรื่อง คำพิพากษา เขาเป็นทุกข์เนื่องจากไม่มีคนเข้าใจเขาและครส่วนใหญ่คิดว่าเขาเป็นคนไม่ดีและเป็นคนโกหกดังนั้นเมื่อลุงไซ่ชวนเขาดื่มเหล้าเป็นครั้งแรกซึ่งเขาพบว่าเมื่อเขาดื่มเหล้าแล้วทำให้เขาลืมความทุกข์และความก্লุ้มใจที่อยู่ในใจเขาตลอดมาได้สนิท นอกจากนี้แล้วยังทำให้เขาสามารถนอนหลับได้อย่างเป็นสุขโดยไม่ต้องคิดมาถึงเรื่องต่าง ๆ เหมือนคืนที่ผ่าน ๆ มา หลังจากนั้นเขาจึงดื่มเหล้าเสมอมาและคิดเสมอว่าเหล้าคือเพื่อนที่เข้าใจเขาอย่างดีที่สุด เนื่องจากเขาไม่รู้จะไประบายความรู้สึกนี้ให้ใครฟังเพราะคนในสังคมไม่สนใจและไม่คิดจะคบกับเขาจะมีเพียงแค่คนเดียวคือลุงไซ่ที่ยังคบกับเขาอยู่ แต่การคุยกับลุงไซ่มิได้นำมาซึ่งความสุขและความสบายใจเท่าการดื่มเหล้าดังนั้นจึงทำให้เขาดื่มเหล้ามากขึ้นเรื่อยเพราะเขาคิดว่าเหล้าเป็นเพื่อนที่ดีของเขาเป็นสิ่งที่ทำให้เขาลืมความทุกข์ใจต่าง ๆ ได้ดี เช่นตัวอย่างต่อไปนี้

“ในระหว่างวัน แม้ว่าร่างกายยังแห้งโหย แต่กลับมีความรู้สึกภายในส่วนหนึ่งอืมเต็มเข้าแทรกซ้อน หลาบคราวที่สายตาดำวัดพบขวดเหล้าซึ่งวางอยู่บนเคอร์ ขวดสีน้ำตาลอ่อนคล้ายสายสีเหลืองแดงของรวงข้าวยังมีน้ำเหล้าเหลืออยู่กันขวด เขาจงงมงงวยกับอาณาภาพแห่งมัน น้ำในขวดนั้นทำให้เขานอนหลับได้ง่ายดาย ลืมเรื่องราวทุกข์ร้อนโดยสิ้นเชิง มันทำให้เขายิ่งใหญ่ขึ้น ความกลัวหดห่วยเมื่อดื่มมันเข้าไปเหมือนว่าเขาได้พบถึงสัจจะเข้า... ลึกลับ... ในขวดนั้นมันทำให้เรื่องราวใหญ่โตต่างๆเหลือเล็กกระจิดริด มันทำ

²⁷ ซาติ กอบจิตติ, พันธุ์หมาบ้า, หน้า 344-345.

ให้เสียงนินทาของชาวบ้านกลายเป็นเสียงลมที่พัดผ่านมาเท่านั้นเอง และสายตาที่มองขวดเหล้า เวลานี้เป็นสายตาของมิตรที่มีต่อกัน มิใช่มองเหมือนศัตรูที่เกลียดชังกันดังครั้งก่อน เขานึกถึงคิลท์ห้าข้อที่เคยถือปฏิบัติมาแล้วถามตัวเองว่ามีประโยชน์อันใดเล่า ในเมื่อคิลท์ทั้งห้าข้อนั้นไม่เคยช่วยพักหลุดพ้นจากพันธนาการแห่งทุกข์ระทมได้ แต่นี่เพียงแค่เหล้าขวดเดียว โช้ตรวนแห่งความทุกข์ตาข่ายที่คิลท์ครอบคลุมชีวิตจิตใจของเขาก็ตกกระจุย มันพาเขาโลดแล่นอย่างอิสระโดยไม่สนใจโลกของคนอื่น ในระหว่างนั้นมีเขาคคนเดียวอยู่ในโลกส่วนตัว และนี่เองพักจึงมองขวดเหล้าด้วยสายตาว่า - มึงเป็นเพื่อนแท้ของกู^{๘๘}

นอกจากการพึ่งพาสิ่งเสพติดแล้วตัวละครมีการแสวงหาสิ่งอื่นมาทดแทนได้อีก เช่น Mahlke จากเรื่อง *Katz und Maus* สำหรับเขาไม่มีสิ่งใดขาดหายไปเหมือนหทัยและฟักขาด แต่เขามีสิ่งที่เกิดกับตัวเขาคือเขามีสิ่งที่เกินมาและแปลกไปจากคนทั่ว ๆ ไป ที่อยู่รอบตัวเขานั้นคือเขามีลูกกระเดียนขนาดใหญ่มาก ดังนั้นเขาจึงพยายามหาสิ่งต่าง ๆ มาห้อยที่คอของเขาอยู่ตลอดเวลาเพื่อเพียงเบนความสนใจของคนอื่น ๆ ให้ไปอยู่ที่สิ่งที่ห้อยนั้นมีไซ้มาในกับลูกกระเดียนของเขา เช่น เขาห้อยไขควง เหยี่ยวพระแม่มาารี หรือ Pompom เพราะสิ่งเหล่านี้ช่วยเขาในการปิดบังความผิดปกติของเขาได้เป็นอย่างดี

ยิ่งไปกว่านั้นมีไซ้มีเพียงเฉพาะสิ่งเสพติดหรือสิ่งของเท่านั้นที่จะมาทดแทนสิ่งที่ขาดหายไปได้ของตัวละครแต่คนก็คือทางออกอีกทางหนึ่งที่ตัวละครต้องการเพื่อมาทดแทนสิ่งที่พวกเขาขาดหายไป เช่น อ็อตโต้จากเรื่อง *พันธุ์หมาบ้า* เขารู้สึกว่าตัวเองขาดความรักจากพ่อนับตั้งแต่แม่ตาย เนื่องจากเขาคิดเสมอว่าพ่อไม่ได้รักเขาอีกต่อไปแล้วเพราะพ่อมีภรรยาและลูกใหม่ ดังนั้นเขาจึงแสวงหาความรักจากเพื่อนตลอดมาเพื่อที่จะมาทดแทนความรักของพ่อและแม่ที่ขาดหายไปดังตัวอย่างต่อไปนี้

^{๘๘} ชาตี กอบจิตติ, คำพิพากษา, หน้า 162

“ในเมื่อภายในบ้านแห่งนี้แล้วขาดความรัก ความอบอุ่น เขาจึงต้องเสาะแสวงหาเอา
จากภายนอกบ้าน ไม่ผิดกับคนทิวโศกระเซาะกระเซิงหาอาหาร

นอกบ้านอ้อตได้พบว่าความรักของเพื่อนที่มีต่อกัน เป็นความรักที่มาทดแทนสิ่งที่
เขาหายไป “เพื่อน” คำคำนี้สำหรับคนอื่นอ้อตไม่รู้ว่ามีควมหมายมากน้อยเพียงใด แต่
สำหรับเขาเขาขาดเพื่อนไม่ได้”⁹⁹

จนในที่สุดความรักที่เขามีต่อเพื่อนอย่างมากมายนี้เองทำให้เขากระทำผิดและเกือบฆ่าคน
ตาย เนื่องจากเพื่อนของเขาถูกคนรุมทำร้ายจนอาการสาหัสเมื่อเขาได้ข่าวเขาโกรธมากจึงไปแก้แค้น
ให้เพื่อน ตัวอย่างที่แสดงความรักที่เขามีต่อเพื่อน คือ

“...ข่าวเพื่อนถูกรุมล้อมมาเข้าหุ้อต ทันที้ที่ได้ข่าว เขาแทบจะเหินไปหาเพื่อน ยิงได้
เห็นหน้าเพื่อนอารมณ์ร้ายในตัวก็ร้อยระอุขึ้นมา (...)

ในระหว่างทางเดินออกจากบ้านเพื่อน อ้อตไม่คิดจะชวนใครไปเป็นเพื่อนให้
เดือดร้อนเขาคิดจะหาบิณสักกระบอกไปเป็นเพื่อนตัวเอง

รู้กันในขบวนเพื่อนว่า ลงถ้าอ้อตมันรักใครแล้ว อย่างว่าแต่สมบัตินอกกายเลย
แม้ชีวิตมันก็ยอมได้ ถ้าเพื่อนที่มันรักเอ่ยปากขอ.”¹⁰⁰

แต่ถึงจะเกิดเรื่องในครั้งนั้นแล้วก็ตามชีวิตของอ้อตได้ไม่สามารถขาดเพื่อนได้และความรัก
ที่เขามีให้ต่อเพื่อนยังคงมากมายเสมอมาไม่ว่าจะเป็นเพื่อนที่อยู่ที่ชุมพรหรือกลุ่มเพื่อนใหม่ที่เจอที่
ชลบุรีหรือที่ภูเก็เกิดเพราะสำหรับเขาแล้วนั้นเพื่อนพวกนี้คือบุคคลที่เข้าใจ เห็นใจและรักเขามากที่สุด
เช่น ขณะที่เขาหนีไปหาของขีวที่ชุมพรทองทิวให้ที่พักพิงและสอนเขาเสมอว่าการพนันไม่ได้ให้คน

⁹⁹ ซาติ กอบจิตติ. พันธุ์หมาบ้า, หน้า 62-63.

¹⁰⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 61-62.

ร่ำรวยเสมอไปทั้งยังห้ามไม่ให้เขาเล่นพนันบิลเลียดหรือพวกเพื่อนที่ชลบุรีที่บังคับให้เขาเลิกผิงขา ในช่วงที่เขาคิดและตลอดระยะเวลาที่เขาเลิกนั้นเพื่อนกลุ่มนี้ให้กำลังใจเขาเสมอมา ยิ่งไปกว่านั้นเพื่อนกลุ่มนี้ของเขายังสอนการทำกระเปาะหนังให้เขาไว้เพื่อเป็นอาชีพต่อไปด้วย เราจะเห็นความช่วยเหลือที่เพื่อนมอบให้อัดได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...ทองทิวเคยพูดอยู่เสมอว่าเขามีอาชีพเป็นนักการพนัน เขาคิดว่ามันเป็นงานของเขาเป็นงานที่ไม่ผิดกฎหมาย เพราะใคร ๆ ก็รู้ว่าในโรงบิลเลียดแห่งนี้เป็นที่เล่นการพนันแม้จะมีป้ายเตือนที่เก๋คร่ำเขวนอยู่บนฝาว่า “ห้ามเล่นการพนัน” มันมีค่าเพียงแค่แผ่นไม้เก่า ๆ เท่านั้นเอง หลายครั้งที่เขาหัวเราะใส่มัน ยามเมื่อเหลือบไปเจอเข้าอย่างบังเอิญ

เกมพนันของทองทิวบางวันก็ทำเงินให้เขามากมายจนใช้ไม่หมด บางวันก็หมดอย่างชนิดไม่มีเหรียญบาทติดกระเปาะ เขาบอกอัดว่า “อย่าไปริเล่นเป็นอาชีพ” ขึ้นชื่อว่าเล่นพนันแล้ว ไม่มีเสียละที่จะซื้อตรงต่อกัน มันขึ้นอยู่กับว่าใครจะสามารถทำเรื่องสกปรกให้เป็นเรื่องสะอาดได้ แนบเนียนกว่ากัน เหตุผลนี้เพียงเหตุผลเดียวที่เขาไม่ให้อัดได้เล่นพนันกับคนอื่น”¹⁰¹

นอกจากอัดได้แล้วยังมี Tulla จากเรื่อง *Hundejahre* ที่แสวงหาสิ่งที่จะมาทดแทน Konrad น้องชายของเธอนับตั้งแต่เขาตายเธออยากที่จะมีลูกและเธอพยายามทุกวิถีทางที่จะมีลูกให้ได้ เพราะเธอต้องการใช้ลูกเป็นตัวแทนมาทดแทนความรักที่เธอมีต่อเขา โดยเธอไม่สนใจว่าใครจะมาเป็นพ่อของลูกเธอไม่ว่าเป็น Harrey ลูกพี่ลูกน้องเธอ, Knrischen Feldwebel หรือ eichensetzender Stortebeker ก็ตาม ในที่สุดเธอตั้งท้องและเธอยอมแลกการมีลูกของเธอกับการที่ต้องออกจากโรงเรียนทั้ง ๆ ที่พ่อเธอไม่เห็นด้วยขณะนั้นเธอตั้งใจว่าเธอจะตั้งชื่อลูกของเธอว่า Konrad ตามชื่อน้องชาย นอกจากจะแสวงหาคนเพื่อนมาทดแทนความรักที่ขาดหายไปเธอยัง

¹⁰¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 66

เช่น Tulla ที่ต้องการลูกเพื่อมาชดเชยความรักที่เธอมีต่อน้องชาย และอ็อตโต้ที่ชดเชยความรักของพ่อแม่โดยใช้ความรักของเพื่อน สำหรับ Matern นั้นต่างจาก Tulla และอ็อตโต้ เนื่องจากเขาไม่ต้องการคนอื่นมาเพื่อชดเชยความผิดที่เขากระทำต่อ Amsel ในวันคริสต์มาส แต่เขาต้องการหาคนอื่นเพื่อกล่าวโทษและโยนความผิดที่เขากระทำในครั้งนั้นเพราะหลังจากที่สงครามโลกครั้งที่ 2 เลิก Matern และ Pluto สนับสนุนสิ่งที่เขาเจอที่ค่ายได้ออกเดินทางตามหาคนทั้ง 8 ที่ร่วมมือกับเขาทำร้าย Amsel เพื่อกล่าวโทษและตัดสินโทษบุคคลเหล่านั้นว่าทำให้เขาและ Amsel ต้องจากกัน เช่น

*“ ... So schnell werder Ihr Walter Matern nicht los, denn Matern ist gekommen , zu richten mit schwarzem Hund und einer Liste Namen in Herz , Milz und Nieren geschnitten , von denen stand einer zu lesen in Kolns Hauptbanhof ... ”¹²² ****

การแสวงหาสิ่งอื่นมาทดแทนโดยส่วนใหญ่แล้วผู้วิจัยพบว่าคนเหล่านั้นจะแสวงหาในสิ่งที่ตนขาดซึ่งมักจะแสวงหาสิ่งเหล่านั้นมาจากที่อื่น เช่น คนที่ขาดความรักจากพ่อแม่จะแสวงหาความรักจากเพื่อนหรือคนรักมาทดแทนเป็นต้น การแสวงหาสิ่งอื่นมาทดแทนส่วนใหญ่จะนำความสุขใจมาให้บุคคลผู้แสวงหานั้นเนื่องจากพวกเขา รู้สึกว่าส่วนที่ขาดหายไปในชีวิตของพวกเขาได้ถูกเติมเต็มแล้วซึ่งการเติมเต็มนี้บางคนไม่สนใจว่าสิ่งที่เขานำมาทดแทนนั้นถูกหรือไม่เช่นการหันไปหาสิ่งเสพติดเนื่องจากพวกเขามุ่งแสวงหาทางแห่งความสุขเท่านั้น

3.2.4 การพยายามเข้าใจและยอมรับสภาพหรือพยายามลืมอดีตอันเลวร้ายต่าง ๆ

¹²² Günter Grass , *Hundejahre* . p. 313.

*** (... You won't see the last of Walter Matern so soon , because Water has come to judge you with a black dog and a list of names insised in his heart, spleen, and kidneys. One of them exhibited for all to read in the Cologne Central Station. ” Günter Grass, *Dog Years*, p. 405.

ความทุกข์อันใดที่เกิดขึ้นมาและยากที่จะแก้ปัญหาได้แล้วนั้นสิ่งที่มนุษย์เราจะทำได้อีกทางหนึ่งคือการพยายามทำความเข้าใจกับความทุกข์หรือปัญหาที่เขาต้องเผชิญให้มากที่สุดเพราะเมื่อเข้าใจแล้วนั้นคงสามารถที่จะทำใจยอมรับความทุกข์และปัญหาได้โดยไม่ต้องทุกข์ทรมานอีกต่อไป และถ้าไม่สามารถเข้าใจได้นั้นยังคงมีอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยได้ คือ พยายามสัมผัสอดีตอันขมขื่นนั้นเสียให้หมดเพื่อที่จะให้จิตใจของเราสบายซึ่งวิธีการแก้ปัญหาต่างๆเหล่านั้น ผู้วิจัยพบว่า มีตัวละครหลายตัวในนวนิยายที่นำมาศึกษาได้ใช้เพื่อจะมาแก้ปัญหาที่พวกเขา กำลังเผชิญอยู่ด้วย เช่นกันดังเช่นลุงไซ่จากเรื่อง คำพิพากษา ที่พยายามทำความเข้าใจในความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมที่ไม่เป็นมิตรกับเขาและมุ่งรังเกียจเขาเพียงเพราะว่าเขามีอาชีพเป็นสัปเหร่อที่ต้องทำงานกับศพและน้ำเหลืองเท่านั้น เมื่อลุงไซ่เข้าใจความคิดของคนในสังคมว่าเป็นเช่นนี้แล้วจึงทำให้ลุงไซ่ยอมรับสภาพนั้นโดยทำอาชีพสัปเหร่อต่อไปเพียงเพราะคิดว่าถ้าเขาไม่ทำศพของคนในหมู่บ้านนี้จะไม่มีคนจัดการและเผาให้ทั้ง ๆ ที่ลุงไซ่ไม่จำเป็นต้องยึดอาชีพนี้เพราะลูก ๆ ของลุงไซ่ทำงานที่กรุงเทพฯและชวนให้ลุงไซ่ไปอยู่ด้วย ดังนั้นที่ลุงไซ่อยู่ใหม่ใช่เพราะไม่มีที่ไปแต่อยู่เพราะสงสารว่าจะไม่มีคนทำศพและเผาศพให้

“เขาพูดดีกับข้าตอนที่เขาต้องการพึ่งข้าเท่านั้น พูดจากับข้าดี ตอนครอบครัวเรามีงานศพ ลุงกินข้าวรียัง ลุงเอาไอ้โน่นมัย ลุงเอาได้นมัย พอเสร็จงานแล้วเดินสวนกันหน้า ยังแทบไม่อยากจะมองเลย เอ็งรู้มัยลูกข้ามันต้องไปทำงานที่กรุงเทพฯกันหมด เพราะอะไร... ก็เพราะมันมีพ่อเป็นสัปเหร่อนะสิ สัปเหร่อที่ต้องหากินกับผีนะ มันต่ำต้อยขนาดไหน ลูกข้ามันบอกให้ข้าเลิกทำมันจะเลี้ยงตัวเอง แต่ที่ข้ายังไม่เลิกเพราะมันไม่มีคนอื่นทำ ข้ากลัวคนตายแล้วมันจะไม่ได้เผา มันจะไม่ได้ไปผุดไปเกิด ข้าถึงต้องทำให้มัน แล้วมีใครบ้างล่ะที่เห็นใจข้าบ้าง” แกรินเหล้าชดอีกเหยือกเหมือนกับสบายใจที่ได้ระบายความอัดอั้นออกมา พักไม่แน่ใจว่าเขาเห็นน้ำตาซึมอยู่ในตาของลุงไซ่เปล่า”¹⁰³

¹⁰³ ชาติ กอบจิตติ, คำพิพากษา, หน้า 148.

เมื่อเข้าใจความคิดของคนในหมู่บ้านและยอมรับความคิดเหล่านั้นของพวกนั้นแล้วจึงทำให้ลุงไข่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนี้ได้ต่อไปอย่างมีความสุขตามอัธยาศัยของเขา เช่นเดียวกับคุณจากเรื่อง หมาเนาลอยน้ำ ที่ตอนแรกเขาโกรธและไม่เข้าใจว่าทำไมคนเราถึงต้องเอาไรต์เอาเปรียบกันขนาดนี้ เมื่อคุณถูกเจ้าหน้าที่ของคุณเรียกร้องเงินค่าเสียหายต่าง ๆ แต่เมื่อเขาเรียกร้องบ่อยเข้าโดยเฉพาะคนขับแท็กซี่คุณเริ่มเข้าใจและเริ่มต่อรองและไม่ยอมให้ในทุกอย่างที่เขาเรียกร้องมาและในที่สุดเมื่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ผ่านไปจนคุณมีเวลาพอที่คิดทบทวนเรื่องราวต่าง ๆ “คุณ” เริ่มเข้าใจแล้วมาทำไมพวกเขาจึงกระทำเช่นนั้น

“ในระยะหลังนี้ ความโกรธที่คุณเคยมีต่อใครหลายคนค่อย ๆ ลดหายไป ไม่ว่าจะ
จะเป็นคนที่ขโมยของในรถคุณ ขโมยน้ำมันหรือลुงกับลูก ๆ และหลานสาว หรือแม้แต่คน
ขับแท็กซี่และเพื่อนของเขา

เวลามันช่วยลบล้างรอยแผลที่พวกเขากรีดไว้กับคุณให้ค่อยจางหายไปทีละ
น้อย”¹⁴

เพราะทุกคนย่อมไม่อยากจะเสียผลประโยชน์ของตนและเวลาช่วยบรรเทาความเจ็บปวดต่าง ๆ ที่คุณได้รับด้วยเหตุนี้คุณได้รับด้วยเหตุนี้คุณจึงเข้าใจและยอมรับภาพการเอาเปรียบและการถูกเอาเปรียบที่มีอยู่ในสังคมได้ คุณนี้จะต่างกับลุงไข่ตรงที่ลุงไข่เข้าใจและดำเนินชีวิตไปตามปกติแต่คุณเข้าใจและเริ่มตั้งคำถามกับตัวเองเพื่อให้ตัวเองเลือกใช้ชีวิตต่อไปเขาจะเป็นคนกลุ่มไหนระหว่างที่เขาจะเป็นอู๋กาหรือเขาจะเป็นหมาเนาต่อไป นอกจากนี้เรายังพบว่ายายสอนจากเรื่อง เวลา มีความเข้าใจในความทุกข์เช่นเดียวกับลุงไข่และคุณ แต่ความเข้าใจของยายสอนมิได้มีแต่เพียงเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้อย่างปกติเช่นลุงไข่และคุณเท่านั้น แต่สิ่งที่ยายสอนเข้าใจนั้นเป็นทั้งการเข้าใจปัญหาที่ยายพยายามขบคิดและทำความเข้าใจมาโดยตลอด

¹⁴ ซาติ กอบจิตติ, หมาเนาลอยน้ำ, หน้า 134.

ซึ่งความเข้าใจนี้ยายสอนรู้ หลังจากความตายของยายอยู่เป็นการเข้าใจที่กินความหมายไปถึงความเข้าใจในโลก ชีวิตและสรรพสิ่งตามความหมายของพุทธศาสนาด้วยนั่นคือในโลกนี้ไม่มีอะไรที่เป็นจริงและไม่มีสิ่งใดที่เป็นของเราจริงตลอดไป นอกจากการแก้ปัญหาโดยการพยายามที่จะเข้าใจปัญหาเพื่อที่จะทำให้สามารถยอมรับสภาพต่าง ๆ เหล่านั้นอีกวิธีทางหนึ่งในการแก้ปัญหาที่พบในการศึกษานวนิยายเหล่านี้ คือการพยายามลืมนอดีตอันเลวร้ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้หมดสิ้นไปดังเช่น Walter Matern ตัวละครจากเรื่อง *Hundejahre* กระทำ เพราะเขาจะไม่กล่าวถึงการที่ Amsel ถูกเขาทำร้าย แต่พยายามบอกกับทุก ๆ คนว่าเขาเป็นผู้ปกป้อง Amsel เสมอมา

“...Aber trotzdem habe ich ihn geliebt bewundert. Noch heute wurde ich...”¹⁰⁵ ***

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า Matern เป็นหนึ่งในกลุ่มผู้ทำร้าย Edurd Amsel เพื่อนสนิทของเขาจนเป็นเหตุให้ Amsel ต้องหนีออกจากเมืองไปอยู่ที่อื่นในคืนนั้นซึ่งระยะเวลาหลังจากนั้น Matern พยายามลืมนการกระทำของเขาครั้งนี้และสิ่งที่เขากระทำเพื่อลืมนเหตุการณ์ครั้งนี้ คือ เขาพยายามที่จะคิดและบอกใคร ๆ ว่าเขายังรัก Amsel อยู่และการปกป้อง Amsel ทุกวิธีทางตั้งแต่เด็กมาแล้วและในเหตุการณ์นี้เช่นกันเขาได้ปกป้อง Amsel จากคนเหล่านั้นด้วยแต่คนที่มาทำร้าย Amsel มีหลายคนเขาถึงปกป้อง Amsel ได้ไม่เต็มที่

Matern : Im Notfall würde ich für jeden Juden mit meinem Leben eintreten. (...)

Matern : Zum Beispiel wurde mein Freund Eddi Amsel an einem Kalten Januartag von neun SA-

¹⁰⁵ Günter Grass, *Hundejahre*, p. 420.

*** [...But he was kind of fat and I often had to protect him. All the same I loved him, admired him, even today I'd...] Günter Grass, *Dog Years*, p. 543.

*Mannern zusammengeschlagen, ohne daß ich ihm helfen konnte.*¹⁰⁶ ***

การแก้ปัญหาโดยการพยายามเข้าใจและยอมรับสภาพหรือพยายามลืมอดีตอันเลวร้าย สิ่งเหล่านี้ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการแก้ปัญหาที่จิตใจของคนเราส่วนใหญ่จะพบว่าถ้าคนส่วนใหญ่ในสังคมสามารถทำใจของพวกเขาเหล่านั้นให้เป็นเช่นนี้ขณะที่เผชิญปัญหาต่าง ๆ แล้วนั้นพวกเขาเหล่านี้จะพบความสุขในชีวิตเนื่องจากพวกเขาจะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่พวกเขาเผชิญได้อย่างลุล่วงและมีความสุข นอกจากพวกเขาจะสามารถแก้ปัญหาที่พวกเขาเผชิญได้แล้วยังสามารถทำให้พวกเขาบางคนสามารถเข้าไปในสังคมนิยมของโลกและชีวิตได้อย่างถ่องแท้ยิ่งขึ้นด้วย

3.3 จุดจบของตัวละคร

ตัวละครเอกในเรื่องส่วนใหญ่มักประสบกับความพ่ายแพ้ทั้งนั้น แต่สาเหตุของการพ่ายแพ้ของตัวละครแต่ละตัวอาจจะเหมือนกันหรือต่างกันตามปัญหาที่ตัวละครประสบซึ่งสามารถทำให้จุดจบของพวกเขาต่างกันก็ได้ นอกจากนี้ยังพบว่าเหตุปัจจัยที่มีส่วนทำให้จุดจบของตัวละครแต่ละตัวต่างกัน คือ กำลังใจหรือการเข้าใจชีวิตและปัญหาซึ่งจะพบว่าถ้าตัวละครตัวใดมีกำลังใจดีหรือสามารถทำความเข้าใจกับชีวิตและเข้าใจปัญหาที่พวกเขาประสบแล้วจะทำให้จุดจบที่เขาพบเป็นสิ่งที่น่าพอใจสำหรับเขา แต่อย่างไรก็ตามตัวละครแต่ละตัวต่างมีชะตาชีวิตของตน ดังนั้นจุดจบของพวกเขาอาจแตกต่างกันไปในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ คือ

¹⁰⁶ Günter Grass, *Hundejahre*, p. 423.

*** *Man... in an emergency I would defend every Jew with my life. (...)*

*Man... For instance, my friend Eddi-Amsei was beaten up one cold day in January by nine SA men, and I was powerless to help him.]" Günter Grass, *Dog Years*, p. 547.*

3.3.1 มีชีวิตอยู่

3.3.1.1 มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข

เราจะพบว่าตัวละครมีหลายตัวที่สามารถจะหลุดพ้นจากความพ่ายแพ้ต่าง ๆ ที่พวกเขาประสบโดยแปรความพ่ายแพ้เหล่านั้นมาเป็นกำลังใจที่จะทำให้พวกเขาต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ชนะกับความพ่ายแพ้หรืออุปสรรคต่าง ๆ และเมื่อพวกเขาผ่านเหตุการณ์ร้ายแรงเหล่านั้นไปได้ชีวิตที่เหลืออยู่ของเขาจะพบแต่ความสุขดังเช่นตัวละครในเรื่อง *พันธุ์หมาบ้า* ประสบมา คือ หัย พบว่าชีวิตของเขาประสบกับปัญหาและความพ่ายแพ้ตลอดมา โดยความพ่ายแพ้ครั้งแรกที่เขาประสบคือความไม่เข้าใจระหว่างเขาและเตี้ยทำให้เขาหนีออกจากบ้านมาอาศัยอยู่กับย้งเพื่อนของพี่ ซึ่งที่นี่เขาได้ค้าขายเสื้อผ้าและได้กำไรดี เขากากุมใจในความสำเร็จในครั้งนี่ของเขาที่เขาสามารถยืนหยัดขึ้นเองโดยไม่ต้องพึ่งเตี้ย แต่ความสำเร็จครั้งนี่ของเขาอยู่ไม่นานเพราะเขาประสบปัญหาอีกครั้ง เนื่องจากเขาถูกย้งโก้งกิจการซึ่งเขารู้ความจริงเมื่อเตี้ยให้คำแนะนำว่าเขาควรไปที่บ้านย้งซึ่งทำให้เขารู้ว่าย้งโก้งเขาจริงตามที่เตี้ยบอก นอกจากนี้เตี้ยสอนวิธีทำการค้าให้เขา ในที่สุดเขาและเตี้ยเข้าใจกันแม้จะเป็นระยะเวลาอันสั้นเพียงช่วงที่เตี้ยป่วย แต่เขาได้รู้ถึงความรักที่เตี้ยมีต่อเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่เตี้ยให้เขาดูแลร้านทอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ส่วนของเอ็ง...เตี้ยเขายกร้านทองให้ พี่ชายคนโตเงยหน้าจาก แผ่นกระดาษมอง หัย

หัยไม่เคยคิดมาก่อนว่า ตัวเองจะได้เป็นเจ้าของร้านทองซึ่งเป็นส่วนแบ่งที่มากที่สุด ในจำนวนแต่ละส่วนที่พี่น้องได้รับ

“เตี้ยนะเขารักเอ็ง รักเอ็งมากกว่าทุกคนด้วย”

หวนนึกถึงถ้อยคำของแม่ที่บอกเขาไว้ในคืนนั้น เพิ่งได้รู้ในวันนี้เอง แต่กว่าจะรู้ก็สายเสียแล้วที่ผ่านมานั้นเตี้ยเคียวเซียวทุบตีก็เพราะรัก อยากให้ได้ดี เพียงแต่เขาไม่เข้าใจวิธีการของเตี้ย"¹⁰⁷

ต่อมาหทัยประสบปัญหาอีกครั้งเมื่อเขาตัดสินใจมาทำกิจการร้านอาหารที่ภูเก็ตอย่างที่เขาวางเขาได้แต่งงานและมีบุตรชายแต่ชีวิตครอบครัวของเขามีได้ราบรื่นตลอดไป เขาประสบปัญหา คือ เขาเผลอใจไปมีความสัมพันธ์กับเด็กผู้หญิงในร้านและภรรยาเขาจับได้เพราะมีพี่ปัดคนที่ต้องการยึดกิจการของเขาเป็นคนปล่อยข่าว นอกจากนี้พี่ปัดชักชวนให้หทัยติดกัญชาทำให้หทัยไม่สนใจร้านและยั่วยุให้หทัยขายร้านให้พวกเขาด้วย แต่ปัญหาพวกนี้สามารถแก้ได้เพราะเพื่อนพยายามช่วยประคับประคองร้านอาหารของเขาและช่วยคิดและหาวิธีให้เขากลับไปคืนดีกับภรรยาที่กรุงเทพฯ แต่เราจะพบว่าสิ่งที่ทำให้หทัยตัดสินใจเลิกกัญชา ขายร้านที่ภูเก็ตและกลับไปอยู่ดูแลร้านทองที่กรุงเทพฯ นั้นเป็นเพราะลูกคนเดียว สิ่งเหล่านี้คือความรู้สึกรับผิดชอบของพ่อต่ออนาคตของลูกซึ่งเกิดขึ้นขณะที่เขาขับรถไปส่งลูกที่โรงเรียนเป็นครั้งแรกและเหตุการณ์นี้เองที่ทำให้เขาเข้าใจเตี้ยมากขึ้นกว่าเดิม

-วันนี้ ยังขนาดนี้

กว่าลูกชายจะโต เรียนจบ ทำงานทำ วันนี้จะต้องแข่งขันกับคนอื่นมากมายขนาดไหนถึงตอนนั้นคงต้องแย่งชิงกัน เข้าทำหั่นกันเองอย่างชนิดใครดีใครอยู่

รุ่นมันน่าจะลำบาก หทัยโพล่งขึ้น สายตายังจับอยู่บนถนนรถราเบื้องหน้า...เขาเข้าใจเตี้ยขึ้นมาทันที ที่เตี้ยทำกับเขาก็คงคิดเช่นเดียวกับเขาในขณะนี้เอง

คิดถึงอนาคตลูกเป็นห่วงลูก กลัวลูกลำบากในวันข้างหน้า เตี้ยจึงวางเขาไว้ในร้านให้ทำกิจการของครอบครัว ไม่ต้องดิ้นรนแย่งชิงกับคนอื่น ปูทางไว้ให้เขาเดินอย่างสบาย แล้วหทัยก็หนีลูก"¹⁰⁸

¹⁰⁷ ชาติ กอบจิตติ, พันธุ์หมาบ้า, หน้า 219-220.

สิ่งที่ทำให้ชีวิตของหทัยต้องอยู่และต่อสู้ปัญหาและความพ่ายแพ้ต่างๆได้เป็นเพราะความรัก ไม่ว่าจะเป็นความรักของพ่อที่มีต่อเขาความรักของเพื่อนที่มีต่อเขาและแม้แต่ความรักของเขาที่มีต่อภรรยาและลูก สิ่งนี้คือเครื่องหล่อหลอมชีวิตและสร้างพลังให้เขาลุกขึ้นสู้กับปัญหาตลอดมาและนี่เป็นเหตุผลเดียวกับที่เกิดขึ้นอี๊ดได้ เพราะนับตั้งแต่แม่ตายสิ่งที่อี๊ดได้ขาดคือความรักและความเข้าใจโดยเฉพาะกับพ่อของเขาซึ่งเขาคิดตลอดเวลาว่าพ่อไม่รักเขาแล้วนั้นทำให้เขาต้องแสวงหาความรักจากที่อื่นมาทดแทนโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากเพื่อนจนทำให้เขาหลงผิดจนเกือบฆ่าคนตายและต่อมาเขาติดผงขาวอีก แต่ความรักอีกเช่นกันที่ทำให้เขาลุกขึ้นมาต่อสู้ได้อีกครั้งไม่ว่าจะเป็นความรักของพ่อที่มีต่อเขา หลังจากเขาพ้นโทษออกมาและมาเยี่ยมพ่อวันนั้นเองเป็นวันที่จุดประกายความหวังให้เขา เนื่องจากเขาและพ่อต้องพูดทำความเข้าใจกันอย่างเปิดเผยและไม่ปิดบังต่อกัน คือ

“พ่อนะเรอะห่วงผม?” อี๊ดรู้สึกน้อยใจขึ้นมาจับใจ

“ห่วงซิ ทำไมจะไม่ห่วง มีพ่อที่ไหนบ้างไม่ห่วงลูก”

“อย่าเลย พ่อไม่เคยห่วงผม พ่อห่วงแต่ลูกของน้ำ ไม่เคยห่วงผมหรอก ผมรู้เสียงอี๊ดสิ้นแคร์ริโอ เขาพูดต่อทั้ง ๆ ที่เสียงยังสั่น “...ผมจะไปไหนพ่อไม่เคย

ห้ามไม่เคยห่วง” (...)

“...ที่ข้าให้เอ็งออกนอกบ้านนะไม่ใช่ข้าไม่รักเอ็ง อย่ามาพูดกับข้านะว่าข้าไม่รัก อย่ามาพูดกับข้าว่าข้ารักลูกไม่เท่ากัน ข้ารักลูกเท่ากันหมดทุกคน ถ้าข้าไม่รักเอ็งนะเรอะ ข้าไม่ต้องขายบ้านหลังเก่าเอาเงินมาดาวน์รถหนูอยู่อย่างนี้หรอก รู้ไหมว่าเงินที่ขายบ้านนะเอาไปไหน ข้าเอาไปใช้อะไร เอ็งรู้มั๊ย... ก็เรื่องที่เอ็งทำทั้งนั้นแหละ เงินรักษาเขา เงินค่าทำขวัญเขา ก็เงินที่ขายบ้านนี่แหละรู้มั๊ยเนี่ย...”

แกล้วงมือลงในถุงกระดาษใต้โต๊ะ

¹⁰⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 577-579.

“...เนี่ย ข้าต้องเอากล่องข้าวมากินกลางวันเพราะใคร ข้าต้องประหยัดเงินไว้ผ่อนบ้านนี่เพราะใคร ข้าจะทำอย่างนี้ทำไมถ้าข้าไม่รักเอ็ง อย่าพูดให้ข้าเสียใจ...” อี๊ดนั่งก้มหน้าเวียบ (...)

อี๊ดจากกับพ่อในวันนั้น เขารู้สึกถึงสิ่งที่เขาเคยคิดว่ามันสูญหายไปแล้ว ได้กลับคืนมาหาเขา มาเต็มปริ่มอย่างเก่าอยู่ในส่วนลึก¹⁰⁹

ประกอบกับเพื่อน ๆ ที่เขาคบอยู่บังคับให้เขาเลิกผงขาวถึงแม้ว่ามันจะทรมาณแต่เขามีเพื่อนคอยประคับประคองอยู่นอกจากนี้เพื่อนของเขาอีกนั่นแหละที่เป็นผู้สอนอาชีพการทำการเป่าหนังให้เขาจนมันกลายเป็นอาชีพที่ติดตัวเขาจนทำให้เขามีร้านเป็นของตัวเองที่ภูเก็ตได้และในตอนจบเรื่องผู้เขียนยังกล่าวถึงชีวิตของอี๊ดได้อีกว่าเขาไปเปิดร้านอาหารที่เยอรมัน นั่นคือความสำเร็จที่เขาใช้ความรักเป็นแรงกระตุ้นซึ่งทำให้เขาต่อสู้กับความพ่ายแพ้ต่าง ๆ ที่เขาเผชิญได้

นอกจากความรักและความเข้าใจยังส่งผลให้ตัวละครมีความสุขในการดำรงชีวิตซึ่งมีตัวละครหลายตัวสามารถมีชีวิตอยู่ต่อไปอย่างมีความหวังและความสุขทั้งๆที่พวกเขาเคยผ่านปัญหาและความทุกข์ทรมาณแสนสาหัสมาแล้ว เพราะเขาสามารถเข้าใจคนใกล้ชิดหรือเข้าใจเรื่องต่างๆในชีวิตซึ่งทำให้เขาจะรู้สึกที่ชีวิตต่อไปข้างหน้าของเขามีคุณค่า นอกจากนี้ยังนำความสบายใจและปลอดภัยมาให้พวกเขาอีกด้วย เช่น ตัวละครในนวนิยายเรื่อง พันธุ์หมาบ้า เนื่องจากตั้งแต่ต้นเรื่องล้านประสบปัญหาเกี่ยวกับแม่ในเรื่องความไม่เข้าใจกันเพราะแม่เป็นเหมือนผู้มีอำนาจที่สุดในบ้านซึ่งแม้แต่พ่อยังยอมให้ เนื่องจากพ่อเป็นคนใจเย็นและเป็นผู้เข้าใจเขาและนั่งตลอดเวลา แต่สำหรับแม่นั้นมักจะประจานอาตอหน้าคนอื่น ๆ เสมอโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่เขาติดเหล้าจนทำให้เรียนไม่จบ ดังนั้นเขาจึงไม่อยู่บ้านแต่ออกไปอยู่กับเพื่อนแทน และเมื่อล้านทราบข่าวว่าพ่อตายจึงกลัวไม่กล้าที่จะไปงานศพของพ่อ เนื่องจากต้องพบกับแม่ที่เขาพยายามจะหลบหน้าตลอดเวลาและเพราะกลัวพ่ออยู่คนเดียวจริงๆ... และเพื่อนบังคับให้เขากลับไปโดยจับตัวส่งขึ้นรถไฟในที่สุด

¹⁰⁹ เรื่องเดียวกัน หน้า 102-105.

“กลับบ้าน ล้าคิด

เพียงแค่อคิดก็คร้านไปหมด ต้องกลับไปเผชิญหน้าแม่ ครั้งนี้ไม่มีพ่ออยู่ด้วยไม่มีใครคอยปกป้องให้แอบอิง นึกถึงภาพแม่จะพูดอะไร บ่นอะไรให้ได้ยิน ให้เจ็บซ้ำซ้ำอีก ก็กลัวลนลานขึ้นมาจนใจสั่น เงินทองก็ไม่มีติดตัวจะกลับไปมองหน้าแม่ได้อย่างไร (...)

“ไอ้เหี้ย ยังไม่แต่งตัวอีก”

“กูไม่ไป” สีหน้าล้าดูน่าสงสาร แต่ออดโตไม่เห็น

“ไอ้สัตว์และถ้ามีงไม่แต่งตัวกูลากมิ่งขึ้นรถทั้งผ้าขาวมาเนีย”

“งานพอมิ่งนะคิดให้ดี” ท้ายเดือนล้าเสียงนุ่มนวล

“พี่ล้าไปเถอะ” ตาช่วยหนุนอีกเสียง “...ปล่อยให้อ่อยมันอยู่คนเดียว ได้ยังไงเล่า” (...)

“ล้าใช้เวลาเพียงชั่วขณะแต่งตัวและเก็บเสื้อผ้าเท่านั้น แล้วจึงเดินลงมา มีกระเป๋าสะพายติดไหล่พร้อมเดินทางไป

“ไป. เขาบอกทุกคนอย่างยอมจำนน”¹¹⁰

การกลับบ้านไปครั้งนี้ทำให้เขาเข้าใจแม่มากขึ้นและรู้ว่าแท้ที่จริงแล้วแม่มิได้เข้มแข็งดังเช่นที่แสดงออกแต่แม่เป็นเพียงแค่มุขหญิงคนหนึ่งที่ย่อนแอและต้องการผู้นำโดยเฉพาะการที่เสียพ่อไปทำให้สภาพจิตใจแม่แย่มาก ดังนั้นเมื่อเขาเข้าใจแม่แล้วทำให้เขาไม่กลัวแม่อีกต่อไปและตัดสินใจกลับมาอยู่บ้านเพื่ออยู่เป็นเพื่อนแม่

“...ตลอดเวลาตั้งแต่เขากลับมาบ้าน แม่เอาแต่ร้องไห้ แรกเจอหน้าแม่ก็ร้องไห้ไปเข้าหา จนล้าเองกลั้นน้ำตาไว้ไม่อยู่ ทั้งเสียใจที่พ่อเสีย ทั้งดีใจที่แม่ต้อนรับเขาด้วย

¹¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 483-486

อ้อมอก แม่ไม่ดูต่ำเขาอย่างที่คิดไว้ เสียงที่ออกมามีแต่เสียงร้องไห้ และเรื่องราวของพ่อที่
พ่ารู้พูดถึงเขา แม่เล่าป็นสะอื้นว่า ก่อนที่พ่อจะเข้านอนแล้วไม่ตื่นอีกเลย (...)

ภาพของแม่ที่เคยเป็นคนเข้มแข็ง มีอำนาจเป็นผู้นำครอบครัว ภาพของแม่ที่เคย
ระบายอารมณ์ร้ายใส่เขาและพ่อ ช่วงเวลาที่ล่านกลับมาบ้าน ภาพเหล่านั้นหายไปหมดสิ้น
แล้ว เหลือทิ้งไว้แต่ผู้หญิงมีอายุคนหนึ่งที่ย่อนแอจนน่าเป็นห่วง

ถ้าพวกมึง ไม่ลากกูมา กูคงเป็นคนบาป ล่านคิด¹¹

นอกจากล่านแล้วยังมีตัวละครจากเรื่อง Hundejahre อีกสองตัวละครที่ในตอนจบ
ของนวนิยายชีวิตของพวกเขาพบกับความสุขทั้งนี้ได้เกิดขึ้นเพราะความเข้าใจไม่ว่าจะเป็น Eduard
Amsel ผู้วิจัยพบว่าชีวิตของเขาตั้งแต่เด็กถึงแม้ว่าจะประสบปัญหาโดนเพื่อนล้อว่าอ้วนหรือเป็น
ยิว เขาสามารถผ่านพ้นเหตุการณ์เหล่านั้นมาได้ แต่เหตุการณ์ที่กระทบใจและส่งผลให้เขาประสบ
ความพ่ายแพ้มากที่สุดเมื่อเขาพบวา Walter Matern เพื่อนสนิทที่เขารักมากที่สุดประจวบที่น้องได้
เป็นหนึ่งในจำนวนคนที่ร่วมกันทำร้ายเขา ถึงแม้ว่าเขาจะเสียใจในการกระทำครั้งนี้ของ Matern
แต่เขาสามารถดำรงชีวิตของเขาให้ประสบความสำเร็จได้ทั้งนั้นเนื่องจากเขามีเงินทุนจำนวนมาก
เพราะเขาเป็นคนเดียวที่ได้รับมรดกทั้งหมดหลังจากแม่ตาย ประกอบกับเขาเป็นคนมี
ความสามารถในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการค้า การสร้างหุ้น การจัดเวที การร้องเพลงหรือแม้แต่
การเล่นเปียโน ดังนั้นจึงพบว่ากิจการที่เขาทำมีหลายอย่าง ทั้งเป็นเจ้าของคณะบัลเล่ย์คณะหนึ่งที่มี
ชื่อเสียงมากในเบอร์ลิน และได้ออกแสดงทั่วยุโรปในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่เมื่อมีการทิ้ง
ระเบิดเวทียของเขากองกำลังแสดงอยู่ครั้งทำให้เขาเลิกคณะละครเลย แต่กิจการที่สำคัญอีกกิจการ
หนึ่งของเขา คือ การเปิดบริษัท Brauxel & Co. ขึ้นซึ่งบริษัทนี้ทำกิจการหลายด้าน เช่น การผลิต
และส่งออกหุ่่นไล่กา อาหารของคินัวจัดฟัน ผลิตเส้นใยต่าง ๆ แต่กิจการที่เป็นที่รู้จักกันมากของ
บริษัท คือการส่งออก...เรื่อง...เรื่อง... ถึงแม้ว่าเขาจะมีกิจการใหญ่โตและร่ำรวยแต่เขายังไม่มี
ความสุขอย่าง...แท้จริงซึ่งผู้วิจัยคือ Eduard Amsel มีความสุขอย่างแท้จริงเมื่อเขาพบและรับความเข้าใจ

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 487

กับ Walter Matern และเขาทั้งสองสนิทกันดั้งเดิม เช่นเดียวกับ Walter Matern ชีวิตของเขา ตั้งแต่เด็กถึงแม่เขาจะตกเป็นรอง Eduard Amsel ตลอดมา แต่ผู้วิจัยคิดว่าเขายังมีความสุขมากกว่าเมื่อเขาลงมือทำร้าย Amsel พร้อมกับเพื่อนของเขาเนื่องจากการกระทำครั้งนี้ทำให้เขารู้สึกผิดตลอดมาที่เขาทำร้ายเพื่อนที่สนิทกับเขามากที่สุด และสิ่งที่ทำให้เขารู้สึกผิดมากขึ้นคือ การที่ไม่ไม่มีใครรู้ว่าหลังจากเกิดเหตุการณ์ครั้งนั้นแล้ว Amsel หนีไปอยู่ที่ไหนและทำอะไร ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา Matern พยายามที่จะไม่พูดถึงเหตุการณ์ครั้งนั้นแม้จะมีใครถามเขาก็ก็ตาม จนกระทั่งเขาไปพูดสนทนาในรายการวิทยุเรื่องชีวิตในอดีตที่ผ่านมาของเขาซึ่งเขาถูกป้อนคำถามจนทำให้เขาต้องสารภาพว่าเขาร่วมทำร้าย Amsel ด้วย ผู้วิจัยคิดว่าการที่เขาสารภาพความจริงออกมาเป็นการไถ่บาปของเขาออกครึ่งหนึ่ง เนื่องจากเขากลายอมรับทั้ง ๆ ที่ปกปิดมานานซึ่งทำให้เขารู้สึกสบายใจขึ้นและหลังจากนั้นไม่นานได้พบกับ Amsel ซึ่งในขณะนั้นใช้ชื่อว่า Goldmouth ทำให้เขาดีใจมากและพวกเขาพูดคุยถึงอดีตและเหตุการณ์ที่ผ่านมาในชีวิตของพวกเขาในช่วงที่พวกเขาไม่ได้พบกันหลังจากนั้น Amsel ชวน Matern ไปเที่ยวชมบริษัทของเขาที่ฮันโนเวอร์ ซึ่งเป็นเหมืองที่อยู่ลึกลงไปได้ผิวโลกประมาณ 250 ฟุต ตลอดเวลาที่อยู่ในนั้น Matern พูดเสมอว่าที่นี่คือนรก แต่การเที่ยวชมเหมืองของ Amsel ทำให้ Matern เข้าใจอะไรในชีวิตมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้เขาและ Amsel สนิทต่อกันแล้วร้ายนั้นได้หมดสิ้นและเมื่อกลับขึ้นมาขณะอาบน้ำเขารู้สึกว่าเขากลับเป็นผู้บริสุทธิ์ไม่มีความผิดอีกครั้งหนึ่ง เขาทั้งสองได้พบความสุขอีกครั้งและผู้วิจัยมั่นใจว่าชีวิตและอนาคตต่อไปของพวกเขาจะเป็นชีวิตที่มีความหวังในการดำเนินชีวิตเนื่องจากพวกเขาไม่มีสิ่งใดค้างคาใจให้เป็นทุกข์อีกต่อไปและพวกเขาทั้งสองได้เพื่อนที่รักของเขา กลับคืนมาเหมือนเดิม ความคิดดังกล่าวนี้ถูกถ่ายทอดออกมาในฉากอาบน้ำซึ่งเป็นฉากจบของเรื่อง คือ

“...*Mich und ihn führt er in Kabinen, die Materns und Brauxels Kleider aufbewahrten. Auf Untertageklamotten steigen er und ich, Furmoch und ihn wurden Badewannen gefüllt. Drüben höre ich Eddi plätschern, Jetzt steige auch ich ins Bad. Das wasser augt uns ab. Eddi*

pfeift etwas Unvestimmtes. Ich versuche ähnliches zu pfeifen. Doch das ist schwer. Beide sind wir nackt. Jeder bades für sich."¹¹² ***

นอกจากการเข้าใจบุคคลที่เป็นที่รักของเราแล้วยังมีความเข้าใจอีกประการหนึ่งคือความเข้าใจวิถีการดำรงชีวิตของตัวเองซึ่งถ้าเรายอมรับวิถีชีวิตที่เป็นอยู่ของเราในขณะนี้ได้เราจะมีความสุขและความหวังในการดำเนินชีวิตต่อไปด้วยเช่นกัน ดังเช่น Jenny ตัวละครในนวนิยายเรื่อง *Hundejahre* Jenny เป็นตัวละครผู้หญิงตัวหนึ่งในเรื่องที่ไม่น่าเชื่อเลยว่าเธอจะสามารถดำรงชีวิตของเธอได้ต่อไป เนื่องจากปัญหาที่เธอประสบแต่ละปัญหาเป็นปัญหาที่กระทบต่อสภาพร่างกายและสภาพจิตใจของเธออย่างมาก แต่ผู้วิจัยพบว่าเธอสามารถผ่านปัญหาต่าง ๆ ไปได้และแต่ละปัญหาที่เธอสามารถดำรงชีวิตให้ผ่านไปได้มันต้องอาศัยความเข้มแข็งของจิตใจทั้งสิ้นไม่ว่าการที่พ่อของเธอ Dr. Oswald Brunies ถูกจลาจลไปจับไปอยู่ที่ค่ายกักกัน Stuffhof และตายในที่สุดเธอจึงต้องอยู่คนเดียวแต่มีครูสอนเปียโน Felsner-Imbs คอยดูแลถึงอย่างไรเธอยังคงดำเนินชีวิตของเธอต่อไปโดยเธอตัดสินใจไปเบอร์ลินตามคำเชิญของ Herr Haseloff ซึ่งเป็นเจ้าของคณะบัลเล่ย์คณะหนึ่งที่เบอร์ลิน ณ ที่นั้นเธอได้เรียนและแสดงบัลเล่ย์อย่างจริงจัง โดยเธอและคณะของ Haseloff เดินทางไปแสดงให้ทหารอู่อายุโรปจนกระทั่งวันหนึ่งขณะที่เธอกำลังแสดงละครเรื่อง "Die Vogelscheuchen" หรือ "Der Augstand der Vogelscheuchen" หรือ "Die Gartnerstochter und die Vogelscheuchen" ซึ่งชื่อเรื่องเหล่านี้เธอยังไม่รู้ว่า Haseloff จะเลือกใช้ชื่อไหนในการแสดงและโรงละครที่เธอกำลังแสดงนั้นถูกระเบิดทำให้นิ้วเท้าเธอขาดและไม่สามารถเต้นบัลเล่ย์ได้อีกต่อไปถึงแม้ว่าอนาคตเธอจะสูญสิ้น แต่เธอเข้มแข็งมากเพราะนอกจาก

¹¹² Günter Grass, *Hundejahre*, p.473.

*** [I and he are led to basins where Maren's and Brauxel's clothes are in keeping. He and I strip off our mine outfits. For me and him bathtubs have been filled. I hear Eddi splashing next door. Now I too step into my bath. The water soaks me clean. Eddi whistles something indeterminate. I try to whistle something similar. But it's a dymonit. We're both naked. Each of us bathes by himself.] Günter Grass, *Dog Years*, p. 610.

เธอจะยืนหยัดและดำรงชีวิตต่อไปได้ เธอยังเขียนจดหมายตัดความสัมพันธ์กับ Harry Liebenau ชายที่เธอรักที่เธอทำเช่นนี้เพราะเธอไม่ต้องการให้ชีวิตที่รุ่งเรืองของ Harry ต้องตกต่ำลงมาพร้อมกับเธอเนื่องจากขณะนี้เธอได้กลายเป็นคนพิการและไม่มีชื่อเสียงอีกต่อไปแล้ว

*“Dabei lebte Jenny fort: mühsam und nie mehr auf Spitzen Man mußte ihr-wie schwer schreibt sich das! - die Zehen beider Füße abnehmen. Sie gaben ihr Schuhe, klobige, für den Restfuß. Und Harry Liebenau, den Jenny bis dahin geliebt hatte, erhielt einen sachlich maschinengeschriebenen Brief, den letzten, Auch er, bat ihn Jenny möge nicht mehr schreiben. Das sei num au Ende. Er solle versuchen, zu vergessen : alles, beinahe alles. >> Auch ich werde mir Mühe geben, nie mehan uns zu denken. <<...”¹¹³ ****

หลังจากเกิดอุบัติเหตุในครั้งนี้ Jenny เข้าใจชีวิตและความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เธอประสบเป็นอย่างดีจนทำให้ในที่สุดเธอประสบความสุขและความสำเร็จในชีวิตและกลายเป็นเจ้าของกิจการมากมายในเบอร์ลินภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เลิก นอกจาก Jenny แล้วยังมี Tulla จากนวนิยายเรื่องเดียวกัน ผู้วิจัยคิดว่าถึงแม้ว่าชีวิตต่อไปของ Tulla จะไม่สะดวกสบายและร่ำรวยเท่า Jenny ซึ่งมีกิจการต่าง ๆ มากมาย แต่ Tulla ยังคงมีหวังที่จะดำเนินชีวิตของเธอต่อไป ที่ผ่านมาเราจะพบว่าชีวิตของ Tulla มักจะประสบกับความผิดหวัง ไม่ว่าจะผิดหวังใน

¹¹³ Günter Grass, *hundejahre*, p. 286.

*** [*And yet Jenny went on living: a dismal life! never again on toes. The toes - how hard a thing to write! - of both feet had to be amputated. Shoes ungainly things, wre made for the stumps. And Harry Liebenau, whom Henny had loved until them, receive a matter-of-factly typewritten letter, the last. He tooo, Jenny asked, should write no more. All that was over. He should try to forget everything, almost everything. I too will try hard not to think of us!*] Günter Grass, *Dog Years* p. 365.

ความสวยของเธอที่แพ้ Jenny หรือการสูญเสีย Konrad ต่อมาเมื่อเธอตั้งใจจะมีลูกเพื่อใช้เป็นตัวแทนของ Konrad แต่เธอผิดหวังอีกเพราะเธอแท้งลูกขณะที่เธอตั้งท้องได้ 2 เดือน ถึงแม้ว่า Tulla จะพบกับความผิดหวังมาโดยตลอด เธอก็ยังสามารถต่อสู้และดำเนินชีวิตอยู่ไปเพราะอย่างน้อยเธอได้ทำงานที่เธอรักนั่นคือ การเป็นนายตรวจตัวรถรางเนื่องจากตั้งแต่เธอเป็นเด็กเธอชอบกระโดดลงจากรถรางขณะที่มันกำลังแล่นอยู่ ยิ่งไปกว่านั้นชีวิตเธอยังมีคนที่รักเธอมากนั่นคือ Harry Liebenau ลูกพี่ลูกน้องเธอยังรักและห่วงเธอเสมอและสิ่งเหล่านี้สามารถทำให้เธอดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่ามี “ผม” จากเรื่อง *เวลา* เป็นตัวละครอีกตัวหนึ่งที่เข้าใจชีวิตเขาด้วยเช่นกัน แต่การเข้าใจชีวิตของ“ผม”นั้นต่างจาก Jenny เนื่องจาก Jenny สามารถเข้าใจชีวิตจากการเรียนรู้ปัญหาและแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตของเธอเอง จนในที่สุดเธอสามารถยืนหยัดขึ้นมาได้อย่างเข้มแข็งและอดทนซึ่งไม่พบปัญหาและเหตุการณ์ร้าย ๆ จะผ่านเข้ามาในชีวิตเธอสักเพียงใด เธอก็สามารถแก้ไขได้ แต่ “ผม” ต่างจาก Jenny ในแง่ที่ปัญหาในใจของเขายังคงสะสมอยู่เพราะเขาเพิกเฉยต่อมัน แต่เมื่อเขามาดูละครที่เกี่ยวกับคนแก่ที่สถานสงเคราะห์คนชรา นั้นทำให้เขาเริ่มคิดถึงปัญหาที่ตัวเองเคยประสบและนึกครึ้งตรองถึงสิ่งที่ทำผิดพลาดมาในชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตายของลูกสาวที่เขาละเลยไม่สนใจเนื่องจากเขาสนใจงานมากกว่าจนเป็นเหตุให้ภรรยาโกรธมาก ผู้วิจัยพบว่าชีวิตของเขาถึงจะไม่มาดูละครเรื่องนี้ชีวิตก็ยังดำเนินต่อไปด้วยดีโดยเฉพาะการเป็นผู้กำกับภาพยนตร์ของเขา แต่หลังจากที่เขามาดูละครเรื่องนี้แล้วผมเริ่มทบทวนสิ่งต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตและทำให้เข้าใจถึงวิธีการดำเนินชีวิตของตัวเองมากขึ้น โดยเฉพาะเขาเพิ่งยอมรับว่าสิ่งที่ผมทำกับลูกสาวนั้นผิด และเขานั้นน่าจะสนใจภรรยาและลูกสาวมากกว่างาน เนื่องจากเดิมเขาคิดว่างานสำคัญที่สุดและเขาเชื่อว่าเงินจะทำให้ภรรยาและลูกมีความสุข แต่บัดนี้เขาตระหนักแล้วว่าความรักเป็นสิ่งสำคัญที่สุดซึ่งมีค่ามากกว่าเงินและทรัพย์สินสมบัติอื่น ๆ ดังนั้นการดำเนินชีวิตต่อไปของเขา ผู้วิจัยคิดว่า เขาตระหนักในความจริงที่เขาพบจากการดูละครในครั้งนี้แล้วจะทำให้เขานั้นดำเนินชีวิตอย่างเข้าใจมากขึ้น สิ่งที่เกิดขึ้นกับเขานั้นผู้วิจัยคิดว่าเป็นประจักษ์คำคมที่ว่า “ดูละครแล้วย้อนดูตัว” นอกจากการเข้าใจตนเองแล้วยังมีความเข้าใจอีกลักษณะหนึ่งที่ผู้วิจัยพบคือ ความเข้าใจในสังขารของชีวิตแล้วจะทำให้เราดำเนินชีวิตได้อย่างดี

และมีความสุข ดังเช่นยายสอนตัวละครจากเรื่อง เวลา เข้าใจในสัจธรรมแห่งชีวิตว่า ชีวิตของคน ไม่มีอะไรจริงแท้แน่นอนซึ่งยายสอนค้นพบและตระหนักถึงสัจธรรมข้อนี้ได้จากการตายของยาย อยู่เพราะทำให้ยายสอนแน่ใจว่าแท้ที่จริงแล้วชีวิตของคนเรามีแค่นี้ คือ มีเกิดมีตายและเมื่อตายแล้วยังไม่มีสิ่งใดเหลือเป็นของตนเพราะตายแล้วเราจะเหลือเพียงแค่ศพเท่านั้น

“ นางเพ่งมองใบหน้าของเพื่อนอีกครั้ง เหมือนจะคาดคั้นเอาคำตอบ แต่ใบหน้า นั้นยังสงบยิ้มอย่างไม่รับรู้ ไม่รับรู้แม้ใครจะทำอะไรกับร่าง ไม่รับรู้แม้คำถามของเพื่อน ไม่รับรู้แม้ว่าเพื่อนจะมารายรอบยึนล้อมอยู่ ยายสอนรู้สึกแปลก แปลกกับใบหน้าที่นิ่งเห็น ที่เห็นอยู่ขณะนี้ แม่จะละม้ายคล้ายแม่อยู่ แต่นางเชื่อว่าร่างที่นอนอยู่บนเตียงขณะนี้ไม่ใช่ แม่อยู่เพื่อนของนางอีกต่อไปแล้ว

ยายสอนเปลือยออกมา เมื่อฉุกคิดขึ้นว่า

-แม่อยู่เขาไม่ได้อยู่แล้ว แม่อยู่เขาหายไปแล้ว ร่างที่อยู่ตรงหน้าเอ็งนี้ไม่ใช่แม่อยู่ เป็นแค่ศพ ศพคน นอนอยู่แต่ศพ ส่วนแม่อยู่เพื่อนเอ็งเขาหายไปแล้ว ที่นอนยืมอยู่นี้ไม่ใช่ เพื่อนเอ็งหรอก เป็นใครก็ไม่รู้เอ็งก็ไม่รู้จักกับร่างที่นอนอยู่นี้หรอก ที่นอนอยู่นี้เป็นแค่ ร่างกายคน

-ถ้าอย่างนั้นร่างคนก็มีค่าแค่ศพใช่ไหม?

-ท้ายสุดเหลือแต่ศพใช่ไหม?

ยายสอนหันมองเพื่อน ๆ ที่ยืนเรียงรายมองดูศพ ที่เห็นอยู่นี้เป็นศพทั้งนั้นนี่ ศพ กำลังยึนดูศพ

-กูก็เป็นศพ แล้วจะมายึนดูศพกันอีกทำไมเล่า ? “¹¹⁴

นอกจากนี้ยังมีเสียงคอยย้ำเตือนและกระตุ้นสอนตลอดเวลาจากตาแก่ที่อยู่ในห้องลูกกรง ว่า “ไม่มีอะไร ไม่มีอะไรจริง ๆ” ดังนั้นเมื่อยายสอนตระหนักถึงความจริงข้อนี้แล้วเธอก็ยิ้มรับกับ

¹¹⁴ ซาติ กอบจิตติ , เวลา , หน้า 229.

ความเป็นไปที่จะเกิดขึ้นภายหน้าอย่างไม่กลัวว่าอีกไม่นานเธอจะตาย เพราะยายสอนรู้แล้วว่า ความตายไม่น่ากลัวอย่างที่คิดเพราะชีวิตของเรานั้นไม่มีอะไรจริงและเข้าใจแล้วว่าสิ่งที่นางฟ่ายแพ้ แท้ที่จริงแล้ว คือ ฟ่ายแพ้อ่ต๋องซังซังของตอนที่ร่วงโรยไปตามกาลเวลา ดังนั้นเมื่อสิ่งเหล่านี้คือ ความจริงที่ยายสอนต้องพบและเจอต่อไปในช่วงสุดท้ายของชีวิต นางจึงไม่กังวลต่างมันอีกต่อไป ซึ่งในที่สุดไม่เพียงแต่ยายสอนเท่านั้น แต่ผู้แต่งมุ่งสอนผู้อ่านและผู้ดูละครด้วยเช่นกันเนื่องจาก ฉากสุดท้ายที่ปรากฏบทเวทีเมื่อยายสอนตระหนักแล้วในสังจกรรมดังกล่าวนั้น หลังจากนั้นได้มี เสียงชายชราตะโกนว่า “ไม่มีอะไร ไม่มีอะไรจริง ๆ” พร้อมกับเปิดประตูห้องซังซังของตาแก่ให้ดูว่าใน ห้องนั้นก็ว่างเปล่าและไม่มีอะไรอยู่ในนั้นเช่นกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ อุบลเดินถือตะเกียงออกจากประตู คนงานช่วยแบกโลงตาม ขบวนศพค่อย หลุดออกจากประตูทีละคน ละคน ละคน ละคน ละคน ทีละคน ตามศพไป

“ ไม่มีอะไร ! ไม่มีอะไรจริง ๆ ! เสียงตะโกนจากห้องลูกกรงดังส่งขึ้นผมเห็น ยายสอนหันกลับมามองทางห้องลูกกรง

นางยิ้มขึ้นอย่างมีความสุข ในยิ้มของนางนั้น เหมือนกับนางได้พบของมีค่า บางอย่าง หลังจากทีเพียรพยายามหามันมาตลอดชีวิต (...)

ไฟเบื้องบนส่องลงมาที่ห้องลูกกรง สว่างจ้าจนแทบตา บานประตูนั้นค่อย ๆ แฉ้ม เปิดออกช้า ช้า ... จนกว้างที่สุด เผยให้เห็นภายในห้องลูกกรง ไม่มีสิ่งใดเลย ไม่มีเครื่องใช้ ไม่มีของใช้สักชิ้นที่ยืนยันว่ามีใครเคยอาศัยอยู่ในห้องนั้น เป็นเพียงห้องว่างเปล่า

มันเป็นเพียงห้องว่างเปล่า

ห้องว่างเปล่า

สักครูไฟค่อย ๆ ทริ่แล้วดับลง.

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยเห็นว่าความเข้าใจนั้นไม่ว่าเราจะมีใจในระดับใดไม่ว่าจะเป็นเพียงแค่ความเข้าใจตัวเองและการกระทำของตัวเองแล้วถ้าเราสามารถเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งแล้วนั้นเราสามารถดำรงชีวิตของเราได้อย่างมีหวังและมีความสุขได้ แต่ถ้าจะให้ดีพวกเราน่าที่จะเข้าใจไปถึงคนอื่นหรือเข้าใจในสังขารการดำเนินชีวิตอย่างถ่องแท้ซึ่งถ้าทำได้เช่นนั้นไม่ว่าจะพบอุปสรรคหรือปัญหาใด ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตเราจะไม่ประสบความพ่ายแพ้หรือถึงจะแพ้ก็เป็นเพียงแค่ความพ่ายแพ้ระยะสั้น ๆ เพื่อที่จะอาศัยเวลาในการที่ลุกขึ้นสู้อีกครั้งและลุกขึ้นฟันฝ่าปัญหาเหล่านั้นไปได้เหมือนที่ตัวละครเหล่านี้ได้กระทำให้เราดูเป็นตัวอย่างแล้ว

ยิ่งไปกว่าความรักและความเข้าใจแล้วสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยประคับประคองให้มนุษย์สามารถฟันฝ่าอุปสรรคและต่อสู้กับความพ่ายแพ้ที่พวกเขา กำลังประสบอยู่ คือความพยายามจะไม่ย่อท้อในการลุกขึ้นต่อสู้กับอุปสรรคและปัญหาเหล่านั้นซึ่งพบว่าถ้าทุกคนที่ประสบปัญหาแล้วพวกเขาไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาหรือความทุกข์นั้น ๆ และพร้อมที่จะลุกขึ้นต่อสู้แล้วชีวิตต่อไปของพวกเขาจะสามารถผ่านฟันฝ่าอุปสรรคและความพ่ายแพ้เหล่านั้นได้ เช่น ทัยออดโต้ ล้าน Amsel หรือ Jenny เป็นต้นนอกจากนี้ยังทำให้ชีวิตต่อไปของพวกเขาสามารถดำเนินไปได้อย่างมีความสุขและมีความหวัง

3.3.1.2 มีชีวิตอยู่อย่างหมดศรัทธา ลินหวังและทุกซ์ทรมาน

ตัวละครบางตัวเมื่อประสบความพ่ายแพ้ในชีวิตแล้วพวกเขาเหล่านั้นไม่สามารถดำเนินชีวิตของพวกเขาไปได้ตามปกติที่เป็นมาเนื่องจากพวกเขาสิ้นหวัง หมดศรัทธาหรือไม่ก็ทุกซ์ทรมานกับปัญหาต่าง ๆ ที่รุมเร้าเข้ามาในชีวิตของพวกเขา ทั้งนี้เพราะพวกเขาเหล่านั้นปราศจากความเข้าใจทั้งต่อตนเองและผู้อื่นปราศจากความรักที่จะมาช่วยประคับประคองชีวิต หรือแม้แต่ขาดความพยายามที่จะลุกขึ้นเพื่อฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ผู้วิจัยพบว่ามีตัวละครจำนวนไม่น้อยที่มีชีวิตอยู่โดยมีแต่ความสิ้นหวังและทุกซ์ทรมาน เช่น คุณจากเรื่อง หมาเฝ้ารอยน้ำ ชีวิตของคุณถึงจะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับเขาได้ในเรื่องของการยินยอมชดใช้ค่าเสียหาย ค่ารักษาพยาบาล รวมไปถึงค่าทำขวัญของคู่กรณีที่เขาขับรถชนทั้งหมดด้วยเงินที่เขาสะสมมาแต่การดำเนินชีวิตของเขาต่อไป

หลังจากเหตุการณ์ครั้งนี้แล้วเขาไม่สามารถทำให้ความรู้สึกเขาเหมือนเดิมได้ เนื่องจากเขาหมดศรัทธาในมนุษย์ที่อยู่ร่วมกับเขาในสังคมปัจจุบันซึ่งความรู้สึกหมดศรัทธาต่อมนุษย์นี้เริ่มบังเกิดกับเขานับตั้งแต่คืนที่เขาขับรถชนและความรู้สึกนี้ได้สะสมเพิ่มพูนขึ้นมาเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดในรถถูกขโมยการถูกเรียกร้องค่าเสียหายต่าง ๆ จากเจ้าทุกข์หรือในที่สุดเขาหมดศรัทธาต่อมนุษย์อย่างรุนแรงเมื่อเขารู้สึกเหมือนถูกหักหลังและหลอกลวงจากการกระทำของตำรวจและคนที่อยู่ซ่อมรถซึ่งเขาคิดตลอดเวลาว่าเป็นคนดีแต่ท้ายที่สุดยังเอาวัดเอาเปรียบเขาเช่นคนอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน ดังนั้นชีวิตที่จะดำเนินต่อไปของเขานั้นจะเต็มไปด้วยความคลงแคลงใจในมนุษย์ร่วมสังคมของเขาตลอดเวลาซึ่งผู้วิจัยพบว่านับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์นี้เขาได้คิดที่จะถามตัวเองแล้วว่า เขาจะเลือกเป็นอะไรระหว่างการเป็นอีกาและหมาเนา เพราะ "อีกา" หมายถึง กลุ่มผู้เอาวัดเอาเปรียบแต่ "หมาเนา" จะหมายถึง กลุ่มคนที่ตกเป็นเหยื่อของการเอาวัดเอาเปรียบ

"วันจันทร์ ในระหว่างทางนั่งรถกลับกรุงเทพฯ ภาพของหมาเนา และอีกาเมื่อวันวานผุดขึ้นในท้องคิดของคุณเกือบตลอดเวลาจนเวียนเกล้าเข้ากับเหตุการณ์ที่ทุกคนประสบในคืนเกิดเหตุ เคล้ากันจนเหมือนเป็นเหตุการณ์เดียวกันบางขณะคุณลูบคลำเงินในกระเป๋าทางแกงอย่างนึกเสียดาย ช่วงเวลาที่มีคำถามหนึ่งแหว่งถามคุณขึ้นมา เมื่อหวนนึกถึงหนี้สินส่วนตัวของคุณ และเรื่องของเพื่อนคุณคนที่เป็นอาร์ตไดเรกเตอร์ เป็นคำถามที่คุณยังไม่กล้าตอบในขณะนี้ ... แต่ก็เริ่มทักคิดถามตัวเองแล้วว่า

คุณจะเลือกเป็นอีกาหรือหมาเนา?

คุณจะเลือกเป็นอีกาหรือหมาเนา?"

ผู้วิจัยยังพบความคิดเช่นนี้อีกในตัวละครลงไปจากเรื่อง คำพิพากษา สำหรับลุงไข่แล้วศรัทธาที่เขาหมดไปนั้นเขาไม่ได้กินขอบเขตทั้งสังคมของครุฑหรือเรื่องหมาเนาลอยน้ำ แต่สำหรับลุงไข่เขาหมดศรัทธาอย่างรุนแรงต่อครุฑหรือหมาเนาซึ่งครุฑหรือหมาเนาเป็นบุคคลที่มีเกียรติ มีชื่อเสียงและเป็นที่น่าหน้าถือตาของคนในสังคมหรืออยู่ในขณะนั้น ตลอดเวลาที่ฟักยังมีชีวิตอยู่และบอกเล่าถึงการกระทำของครุฑใหญ่โดยทันที เพราะเขาารู้สึกนิสัยที่แท้จริงของครุฑใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่เขาเอาศพของฟักมาเป็นสิ่งหุดหุดเอาอันใหม่ที่สร้างขึ้นและทำให้คนนิยม

ชมชอบในตัวครูใหญ่เพิ่มมากขึ้นจากเหตุการณ์นี้เพราะทุกคนในตำบลว่าเขาเป็นคนดีแม้พี่จะทำอะไรกับเขามากมายทั้งด่าว่าและกล่าวหาว่าเขาโกงเงินเขายังไม่โกรธช่วยจัดงานศพให้ด้วย แต่สำหรับลุงไขแล้วครูใหญ่แล้วคือคนฉวยโอกาสคนหนึ่งเท่านั้นเองที่ใช้ศพพี่เพื่อเป็นเครื่องมือนำไปสู่ความยิ่งใหญ่และความน่าเคารพนับถือของตนในสังคม

“ในเรื่องชั่วช้าของพี่ที่พูดคุยกันนั้นมีความดีของครูใหญ่ปรากฏอยู่ด้วยในการสนทนาแต่ละครั้ง พวกเขาพากันยกย่องครูใหญ่ว่าเป็นคนดี ไม่มีจิตใจพยาบาทอาฆาตแค้นใคร แม้ว่าไอ้พี่จะเคยด่าเคยประจานป้ายร้ายป้ายสีสารพัด แต่ครูใหญ่ก็ไม่เคยโกรธเคือง ไม่เคยถือมาเป็นอารมณ์ ดุชิพอไอ้พี่ตายครูใหญ่ยังมีเมตตาเอาศพให้มันอีก ถ้าครูใหญ่ไม่รับปากจะเผาให้มันมันก็คงต้องนอนแห้งอยู่ในป่าช้าไม่ได้ฝังได้เกิด...”¹¹⁶

นอกจากตัวละครมีความคิดที่หมดศรัทธาต่อสังคมและคนในสังคมแล้วยังมีตัวละครอีกส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถผ่านพ้นหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่รุมเร้าเขาได้ซึ่งพวกเขาเหล่านั้นยอมพ่ายแพ้ต่อปัญหาโดยสิ้นเชิงและผู้วิจัยพบว่าชีวิตที่ดำเนินต่อไปของพวกเขามีแต่ความทุกข์ทรมานทั้งสิ้น ลีดา ตัวละครจากเรื่อง จนตรอก จะพบว่าวิถีทางของการดำเนินชีวิตของเธอเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิงนับตั้งแต่เธอถูกบุญมาพ่อของเธอจับได้ว่าเธอไปมีความสัมพันธ์กับผู้ชายโดยที่ยังไม่ถึงเวลาอันสมควรทำให้โกรธมากและไล่เธอออกจากบ้าน ซึ่งชีวิตที่เธอต้องเผชิญขณะที่เธออยู่นอกบ้านนั้นเธอมีแต่ความทุกข์ทรมาน เนื่องจากเธอไปเป็นโสเภณีและชีวิตของเธอดำเนินไปอย่างสิ้นหวัง ถึงแม้ว่าเธออยากจะกลับบ้านมาดูแลปู่และน้องแต่เธอทำไม่ได้เพราะเธอมีหนี้และคิดอยู่เสมอว่าหนี้ไร่เธอออกจากบ้านแล้ว ดังคำพูดที่เธอได้อธิบายให้ปู่รู้ถึงเหตุผลที่เธอไม่กลับมาอยู่บ้านเหมือนเดิม

¹¹⁶ ชาติ กอบจิตติ, คำพิพากษา, หน้า 305

"ฉันเป็นกระหรี กระหรีอย่างที่พ่อเขาดำฉัน คงสะใจเขาละคราวนี้ ฉันเป็นกระหรี!" หล่อนพูดเกือบตะโกนน้ำตาซึ่งเอ่อซึมอยู่ก่อนแล้วไหลพรากออกมา หล่อนนั่งร้องไห้สะอึกสะอื้นซิก ๆ ยกหลังมือขึ้นปาดเป็นระยะ พอน้ำตาหมดก็ออกจากบ้านไป บุปผองดูหลานอย่างไม่นึกเชื่อหูตัวเอง"¹¹⁷

ดังนั้นชีวิตต่อไปของเธอจึงดำเนินไปด้วยความสิ้นหวังและทุกข์ทรมานเพราะเธอขาดคนเข้าใจในตัวเธออย่างแท้จริงซึ่งแม้แต่ครอบครัวของเธอก็ยังไม่เปิดโอกาสให้เธอกลับตัว นอกจากสิดาแล้วตัวละครในเรื่องนี้อีกตัวหนึ่งในชีวิตที่เหลื่ออยู่ของเขามีแต่ความสิ้นหวังและทุกข์ทรมาน นั่นคือ บุญมา เนื่องจากบุญมาเพิ่งจะมารู้ตัวและสำนึกได้ว่าเหตุการณ์เลวร้ายต่าง ๆ ที่ยังเกิดกับครอบครัวของเขานั้นเนื่องมาจากการที่เขาอยากมีบ้านเป็นของตัวเองเท่านั้น จึงทำให้ครอบครัวของเขาต้องแตกแยกและเหตุการณ์ที่ผ่านมาในชีวิตของเขาเขาสามารถผ่านมาได้ไม่ว่าจะเป็นการที่ภรรยาเสียชีวิต การที่ลูกสาวไปมีความสัมพันธ์กับชายหนุ่มก่อนเวลาอันควร โดยลูกสาวออกจากบ้าน หรือการที่เขาต้องติดคุกในประเทศพม่านาน 6 เดือนเพราะไปจับปลาในเขตน่านน้ำของเขา เขาสามารถผ่านมาได้ด้วยความอดทนแต่เหตุการณ์และปัญหาที่เลวร้าย สำหรับเขาซึ่งเขาไม่อาจที่จะดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติเหมือนแต่ก่อนหรือไม่สามารถฟันฝ่าไปได้ คือ ขาวการฆ่า ตัวตายของพ่อเขาเพราะทำให้เขารู้สึกว่าบาปและรู้สึกผิดอยู่ตลอดเวลา เขาจึงเป็นทุกข์ถึงชีวิตที่ผ่านมาของเขา และครอบครัวของเขาที่พบแต่ความล้มเหลวมาตลอด

"บุญมาเดินคิดไปตลอดทาง คิดถึงชีวิตของเขาที่ผ่านมา... ครั้งแรกเมื่อมีบ้านอยู่ก็นึกว่าคงจะสบายขึ้นบ้าง แต่ที่ไหนได้มันเพิ่มความอดอยากปากหมองขึ้นทุกที่สามปีต่อมามันเลวร้ายลงเมื่อเมียหนีไป ไม่นานลูกสาวก็ทำเรื่องนำอับอายอีกกลับบ้านคราวนี้ ลูกชายโดนจับพ่อผูกคอตาย แม้แต่ศพก็ยังไม่ได้เห็น... ข้าจะโดนไล่ที่ บุญมานึกถามตัวเองว่าไม่มีอะไรเลยหรือที่เหลือเป็นของเธอเขา? ..."

¹¹⁷ ชาตี กอบจิตติ, จิตรกรอก, หน้า 91

ไม่มีอะไรเหลืออยู่ ...ชีวิตนี้เอ๋ย ...มันเป็นยังไงนะความสุขสบาย รสชาติมันเป็นอย่างไหน
 เขาเคยลิ้มรสแต่ความทุกข์ยากขมขื่นทั้งกายใจจนซาชิน ลำพังร่างกายเขาพอทนกับมันได้
 ไม่ว่าจะหนักสักแค่ไหน แต่ไม่เคยเลยสักครั้งจนเดี๋ยวนี้ เรียกรวมไม่เหลือหรือจะให้ทำ
 อะไรอีกแล้ว ก็ยังไม่พานพบความสบายใจสักที เวรกรรมอะไรอย่างนี้ เมื่อชาติก่อนคง
 สร้างบาปกรรมไว้มาก ชาตินี้จึงต้องทุกข์ทรมานชดใช้กับชีวิต บุญมาคิด"¹¹⁸

จนทำให้เขาตัดสินใจฆ่าตัวตายแต่ไม่สำเร็จเนื่องจากแพทย์ช่วยไว้ได้ทัน ดังนั้นเขาจึงต้อง
 ใช้ชีวิตที่เหลืออยู่ของเขาในคุกกับความลำบากต่าง ๆ ที่ผ่านมาที่เขากระทำต่อภรรยา ลูกและ
 พ่อของเขาตลอดเวลา ผู้วิจัยพบว่าชีวิตของบุญมาเป็นชีวิตที่สิ้นหวังและทุกข์ทรมานไม่แพ้ชีวิตของ
 สีดา แต่ผู้วิจัยคิดว่าชีวิตของสีดาน่าจะดีกว่าบุญมาอย่างหนึ่งตรงเพราะเธอยังสามารถดำเนินชีวิต
 ไปได้โดยเป็นอิสระในสังคมไม่เหมือนกับชีวิตที่บั้นปลายทั้งหมดของบุญมาที่ต้องติดคุกซึ่งคุกแห่งนี้
 ไม่เพียงแต่กักขังร่างกายของเขาเท่านั้น แม้แต่จิตใจของเขาถูกขังคุกซึ่งเขาสร้างขึ้นมาจาก
 ความรู้สึกผิด ความลำบากที่เขากระทำผ่านมาด้วยเช่นกัน

“มันเป็นเพราะใครกันแน่ะนี่” บุญมานึกถามตัวเอง

“เพราะมึงนั่นแหละ” อีกความคิดหนึ่งตะโกนแวบสวนขึ้นมา

“ก็มึงไม่ชวนพ่อมารุงเทพฯ”

“ถ้ามึงไม่อยากมีบ้าน!”

“ถ้ามึงไม่เสือกกู้เงินถ้าแก่เขามา!”

“ถ้ามึงไม่เตะเมียในวันนั้น!”

“ถ้ามึงไม่ไล่สีดาออกจากบ้าน!”

“ถ้ามึงไม่เสือกไปเรือ”

“ถ้ามึงไม่โดนจับ”

¹¹⁸ เรื่องเดียวกัน หน้า 116-117.

“และถ้ามันอยู่บ้านทำงานไปกลับเหมือนเช่นคนอื่น ๆ เรื่องมันก็คงไม่ลงเอยแบบที่เห็นนี่หรอก...”¹¹⁹

ดังนั้นชีวิตที่เหลืออยู่ของบุญมาจึงเป็นแค่เพียงชีวิตที่สิ้นหวังและทุกข์ทรมานเท่านั้น ดังจะได้ยินเสียงเขาร้องอย่างทุกข์ทรมานในขณะที่เขาอยู่ในคุก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“บุญมาถูกศาลตัดสินประหารชีวิต แต่หลังจากที่ได้รับการลดหย่อนโทษแล้ว เนื่องจากเขารับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา ศาลจึงกำหนดโทษให้เหลือจำคุกตลอดชีวิตด้วยอำนาจแห่งศาลที่สถิตไว้ซึ่งความยุติธรรม เขาไม่อุทธรณ์ ไม่ฎีกา ไม่ทำอะไรทั้งนั้น นอกจากยอมรับสภาพคุกอย่างสงบ

บางคืนกลางดึก เพื่อนนักโทษได้ยินเสียงเขาร้องไห้ หวนคล้ายสัตว์ที่ถูกทรมานอยู่คนเดียว...”¹²⁰

ผู้วิจัยพบว่าในความทุกข์ทรมานที่ตัวละครได้รับนั้นนอกจากตัวละครจะรู้สึกหมดหวังกับชีวิตที่เหลืออยู่ของเขาแล้วยังพบว่าตัวละครบางตัวที่ยังคงมีความหวังบางอย่างในชีวิตของเขาอยู่ ทั้ง ๆ ที่ชีวิตเขาพบแต่ความทุกข์ทรมาน เช่น Pilenz ตัวละครจากเรื่อง *Katz und Maus* ชีวิตของเขานับตั้งแต่ Mahlike เพื่อนของเขาหายตัวไปในเรือกวาดแร่ที่จินนั้นนำมาซึ่งความทุกข์ทรมานต่อเขาเสมอมา เนื่องจากเขาคิดเสมอว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดของเขาเพียงคนเดียวที่เขาไม่ได้มาส่งอาหารตามที่เขาได้ให้สัญญาไว้กับ Mahlike เพราะเขาติดธุระดังนั้นเขาจึงกลับมาในวันรุ่งขึ้นแทน แต่ในวันนั้นไม่ว่าเขาจะพยายามเรียก Mahlike ทั่วไร่ Mahlike ไม่ขึ้นมาพบเขานับตั้งแต่วันนั้นจนกระทั่งเวลาผ่านไปหลายปีเขาไม่เคยได้ข่าวของ Mahlike อีกเลย ถึงแม้เขาจะทุกข์ทรมานไปกับ การหายตัวไปของ Mahlike เพียงใด ..ศศิวิมลยังมีความหวังอยู่เสมอสัก

¹¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 119-120.

¹²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 127-128.

วันหนึ่งเขาต้องได้ข่าวของ Mahlke ไม่ว่าจะ Mahlke จะมีชีวิตอยู่หรือไม่ก็ตาม ดังนั้นเขาจึงติดตามข่าวทุกชนิดซึ่งคิดว่าจะทำให้เขาพบ Mahlke จนในที่สุดเขาไปร่วมงานของทหารที่รอดชีวิตจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เพราะเขาหวังจะพบกับ Mahlke ในงานนั้นถ้าเขายังมีชีวิตอยู่

*“Muß ich noch sagen, saß ich im Oktober neunundfünfzig nach Regensburg, zum Treffen jener Übriggebliebenen fuhr, die es wie Du zum Rotterkreuz gebracht hatten? Man ließ och nicht in den Saal. Drinnen spielte eine Kappelle der Bundeswehr oder machte Pause. Durch einen Leutenant, der das Absperrkommande befehligte, ließ ich Dich während solch einer Pause vom musikposium austufen.>> Unteroffzier Mahlke wird am Eingang verlang! << - Aber Du solltest nicht auftauchen...”¹²¹ ****

ถึงแม้ว่าพวกเขาทั้งสามคนจะมีความทุกข์กับอดีตอันผิดพลาดที่พวกเขาเผชิญมา แต่สำหรับ Pilez แล้วชีวิตของเขาสามารถดำรงต่อไปได้แม้มีความหวังเพียงน้อยนิดในเรื่องของ Mahlke ก็ตามซึ่งแตกต่างจากสิดาและบุญมาเนื่องจากพวกเขาทั้งสองไม่อยากจะใช้ชีวิตอยู่บนโลกอีกต่อไป

ยิ่งไปกว่านั้นตัวละครบางตัวที่ถึงแม้ว่าพวกเขาจะมีชีวิตที่ทุกข์ทรมานแต่เราไม่สามารถยืนยันได้อย่างแน่ชัดลงไปว่าชีวิตของเขานั้นความหวังหรือสิ้นหวังเพราะถึงจะมีหวังหรือไม่นั้น

¹²¹ Günter Grass , *Katz und Maus* , p. 110-111.

*** I may as well add that in October in 1959 I went to Regensburg to a meeting of those survivor of the Wehrmacht like you has won the Knight's Cross. They wouldn't admit me to the heil. Insind, a Bundeswehr band was playing, or resting between piece. During one such intermission. I had the lieutenant in charge of the order squad page me from the from the music platform : "Sergeant Mahlke I wanted at the entrance. "But you didn't show up" You didn't surace " Günter Grass, *Cat und Mouse*. p. 137.

เขาอายุน้อยและความผิดเขาไม่รุนแรงเท่าใดนัก ดังนั้นเขาจึงไม่ต้องมีชีวิตอยู่ในคุกนานเท่าบุญมา เพราะบุญมาติดคุกฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาที่เขาผสมยาเมื่อหนูให้ดำลูกชายคนเล็ก เขากินพร้อมกับเขา แต่ปรากฏว่าดำตายเพียงคนเดียว แต่สิ่งที่เกิดขึ้นกับจิตใจของออเดเด็กอายุ 8 ขวบ ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ออเดติดคุกนั้น เขาต้องรู้สึกผิดที่ไม่สามารถหาเงินเพื่อมารักษาขาให้หนู นอกจากนี้เขายังเป็นอีกคนหนึ่งซึ่งทั้งหนูที่ได้รับบาดเจ็บและช่วยตัวเองไม่ได้ให้อยู่กับเด็กอายุเพียง 2 ขวบ ตามลำพังเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ที่เขากล่าวโทษมาและคนทั้งสองนั้นได้ตายจากเขาไปด้วย ดังนั้นผู้วิจัยคิดว่าชีวิตที่เหลืออยู่ของเขาคงต้องมีความรู้สึกทุกข์ทรมานเนื่องจากความผิดนี้ต่อไปจนกว่าเขาจะโทษพอที่จะเข้าใจและยอมรับมันได้ในที่สุด

ความรู้สึกที่ตัวละครเหล่านี้ได้รับไม่ว่าจะความหมดศรัทธาทั้งต่อสังคมและคนในสังคม หรือความสิ้นหวังในการดำรงชีวิตหรือแม้แต่ความทรมานต่าง ๆ ที่พวกเขาต้องเผชิญแม้ว่าพวกเขาจะไม่ต้องการมีชีวิตอยู่เช่นนี้ แต่เมื่อชีวิตของพวกเขาต้องดำเนินไปในลักษณะนี้แล้วถึงพวกเขาจะไม่อยากเพียงไรพวกเขายังคงต้องดำเนินชีวิตเช่นนี้ต่อไป แม้ว่าตัวละครบางตัวพยายามที่จะละทิ้งหรือหลีกเลี่ยงจากสภาพนี้โดยการพยายามฆ่าตัวตายดังเช่น บุญมาแต่เขายังคงทำไม่สำเร็จดังนั้นชีวิตเขาต้องเป็นเช่นนี้ต่อไปทั้งนี้เพราะพวกเขายังไม่รู้จักลู่ทางความทุกข์หรือไม่พยายามที่จะเข้าใจชีวิตและสังคมที่พวกเขา กำลังดำเนินอยู่ พวกเขาเหล่านี้จึงไม่สามารถมีความสุขได้เหมือนตัวละครอีกกลุ่มที่หนึ่งได้รับความสุขอยู่ในขณะนี้

3.3.2 ตาย

จุดจบของตัวละครนอกจากการมีชีวิตอยู่แล้วยังมีจุดจบอีกชนิดหนึ่ง คือ ความตาย ซึ่งการตายของตัวละครนั้นมีทั้งลักษณะที่พวกเขาตายเองตามธรรมชาติ ฆ่าตัวตายหรือถูกฆ่าตาย แต่ถึงอย่างไรก็ดีการตายเหล่านี้ผู้วิจัยของแยกไว้เป็น 2 ลักษณะคือ ความตายที่ทำให้ตัวละครเป็นทุกข์และความตายที่นำความสุขมาให้ตัวละครซึ่งรายละเอียดจะแสดงให้เห็นต่อไป

3.3.2.1. ตายอย่างเป็นทุกข์

ตามปกติความตายเป็นเรื่องของความทุกข์ ความทุกข์อาจเกิดเนื่องมาจากความทุกข์ทรมานทางกายเป็นความทุกข์ทรมานเนื่องมาจากโรคภัยไข้เจ็บหรือรู้สึกทุกข์ทรมานทางใจ เนื่องจากความรู้สึกผิดจากการกระทำในอดีตที่ผิดพลาดของเขาซึ่งไม่ว่าจะเกิดเพราะเหตุใด พวกเขาจะต้องพบความทุกข์ในขณะที่พวกเขา กำลังจะตายอยู่ดี และในการศึกษากรณีศึกษาแห่งความพ่ายแพ้ผู้วิจัยพบว่า มีตัวละครหลายตัวซึ่งประสบความทุกข์ก่อนตายในลักษณะเช่นนี้ไม่ว่าจะเป็นปู ตัวละครจากเรื่อง จนตรอก การตายของคนผู้นี้ไม่ได้เกิดมาจากการเจ็บป่วยหรือการถูกผู้อื่นฆ่าตายแต่เกิดเนื่องมาจากการตัดสินใจฆ่าตัวตายเอง เพียงเพราะว่าปูรู้สึกละอายใจมากจนไม่อาจที่จะดำรงชีวิตต่อไปได้ เนื่องจากปูรู้สึกและคิดอยู่เสมอว่าตนเองเป็นต้นเหตุที่ทำให้จะต้องตัดสินใจขโมยเหล็กเพื่อนำเงินมารักษาขาดตนจนเป็นเหตุให้ถูกตำรวจจับเข้าคุก เช่น

“ปู หุงข้าวอีกแล้วหรือ?” ชายชราจำเสียงออกที่มันแว่วอยู่ในหูได้ตลอดเวลามัน เวียนวนบอกอยู่เรื่อย แต่แกก็ไม่เคยเชื่อ ถ้าเชื่อเสียแต่หนแรกก็คงไม่มีเรื่องอย่างนี้เกิดขึ้น “ออกเอ๊ย ... แล้วเอ็งล่ะ?.. เอ็งก็ไม่ยอมเชื่อปูเลย ลูกเอ๊ย แกพึมพำ มองขาที่มีแต่หนัง เที่ยว ๆ อย่างท้อแท้ “ถ้าเอ็งเชื่อปู เมื่อคืนนี้เอ็งก็ไม่โดนจับ ... เฮ้อ... เพราะปูแท้ ๆ เอ็งถึงต้องลำบาก ถ้าเอ็งโดนจับนี่ก็เพราะปู? ทำไมกูถึงต้องทำให้หลานเดือดร้อน? ทำไมกูถึงคอยให้หลานมันเดือดร้อนดูแล?” ชายชราหนีทอดสู แกมองขาสองข้างอย่างเกลียดชัง อยากจะตัดมันทิ้งถ้าทำให้หลานชายรอดมาได้. ¹²²

ความทุกข์ของปูมิได้เกิดเพียงมาจากความสำนึกผิดเพียงอย่างเดียวแต่ความทุกข์ทรมานอีกประการหนึ่งที่เกิดแทรกเข้ามาคือ ความรู้สึกของคนใกล้ตายที่กำลังขาดอากาศหายใจทำให้ร่างกายทรนทรายและทุกข์ทรมานซึ่งเกิดมาจากการที่ปู ตัดสินใจผูกคอตายโดยชาติได้เขียนบรรยายความรู้สึกใกล้ตายของปูออกมาอย่างละเอียดมาก

¹²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 104.

“เขาเริ่มปวดและสั่นขึ้นมาอีกจนสุดทน แกจึงปล่อยตัวไถลงมา หึ้นนำหน้าตัวทั้งหมดยู่ตรงคอ แล้วบิดตาลงเพื่อจะหึงความทุกข์ทรมานของชีวิตให้หายไปพร้อมกับการหึงตัวลงมา

เชือกไนล่อนรัดคอแน่นเข้าจนเจ็บลูกกระเดือก ไม่นานนักก็มีเสียงลั่นเปรี๊ยะเปรี๊ยะภายในหูคล้ายกับมีลมไหลออกมาทางรูหู จมูก ในหัวอื้อคองชาตัว ราวกับว่าเลือดที่คั่งค้างอยู่ภายในนั้นวิ่งวนเวียนหารูทะลักออกมา แกรู้สึกชา ... เคว้ง ... อึ้งอ้อ .. อยู่ในอาการ...

ชายชราลื่นลมไปโดยไม่รู้ว่าหลานสาวนั้นทำอะไรผิด ลูกชายถึงได้โกรธหนักหนา¹²³

นอกจากนี้แล้วยังมีฟักตัวละครจากเรื่อง คำพิพากษา สำหรับฟักแล้วเขาไม่คิดอยากจะตายเช่นที่ปู่ฆ่าตัวตายแต่เขาตายเพราะสุขภาพร่างกายของเขาทรุดโทรมมากเนื่องจากเขาดื่มหเหล้ามากจนร่างกายทนมไม่ไหว ก่อนตายเขาทนทุกข์ทรมานมากเพราะความเจ็บปวดที่เกิดจากฤทธิ์เหล้าที่เขาดื่มนั่นเอง

“พอวางขวดลงครั้งที่ห้า อาการคลื่นเหียนภายในก็เริ่มขึ้นมันก่อตัวอย่างรวดเร็วจนสุดระวังไว้ได้ เขาอ้วกออกมา น้ำเหล้าที่เพิ่งเข้าไปยังไม่ทันได้แสดงอานุภาพคลุมประสาทในร่างกายดี กลับต้องถูกดันกลับออกมาทางปากเสียก่อน และคราวนี้มันพาเลือดออกมาด้วย เขา อ้วก ... อ้วก.... อ้วก และมีเลือด ... เลือด เลือด ตามออกมาทุกครั้ง ทั้งเหล้าและเลือดส่งกลิ่นเหม็นอยู่ในกระต๊อบ

ฟักอ้วกออกอีกหลายครั้ง และมีเลือดสด สีแดงเข้มทะลักตามออกมาด้วยทุกครั้ง จนร่างกายเพลียอ่อนแรง นั่งไม่ติดหางยผล็องลงกับแคร่ ดิ้นบิดขวิดเหล้าลุ่มเสียว

¹²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 106-107

เหล่าไหลพลั๊ก ๆ ออกจากปากขวด แต่เขาไม่มีแรงที่จะลุกขึ้นมาหยิบขวด หมดเร็วแรง
แม้แต่จะเงยขึ้นมอง

นอนหายใจรวรินอยู่ บางขณะก็อ้วกออกมา หากเบือนแปรอะด้วยเลือด (...)

ร่างนั้นอ้วกออกมาอีก เลือดไหลย่อยจากมุมปากผ่านแก้มย่อยลงขากรรไกรและ
คอที่รู จมูกทั้งสองมีเลือดซึมไหลออกเช่นกัน

ร่างนั้นสิ้นแรงขึ้นจนถึงซัก เขาซักจนแคร่สะเทือนทั้งแคร่ตีนดินพรวด ๆ มือเคล้ง
คว้างไขว่คว้า เหมือนกับว่าได้ดินรนต์อู่กับเงาของความตายที่กำลังมาครอบคลุม ...

อาการชักหายไป พักนอนสงบนิ่งยังหายใจอยู่แผ่ว ๆ อาการสงบ จวนเจียนมาถึง

...

ปีกแห่งความตายได้โอบกระหวัดเขาไว้แน่น จะงอยปากของมันกำลังจิกกิน
ความรู้สึกของฟักอย่างเชื่องช้าอยู่ในที่ และเมื่อเหลือเพียงเยื่อใยสุดท้ายที่กำลังหลุดลอย
ออกจากร่าง...

ร่างของฟักกระตุกเฮือกขึ้น ดวงตาเบิกโพลงราวกับว่าเขาได้เห็นสิ่งที่
น่าสะพรึงกลัวอยู่เบื้องบน

ฟักตายแล้ว...

ฟักคนนี้ตายแล้ว..."¹²⁴

แต่เหล่าอีกเช่นกันกลับนำทุกข์ทรมานแสนสาหัสมาให้เขานอกจากนี้ยังพบว่าฟัก มิได้มี
ความทุกข์ทรมานแสนสาหัสเฉพาะตอนกำลังจะตายเท่านั้นแต่ความทุกข์ที่เขาประสบส่วนใหญ่ คือ
ความทุกข์ใจไม่ว่าจะเป็นความเข้าใจผิดในเรื่องที่เขามีความสัมพันธ์ฉันท์คู่สาวกับมายสมทรงที่มี
ฐานะเป็นแม่เลี้ยงของเขาหรือเรื่องที่เขาพูดความจริงเรื่องครูใหญ่โกงเงินเขาแต่ทุกคนกลับ
กล่าวหาว่าเขาโกหกและเรื่องที่เขาอยากจบวชแต่บวชไม่ได้ เพราะเขาต้องดูแลนางสมทรงภรรยา
ของพ่อเขาแทนพ่อซึ่งความทุกข์ใจเหล่านี้เป็นสาเหตุสำคัญที่นำมาซึ่งความทุกข์และความทรุดโทรม

¹²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 369-370.

ของร่างกายของเขาเพราะความทุกข์เหล่านี้ผลักดันให้เขาหันไปดื่มเหล้าเนื่องจากเหล้าช่วยให้เขาลืมความทุกข์ได้และยังช่วยให้เขานอนหลับโดยไม่คิดอะไรมากถึงแม้ว่าจุดจบของตัวละครทั้งคู่เหมือนกันคือความตาย แต่วิถีทางของการตายของพวกเขาแตกต่างกันออกไป คนหนึ่งฆ่าตัวตายอีกคนหนึ่งตาย เพราะสุขภาพร่างกายทรุดโทรม แต่อย่างไรก็ดีพวกเหตุผลที่ผลักดันพวกเขาเหล่านี้ไปหาความตายนั่นคือ ความทุกข์ทรมานไม่ว่าจะเป็นทางกายหรือทางใจที่พวกเขาได้รับมาตลอดระยะเวลาที่พวกเขามีชีวิตอยู่บนโลกและสังคมขณะนั้น ผู้วิจัยพบว่าแม้ขณะที่เขาจะตายพวกเขายังคงต้องพบกับความทุกข์ทรมานอยู่ ดังนั้นชีวิตของตัวละครเหล่านี้เป็นชีวิตที่น่าสงสารมากเนื่องจากชีวิตเขาพบแต่ความทุกข์ไม่ว่าจะมีชีวิตอยู่หรือตายจากโลกนี้ไป

3.3.2.2. ตายอย่างเป็นสุข

ผู้วิจัยกล่าวว่าเป็นการตายอย่างเป็นสุขเนื่องจากตัวละครเหล่านี้ถึงพวกเขาายังคงมีชีวิตอยู่และดำเนินชีวิตต่อไปตามวิถีชีวิตตามปกติของพวกเขาเหล่านั้นสิ่งที่พวกเขาต้องประสบ คือ ปัญหาและความทุกข์ทรมานอย่างไม่หยุดหย่อน ดังนั้นทางออกของการแก้ปัญหาเหล่านี้ที่พวกเขาพบ คือ การตายซึ่งการตายเหล่านี้จะนำมาซึ่งความสุขสงบที่เป็นนิรันดร์ต่อพวกเขาตลอดไป ดังเช่นยายอยู่ตัวละครจากเรื่อง *เวลา* ผู้วิจัยพบว่าเวลาที่เหลืออยู่ที่ยายอยู่ดำเนินชีวิตอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชรา นั้นยายอยู่ไม่สามารถทำอะไรเองได้เลยไม่ว่าจะเป็น การนั่งเดิน กินหรือแม้กระทั่งพูดคุยต้องมีคนคอยดูแลตลอดเวลา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“อุบลเดินออกจากห้องน้ำ เก็บมุ้งตามเตียงของคนไข้ที่เคลื่อนไหวไม่ได้จนกระทั่งถึงเตียงสุดท้าย คือ เตียงยายอยู่ (เตียงที่สาม - แถวขวา) ร่างนั้นไม่ไหวดิ มีแต่ดวงตาเท่านั้นที่ลืมโพลง แต่ก็เป็นดวงตาแข็งที่ไร้ความรู้สึกอันใด

อุบล “นอนไม่หลับหรือยาย?”

ยายอยู่ “อือ - เออ” เสียงนั้นดังอ้อแอ้ คล้ายลิ้นคับปากด้วยว่ามันไม่มีแรงจะกระดิกกระเดี้ย

อุบล “ตอนกลางคืนหลับดีไหม?”

ยายอยู่ “(สั่นหน้าแทนคำตอบ) “อะ อาบ อ้าม...”

อุบล (พูดเสียงดัง) “อะไรนะ?”

ยายอยู่ “อาบ อ้าม”

อุบล (พยักหน้าเข้าใจ) “ดีเหมือนกัน ไม่ได้อาบมาหลายวันแล้วนี่ ... รอยยิ้มยังปรากฏอยู่บนใบหน้าของแม่บ้านในขณะที่เธอดึงผ้าคลุมกายของยายอยู่ขึ้นมาพับ เสร็จแล้วพุงว่างบนเตียงให้ลุกขึ้น เปลื้องเสื้อผ้าออก แล้วอุ้มร่างเปลือยแห่งนั้นขึ้นตั้งบนรถเข็น เอื้อมมือหยิบขันกับผ้าเช็ดตัวบนหลังตู้มาวางไว้บนตักยายอยู่”¹²⁵

จะพบชีวิตที่ผ่านไปวันหนึ่ง ๆ ของยายอยู่มีแค่เพียงการนอนอยู่เฉย ๆ บนเตียงเท่านั้น เนื่องจากอายุยายมากขึ้นทุกทีและสังขารของนายได้ร่วงโรยไปตายวายแล้วเช่นกัน ดังนั้นการตายของยายจึงเป็นการตายที่นำความสุขสงบมาให้และในขณะที่ยายอยู่ตายนั้นยายตายเองอย่างสงบ โดยไม่มีอาการทุกข์ทรมานใด ๆ ยังเกิดขึ้นนั้นแสดงว่ายายอยู่ได้ชนะความทุกข์ทั้งปวงและเข้าใจถึงแก่นแท้ของชีวิตนั่นคือ ความตาย ดังนั้นศพของยายอยู่ที่เราเห็นนั้นเป็นภาพของยายแก่ที่นอนยิ้มราวกับพบของที่พึงใจ

“มันไม่ใช่เรื่องน่ากลัวเลย นางคิด ให้รู้สึกอิจฉาเพื่อนที่พ้นไปได้ พ้นไปด้วยใบหน้ายิ้มแย้มรับความรู้สึก นางไม่รู้ว่าเพื่อน ๆ ของนางที่ยืนรายล้อมอยู่นี้จะมีใครคิดเศร้าเสียใจบ้าง แต่สำหรับนาง นางรู้สึกดีใจที่เพื่อนพ้นไปได้

มันคงสุขสินะ ไม่เช่นนั้นแม่คงไม่ยิ้มหรือ? นางนึกถามร่างนั้น แต่ไม่มีเสียงตอบ”¹²⁶

¹²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 21-23

¹²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 228.

นี่ถือวิถีทางอีกวิถีหนึ่งสำหรับตัวละครนอกจากยายอยู่แล้วพบว่า ตัวละครอีกตัวหนึ่ง พบจุดจบเช่นเดียวกับยายอยู่เช่นกัน นั่นคือ ด่า เด็กน้อยวัย 2 ขวบตัวละครจากเรื่อง จนตรอก สำหรับด่านั้นการมีชีวิตอยู่หรือตายไม่มีความสำคัญสำหรับเขา เนื่องจากเขายังเด็กเกินไปที่จะเรียนรู้ว่ามันต่างกันเช่นไปซึ่งชีวิตของด่านั้นพบแต่ความสะอาดบริสุทธิ์และความสุขตลอดมา เพราะเขายังไม่สามารถรับรู้หรือแยกแยะได้ว่าเหตุการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวเขาเป็นเช่นไรบ้าง เขาอาจจะเกิดความรู้สึกทุกข์เพียงเล็กน้อยในบางครั้ง เช่น เขาอยากให้แม่และพี่สีดาอยู่กับเขา แต่เมื่อเขาพบสิ่งอื่นที่น่าสนใจกว่าในขณะนั้นเขาสามารถลืมความทุกข์หรือความต้องการดั้งเดิมของเขาไป เช่น การดูภาพเงาที่เกิดที่มุ้งจากการกระทำของออด

“ปู่ ปู่ พี่สีดาจะมาอีกมั๊ย? ฉันคิดถึงพี่ดา ... ฉันคิดถึงแม่” เสียงด่าสะอื้นซิกซิก ร้องไห้เบา ๆ เด็กน้อยถามพร้อมเขย่าแขนปู่อยู่ในความมืด...”¹²⁷

“ง่วงหรือยังเอ็ง?” ออดหันมาถามน้องชายซึ่งนั่งอยู่ข้าง ๆ

“ยัง จะดูหนังก่อน” เป็นที่เข้าใจกันเองระหว่างพี่น้องว่า ด่าจะต้องเข้าไปนอนดูในมุ้ง ออดอาศัยแสงจากตะเกียงทำให้เกิดเงาจับกับจอมุ้ง รูปต่าง ๆ ก็สุดแล้วแต่มีจะทำได้ ส่วนใหญ่มักวนเวียนอยู่กับวัว หมาก เบ็ด แมว จากนั้นขึ้นอยู่กับเสียงพากย์ และเรื่องราวที่จะทำให้น้องเพลิดเพลินจนหลับไป วันไหนถ้าไม่เล่นให้ดูเด็กน้อยก็จะเฝ้าถามถึงพ่อถึงแม่ถึงพี่สีดาวนเวียนอยู่นั้นแหละ บางคืนก็ร้องไห้เพราะความคิดถึงอยู่เป็นนานกว่าจะหลับได้ พลอยให้ออดใจไม่ดีไปด้วย แต่ออดก็ไม่เคยร้องไห้เลยสักครั้ง”¹²⁸

เราจะพบว่า การตายของเขานั้นไม่ได้เกิดเนื่องมาจากการตัดสินใจของเขาเองแต่เกิดเนื่องจากการตัดสินใจและการกระทำของพ่อโดยที่บุญมาพ่อของเขาตัดสินใจฆ่าตัวตายพร้อมกับ

¹²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 85.

¹²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 20-21.

ดำจึงให้ดำกินยาเบื่อหนูในน้ำเบปซี่ ตลอดเวลาที่พ่อวางแผนและลงมือฆ่าเขานั้นดำไม่รู้ความจริง ให้เหตุการณ์นั้นเลย เพราะสำหรับตัวเขาเขารู้เพียงแต่ว่าพ่อให้เขาใส่เสื้อใหม่ ให้กินน้ำเบปซี่ (ที่ใส่ยาเบื่อหนูลงไป) และถ้าเขาดีหมดแล้วเขาจะได้ไปพบปู่ของเขา

“ดำเอ๊ย ไปเที่ยวหาปู่กันมั๊ย?” เขาร้องเรียกลูก

“ไปสิ ...” เด็กน้อยวิ่งมาหา “ปู่เขาไปไหนนะ?” เด็กน้อยถามบุญมาขณะเขากำลัง

จุดตะเกียง

“แกไปเที่ยวนะลูก เดี่ยวพ่อจะพาไปหา” เมื่อเห็นตะเกียงติดดีแล้ว บุญมาเป่าไม้ขีดดับก่อนทิ้งลงร้อง

“จริง ๆ นะพ่อ” ดำโดดเต้นด้วยความดีใจ (...)

บุญมามองหน้าลูก ครั้งแรกที่เขาคิดว่าจะซื้อน้ำหวานเข้ามาแต่เมื่อได้ยินลูกสั่งก็นึกตามใจลูกที่จะได้กินของที่ชอบ

“เออ แล้วพ่อจะซื้อมาให้ย่าไปเล่นตะเกียงละ”

“เบปซี่ จริง ๆ นะพ่อ” ดำถามด้วยความดีใจ สีหน้าสลดนั้นหายไปแล้ว บุญมาเดินพ้นออกจากประตูเร็วแรงระโห่ย ได้ยินเสียงลูกตะโกนมาแว่ว ๆ ว่า

“มาเร็ว ๆ นะพ่อ...”²⁹

ดังนั้นในความรู้สึกของดำในช่วงก่อนตายนั้นเขาคิดเพียงแค่ว่ามีความสุขและความสนุกเท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วเขาจึงตายไปพร้อมกับความสุข แต่สำหรับผู้วิจัยแล้วกลับรู้สึกเศร้าเสียใจกับการตายของดำ เนื่องจากความตายกำลังคือคลานมาใกล้แล้วแต่เขากลับไม่รู้ถึงมันเลย แม้ขณะดื่มน้ำเบปซี่ที่ผสมยาเบื่อหนู เขาก็ดื่มด้วยความเต็มใจและเป็นสุขโดยไม่นึกเฉลียวใจเลยว่าอีกไม่นานเขาก็จะตายตามความต้องการของพ่อ ตัวละครแม้จะมีอายุต่างไปมาก คือ คนหนึ่งเป็นคนแก่ และอีกคนหนึ่งเป็นเพียงแค่เด็กอายุ 2 ขวบเท่านั้นแต่สิ่งที่พวกเขาเหมือนกันคือ พวกเขายัง

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 121.

ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องอาศัยการดูแลจากคนอื่น ๆ และนอกจากนี้ยังพบว่าผู้ที่กำหนดการตายของเขาทั้งคู่ต่างกัน สำหรับยายผู้นั้นตายเพราะถึงวันอันสมควรเนื่องจากสังขารร่วงโรยไปมากแล้วตามกาลเวลา แต่สำหรับด้านนี้ผู้กำหนดชะตาชีวิตของเขาคือผู้ให้กำเนิดชีวิตเขานั้นเองเพราะพ่อเขาเห็นแล้วว่าถ้ายังมีชีวิตอยู่ต่อไปชีวิตเขาจะมีแต่ความทุกข์เหมือนเช่นพ่อและคนอื่น ๆ ในครอบครัวที่พวกเขาได้ประสบมา แม้ไม่จะเป็นเช่นนั้นบุคคลทั้งสองได้พบ จุดจบในชีวิตเช่นเดียวกัน คือ ความตายซึ่งความตายนี้นำมาซึ่งความสุขในชีวิตของพวกเขา

3.3.3 ยังมีชีวิตอยู่หรือตายไปแล้ว

จุดจบของตัวละครที่พบส่วนใหญ่ที่ผู้วิจัยสามารถตัดสินใจไปได้เลยว่าเขายังมีชีวิตอยู่หรือเขาตายไปแล้วแต่มีตัวละครอีกคนหนึ่งซึ่งผู้วิจัยไม่ทราบว่าเขายังคงมีชีวิตอยู่หรือตายเพราะในตอนจบของชีวิตเขายังคงเป็นปริศนาผู้นั้นคือ Mahlke จากเรื่อง *Katz und Maus* การกล่าวถึงชีวิตของเขาในตอนสุดท้ายนั้นผู้แต่งได้ทิ้งปริศนาไว้ให้ขบคิดต่อไปไม่เพียงแต่เป็นปริศนาให้ Pilenz ตัวละครในเรื่องคิดและหาคำตอบเท่านั้นแต่ยังสร้างปัญหานี้ทิ้งไว้เป็นสิ่งที่ค้างคาใจผู้อ่านอีกด้วยว่า Mahlke ยังมีชีวิตอยู่หรือตายไปแล้วเนื่องจากนับแต่เขาหายลงไปในเรือที่กวาดแร่ของโปแลนด์ที่จมอยู่นั้นเราไม่ทราบความเป็นไปของเขาอีกเลยไม่ว่า Pilenz จะพยายามแสวงหาคำตอบว่าเขาอยู่หรือตายไปแล้วเพียงใด Pilenz ทำทุกวิถีทางไม่ว่าดูข่าวหรือไปร่วมงานของทหารที่รอดชีวิตจากสงครามแต่เขายังไม่สามารถค้นพบ Mahlke อยู่ได้อย่างไรก็ตามผู้วิจัยแน่ใจว่าไม่ว่าเขาจะมีชีวิตอยู่หรือตายไปแล้ว แต่การตัดสินใจกระทำเช่นนั้นของเขานำมาซึ่งความสุขสำหรับเขาแล้ว จากการที่ Mahlke ตัดสินใจทิ้งโลกและสังคมไปในขณะที่เขาเป็นทหารที่กำลังมีชื่อเสียง เพราะเขาพบว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่ความต้องการที่แท้จริงของเขาและไม่ได้นำมาซึ่งความสุขที่แท้จริง แต่สิ่งที่เขาต้องการในขณะนั้นคืออิสระและเขาได้ตัดสินใจโดยการลงไปในเรือที่จมคนเดียวโดยไม่มีใครรู้ว่าเขาทำอะไรที่นั่นหรือเขายังอยู่ที่นั่นหรือไปอยู่ที่ไหนแล้ว เพราะนั่นคืออิสระที่แท้จริงที่ Mahlke แสวงหาตลอดมา

ชีวิตหนึ่งๆ ที่ถือกำเนิดขึ้นมาบนโลกและสังคมนั้นอาจมีจุดกำเนิดที่เหมือนกันและแตกต่างกันออกไปบางคนอยู่ในฐานะร่ำรวยหรือบางคนยากจนแต่ในชีวิตหนึ่งๆของทุกๆคนนั้นต้องเผชิญปัญหามากบ้างน้อยบ้างตามแต่พวกเขาจะพบเจอ เช่น ถูกเอารัดเอาเปรียบความไม่เข้าใจกันของคนรอบ ๆ ตัวหรือสังคมที่ดำเนินชีวิตอยู่และปัญหาต่างๆ ที่พวกเขาพบเหล่านั้น จำเป็นที่จะต้องได้รับการแก้ไขต่อไปซึ่งทางแก้ไขนั้นมีหลายหนทางแล้วแต่จะเลือกปฏิบัติสิ่งเหล่านั้นอาจจะนำมาซึ่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวคละคล้ำกันไป ด้วยเหตุนี้คนเราจึงพบทั้งชัยชนะและความพ่ายแพ้ตลอดทั้งชีวิตสำหรับบางคนนั้นในความพ่ายอาจนำมาซึ่งความเข้มแข็ง อดทนที่เพิ่มขึ้นในตัวเขาเป็นดังประสบการณ์ที่สร้างสมเพื่อเตรียมพร้อมในการเผชิญกับปัญหาในครั้งต่อไป แต่สำหรับบางคนนั้นความพ่ายแพ้ที่เขาประสบในครั้งนั้นนับว่าเป็นประจวบจุจบของชีวิตของพวกเขาการที่คนจะพ่ายแพ้กับปัญหาต่าง ๆ ที่พวกเขาเผชิญอยู่นั้นอาจเนื่องมาจากความไม่พร้อมของสภาพร่างกายหรือจิตใจหรือการไม่มีแม่คนที่จะช่วยเหลือ ปรึกษาประคองได้เขาเหล่านั้นมีกำลังใจต่อสู้ชีวิตต่อไป ดังนั้นความพ่ายแพ้จึงไม่อาจหายไปได้จากชีวิตของมนุษย์ในสังคมได้เลย ถ้าพวกเขาเหล่านั้นไม่พยายามเข้าใจ ยอมรับและอดทนเพื่อต่อสู้ฝ่าฟันกับปัญหาเหล่านั้นที่ผ่านเข้ามาในชีวิตเพื่อให้พวกเขาสามารถยืนหยัดในชีวิตได้ต่อไป เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วสุนทรียศาสตร์แห่งความพ่ายแพ้ที่เกิดขึ้นกับตัวละครทั้ง 7 เรื่องของชาติและภราสส์ ที่ผู้วิจัยนำเสนอ นั้นน่าจะใช้เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน เนื่องจากภาพความจริงและเรื่องราวของความถูกต้องของชีวิตที่ผ่านมาของตัวละครเหล่านั้นเป็นเหมือนบทเรียนในการดำเนินชีวิตต่อไปไม่มากนักน้อยเพื่อที่จะไม่ให้พวกเขาซึ่งเป็นผู้อ่านต้องเผชิญกับความพ่ายแพ้ดังเช่นที่ตัวละครเหล่านั้นประสบมา